

RAPPORT 232

Prospectie met ingreep in de bodem aan de Bogaardenstraat te Diest (Ezeldijksite).

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van THV Ezeldijk Development - Probis B&O

Inge Van de Staey en Elke Wesemael
April 2015

ARON-RAPPORT 232

PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM AAN DE BOGAARDENSTRAAT TE DIEST (EZELDIJKSITE)

ONDERZOEK UITGEVOERD IN OPDRACHT VAN THV EZELDIJK DEVELOPMENT –
PROBIS B&O

Inge Van de Staey en Elke Wesemael

Sint-Truiden
2015

Opgraving ☐		Prospectie ☒	
Vergunningsnummer:	2015/147		
Naam aanvrager:	Elke Wesemael		
Naam site:	Diest, Bogaardenstraat, Ezeldijksite		

Colofon

ARON rapport 232 – Prospectie met ingreep in de bodem aan de Bogaardenstraat te Diest (Ezeldijksite)

Opdrachtgever: THV Ezeldijk Development – Probis B&O
Projectleiding: Elke Wesemael
Uitvoering veldwerk: Elke Wesemael, Inge Van de Staey en Joris Steegmans
Auteurs: Inge Van de Staey en Elke Wesemael
Bijdragen: /
Foto's en tekeningen: ARON bvba (tenzij anders vermeld)
Wettelijk depot: D/2015/12.651/15

*Op de teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Gelieve ons de wens om gebruik te maken van de teksten of illustraties schriftelijk over te maken op info@aron-online.be
 Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van ARON bvba mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, bewerkt, en/of openbaar gemaakt door middel van web-publicatie, druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook.*

ARON bvba

Archeologisch Projectbureau
 Diesterstraat 44, bus 201
 3800 Sint-Truiden
www.aron-online.be
info@aron-online.be
 tel/fax: 011/72.37.95

Inhoudstafel

Inleiding	1
1. Doelstelling.....	1
2. Bureaustudie	3
2.1 Methodiek.....	3
2.2 Onderzoeksresultaten.....	3
2.2.1 Algemene situering van het onderzoeksgebied.....	3
2.2.2 Historische achtergrond.....	5
2.2.2.1 De Demer, Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht.....	6
2.2.2.2 Het Bogaardenklooster.....	9
2.2.2.3 Het onderzoeksterrein op iconografische bronnen	11
2.2.3 Eerder archeologisch onderzoek.....	15
2.2.4 Aard van de toekomstige werken.....	16
2.2.5 Besluit.....	17
3. Het archeologisch onderzoek.....	20
3.1 Verloop.....	20
3.2 Methodiek.....	21
3.3 Onderzoeksresultaten.....	22
3.3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein.....	22
3.3.2 De archeologische sporen en vondsten.....	24
3.3.2.1 Proefput 1.....	24
3.3.2.2 Proefput 2.....	26
3.3.2.3 Proefput 3.....	26
3.3.2.4 Proefput 4.....	28
3.3.2.5 Proefsleuven.....	30
Conclusie en aanbevelingen.....	36
Bijlagen	
Bijlage 1: Administratieve gegevens	
Bijlage 2: Lijst met afkortingen	
Bijlage 3: Tijdstabel	
Bijlage 4: Sporenlijst	
Bijlage 5: Vondstenlijst	
Bijlage 6: Fotolijst	
Bijlage 7: Overzichtsplan proefputten en proefsleuven	
Bijlage 8: Detailplannen proefputten en proefsleuven	
Bijlage 9: Profielen	
Bijlage 10: Ontwerpplan met proefputten en proefsleuven	
Bijlage 11: Vervolgonderzoek	
Bijlage 12: Vergunningen	

Inleiding

Naar aanleiding van een geplande realisatie van een verkaveling van twaalf loten, dertien assistentiewoningen en de aanleg van wegenis, rioleringen en nutsleidingen op een terrein aan de Bogaardenstraat te Diest, achtte *Onroerend Erfgoed* een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek werd ingegeven door de ligging van het bouwterrein binnen het historische stadscentrum van Diest en door eerdere archeologische vondsten in de onmiddellijke omgeving ervan. Het huidige onderzoek, waarvan het voorliggend rapport de resultaten behandelt en dat uitgevoerd werd in opdracht van *THV Ezeldijk Development – Probis B&O*, bestond dan ook uit een bureaustudie en een prospectie met ingreep in de bodem, met als doel de archeologische potentie van het nieuw te ontwikkelen terrein te kunnen inschatten.

Afb. 1: Kaart van België met situering van het onderzoeksgebied (Bron: NGI 2011).

1. Doelstelling¹

Doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ*-behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Dit archeologisch vooronderzoek is opgedeeld in twee delen: een bureaustudie en een prospectie met ingreep in de bodem (proefputten en proefsleuven).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

Tijdens de bureaustudie:

- Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens?
- Hoe was de oude perceelsindeling?
- Hoe verhouden de verschillende bebouwingen zich versus open ruimtes?
- Welke informatie kan er terug gevonden worden over de bewoningsgeschiedenis en gebruik (zowel van de gebouwen als van de open ruimtes) binnen het projectgebied. Eigenaars en hun status of beroep, artisanale of historische industriële functies (ververs?), ...?
- Waren deze specifieke activiteiten gekoppeld aan een bepaalde locatie in de stad? Zo ja, waarom?
- Welke informatie is voorhanden over de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht? Wanneer werd ze aangelegd? Informatie over onderhoudswerken? Op welke manier werd ze ingekokerd?
- Wat is de (bouw)geschiedenis en fasering van het Klooster?
- Wat was de functie van de niet bebouwde oppervlaktes (bleekweide, tuin, kerkhof,...)?
- Welke info is er te vinden over de 20ste-21ste eeuwse bebouwing of voormalige constructies op het terrein?
- In welke mate is het terrein reeds verstoord?
- In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

¹ Conform de Bijzonder Voorwaarden bij Diest, Bogaardenstraat 9, Ezeldijksite.

- Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?
- Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:

- Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten en sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?
- Uit welke periode dateren de vondsten?
- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten en proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties van een ommuring?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?
- Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?
- Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch erfgoed?
- Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?
- Zijn er nog sporen van het klooster en andere gebouwen aanwezig? Wat is de bewaringstoestand van de kelders, funderingen, eventuele oudere fasen en achtererven?
- Zijn er sporen van menselijke begravingen? Indien ja:
  1. welke aanwijzingen zijn er in verband met de verspreiding en de densiteit?
  2. Op welke diepte bevinden de resten zich?
  3. Wat is de bewaringstoestand van het skeletmateriaal en eventuele funeraire structuren?
  4. Wat is hun datering?
  5. Hoeveel begravingsniveau's zijn nog aanwezig?
  6. In welke mate werd het kerkhof geruimd?
  7. Zijn er cryptes of grafkelders aanwezig?
  8. Zijn er knekelputten, massabegravingen of andere complexe funeraire sporen aanwezig?
- Zijn er sporen aanwezig van artisanale of industriële activiteiten? Wat is hun aard, omvang, datering, en conservatie?
- Zijn er sporen aanwezig van tuininrichting en cultiveringslagen?
- Zijn er nog historische kaaimuren van de Demer, Ezeldijkmolenloop, Verversgracht,, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen, rioleringen aanwezig? Wat is hun fysische aspect en bewaringstoestand?
- Wat is de precieze locatie, aspect, de opvulling en fasering, diepte en onderhoud van de verschillende waterlopen.
- Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogings- en vullinglagen?
- Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?
- Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?
- In welke zones dient geen archeologisch onderzoek te gebeuren?
- Wat is de wetenschappelijke waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
  - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
  - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

2. Bureaustudie

2.1. Methodiek

Om een zicht te bekomen op de reeds gekende archeologische waarnemingen binnen het onderzoeksgebied en zijn directe omgeving werd in eerste instantie de *Centrale Archeologische Inventaris* geraadpleegd. Daarnaast werden de gegevens uit het archeologisch onderzoek ten oosten van onderzoeksterrein² geanalyseerd om de archeologische verwachting van het terrein bij te stellen.

De landschappelijke context van het plangebied werd eveneens cartografisch onderzocht. Dit om de archeologische waarnemingen beter te kunnen kaderen. Hiervoor werd de topografische kaart, het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen, orthofoto's en de bodemkaart geraadpleegd. Tevens werden verschillende historische kaarten, waaronder meerdere aanwezig in *het Stadsarchief van Diest*, werden bestudeerd. Om de recente ontwikkelingen op het terrein te kunnen schetsen werden de mutatieschetsen in het *Archief van het kadaster* te Leuven bestudeerd. Ook werd gesproken met *Dhr. Bas Raymond*, bestuurslid van de Vrienden van het Stedelijk Museum en Archief Diest en *Dhr. Vandermeulen Guy*, gepassioneerd door de lokale geschiedenis van Diest. In de bibliotheek van Diest werden meerdere boeken geconsulteerd die over Diest verschenen. Interessant in dit onderzoek was in het bijzonder de in 2012 verschenen uitgave door de Vrienden van het Stedelijk Museum en Archief Diest, Bas Raymond en M. Mondelaers (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Diestsche Cronycke 21)*, Diest.

De ligging van eventuele ondergrondse kabels en leidingen werd opgevraagd via KLIP. Op deze wijze kon een beeld bekomen worden van de gaafheid van het onderzoeksgebied. *Dhr. Chris Aerts*, Projectmanager bij *DMI vastgoed*, bezorgde de benodigde informatie over het geplande nieuwbouwproject.

2.2 Onderzoeksresultaten

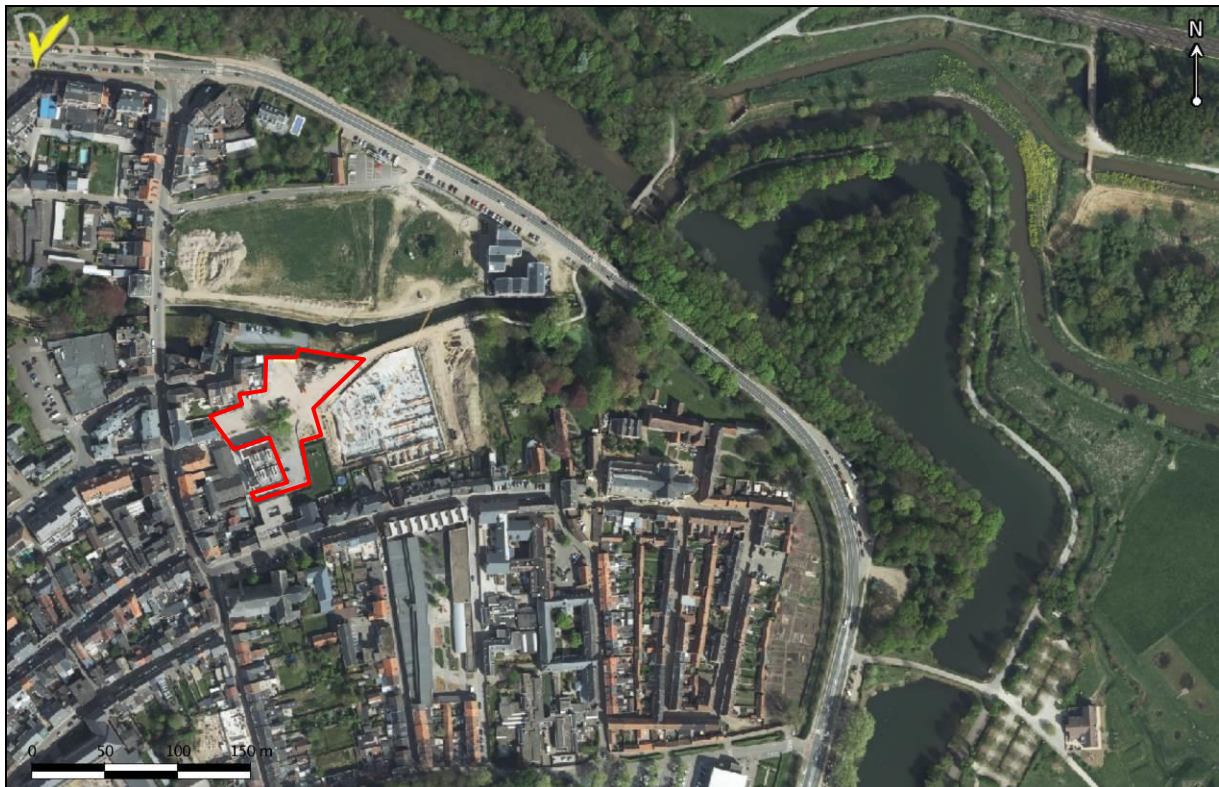
2.2.1 Algemene situering van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied, met een oppervlakte van ca. 5500 m², situeert zich in het noordwesten van het stadscentrum van Diest. Het terrein dat kadastraal gekend is als Diest: Afd. 1, sectie A, nrs. 34M2, 48K, 48L, 67D4 en openbaar domein van de Verversgracht, situeert zich tussen een oude Demerarm in het noorden en huizen langs de Begijnenstraat in het zuiden en langs de Schaffensestraat in het westen. De Fonteingang, een oude verbinding tussen de Begijnenstraat en de Demer, loopt ten oosten van het onderzoeksterrein. Het noordoostelijke en oostelijke deel van het terrein wordt begrensd door verschillende gebouwen in opbouw, deel uitmakend van de *Ezeldijksite*, een privaat stadsvernieuwingsproject op de voormalige terreinen van *Euro Shoe Unie*. Ook het onderzoeksterrein zelf maakt deel uit van dit stadsvernieuwingsproject, dat grenst aan het Begijnhof en ingesloten ligt binnen de oude stadsomwalling (cfr. de huidige stadsring rond Diest) (*Afb. 2*).

Diest is gelegen in de Demervallei, op de grens van de Kempen en het Hageland. De Demervallei wordt in Diest omzoomd door de uitlopers van de Hagelandse heuvelruggen met een hoogte van iets minder dan 70m.

² Trommelmans R, Maesen K, Van Ransbeeck L, Wyns G., Acke B. (2011) *Archeologische opgraving. Bogaardenklooster Diest (prov. Vlaams-Brabant) (Rapport 2011/003)*, Ingelmunster.

Deze heuvels, gevormd uit tertiaire Diestiaanafzettingen, kenmerken zich door hun steenachtige, grofzandige tot kleizandige bodems, rijk aan glauconiet en ijzer.

Afb. 2: Kleurenorthofoto met situering van het onderzoeksgebied (rood). Schaal 1:2500 (Bron: Geopunt).

Het onderzoeksterrein stijgt licht in zuidelijke richting, van ca. 21,2m ter hoogte van de Ezeldijkmolenloop in het noorden tot ca. 22,3 m in het zuiden van het terrein. Ten noorden van de stad liggen de Langenberg, de Cauwberg en de Lazarijberg, terwijl de stad zelf gekneld zit tussen de Kluisberg en de Warande. Vooral deze twee heuvelruggen speelden een belangrijke rol in het ontstaan van Diest. De Kluisberg of de Allerheiligenberg domineert met zijn steile noordoostelijke helling de Demervallei. De Warande ligt als een eiland in de valleien van de Demer en de Begijnenbeek. Deze geïsoleerde positie was een gedroomde verdedigingsplaats. De noordwestelijke helling van de Warande wordt gekenmerkt door een zacht stijgend terras dat, vertrekkend vanuit van de Demer, ongeveer een drietal meter boven het peil van de rivier uitsteekt. Dit terras bood bescherming tegen de overstromingen van de Demer, het is dan ook niet verwonderlijk dat hierop de eerste nederzetting ontstond.³

Op het onderzoeksterrein, in het zuiden van de Demervallei gelegen, bevinden zich volgens de quartaire kaart alluviale afzettingen van de Demer. Deze afzettingen zijn onderaan grof zandig, naar de top van de afzettingen toe worden ze lemiger. Het tertiaire substraat dat hieronder aanwezig is, behoort volgens de overzichtskaart tertiairgeologie tot de *Formatie van Diest*. Deze formatie bestaat uit een bruingroen tot grijsgroen glauconietrijk middelmatig tot grof zand met zeer dunne kleilaagjes ("clay drapes"). Door verwerking is het zand meestal limonietisch geelbruin en aaneen gekit tot ijzerzandsteenbanken. In deze zandsteenbanken is duidelijk een gekruiste gelaagdheid herkenbaar. Soms bevatten ze zelfs afdrukken van schelpen. Kenmerkend voor de Zanden van Diest zijn de vele fossiele wormgangen of bioturbaties. Plaatselijk zijn deze zanden zeer rijk aan mica of zijn ze een beetje ligniethoudend. Gewoonlijk worden ze naar onder toe fijner en kleirijker. Aan de basis komt er meestal een grind van blauwzwarte vuursteenkeien voor. Afhankelijk van de plaats zijn dit dikke eivormige of kleine platte silexen. Soms komen er sterk verweerde wit verkleurde silexkeitsjes voor in dit basisgrind. Deze keitsjes worden "cacholons" genoemd. De Zanden van Diest komen voor in een lange westzuidwest-oostnoordoost gerichte geulvormige insnijding. Deze geul zou ontstaan zijn door sterke kustparallele getijdenstromingen bij een verlaging van de zeespiegel, waarschijnlijk in combinatie met zakkingen binnen de Roermond Slenk ten gevolge van hernieuwde tektonische activiteit. De uitschuring werd

³ Van Der Eycken M. (1980) *Geschiedenis van Diest*, Diest, p 11-12.

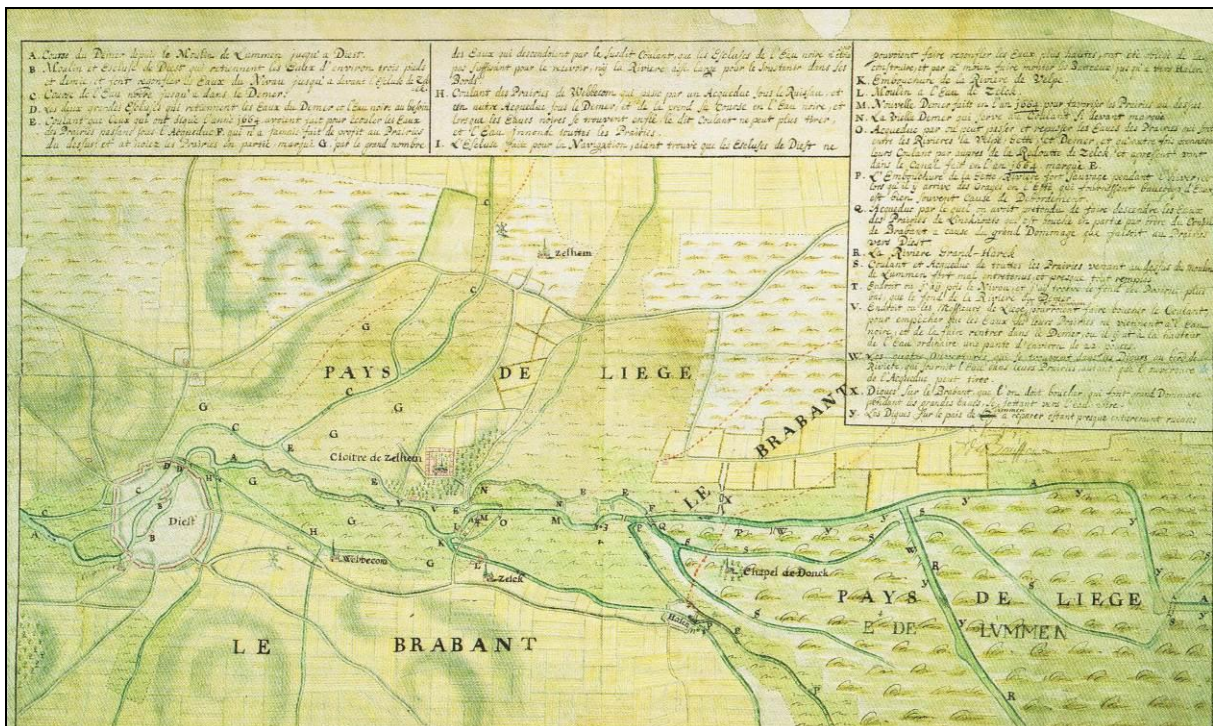
langs de Demer een handeldrijvend centrum dat het hoogtepunt van zijn bloei bereikte in de 14de en 15de eeuw.⁷

Het projectgebied situeert zich historisch gezien langs en op de splitsing van de Demer, de Verversgracht en de Ezeldijkmolenloop en deels binnen de ommuring van het Bogaardenklooster.

2.2.2.1 De Demer, de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht

De naam van de rivier Demer is vermoedelijk van Keltische oorsprong. De oudste vormen zijn *Tamera* (908-915), *de Nimere* (1253), *Daemeram* en *Themeram* (1287). De oorsprong hiervan zou bestaan uit een samenvoeging van het Keltische *tam* ('donkerkleurig') en *ara* (water), en men dus zou kunnen verklaren als 'de donkere rivier'.

Voor de aanleg van de spoorlijn tussen Hasselt en Leuven in 1865 gebeurde het voornaamste vervoer via de Demer. Door zijn stroomrichting, van oost naar west vormde deze rivier een uitstekende verbindingroute tussen het Duitse en Luikse gebied enerzijds en Brabant en Vlaanderen anderzijds. Tijdens de Middeleeuwen waren de steden langs de Demer, Aarschot, Zichem, Diest en Zoutleeuw voorname lakencentra. De Demer was dan ook een belangrijk vervoersmiddel voor het transport van lakens. Naast lakens werden ook arduin, ijzerzandsteen, kalk, wijn, haring, kopererts, steenkolen, zout, graan, timmerhout en houtskool via de Demer vervoerd.

Afb. 4: Kaart van de Demer en zijn bijrivieren tussen Diest en Lummen (Bron: J. Breugelmans (2001) *Het beheer van de Demer tijdens de 17de en 18de eeuw*, Brussel, p 128).

Naast zijn rol als vervoersmiddel, was het water van de Demer ook een goedkope bron van energie. Meerdere molens werden op de rivier aangelegd en waren van groot economisch nut. De molens verschaften meel, maalden eikenschors voor de bereiding van leder, hielpen de volders⁸ in de lakennijverheid en werden gebruikt voor het persen van olie. In Diest waren er verschillende molens: in een document van 1334 wordt melding gemaakt van de Neder- en de Bevermolen op de Begijnenbeek en de Gracht-, de Grote-, de Kleine-, de Aleiden- en de Coenenmolen op de Demer. Aangenomen wordt dat deze molens op de Demer tot twee grote molencomplexen te herleiden zijn, nl. de latere Binnenmolen⁹ en de Ezeldijkmolen. De Aleiden- en

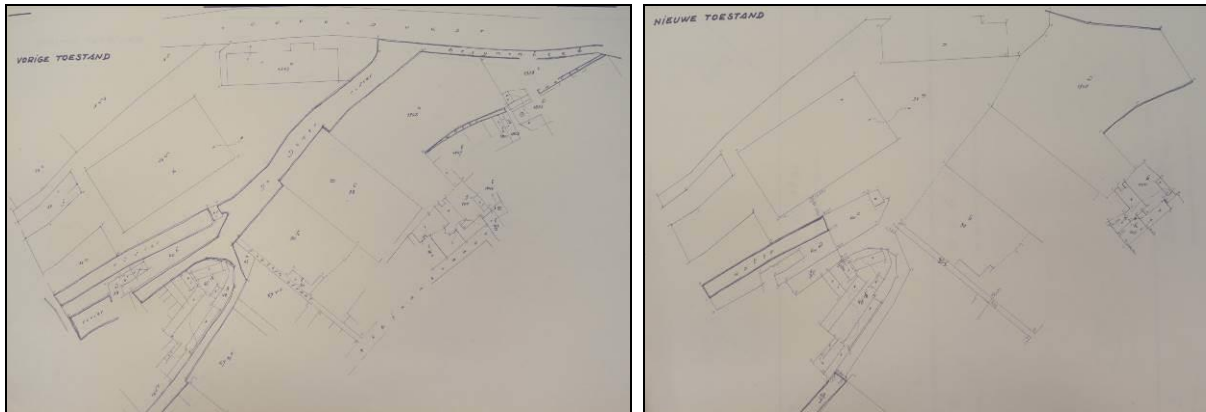
⁷ <http://www.toerismediest.be>

⁸ Een volder of voller was een ambachtsman in de lakennijverheid.

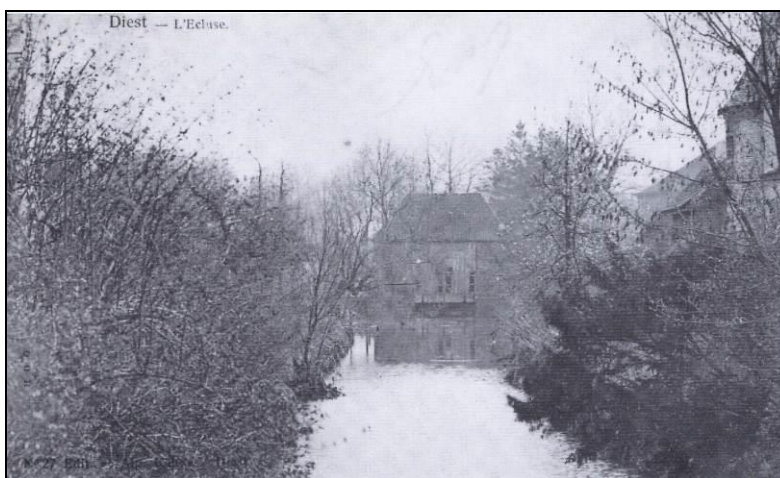
⁹ Deze molen was dicht bij de Grote Markt gelegen en stond op de Verversgracht.

Coenenmolen waren de voorgangers van de huidige Ezeldijkmolen, die zich ten noordwesten van het onderzoeksterrein bevindt. Zij lagen recht tegenover elkaar op de Ezeldijk: de Coennemolen was gebouwd op een eilandje in de Demer en de Aleidenmolen stond op de eigenlijke rivieroever. Geleidelijk aan raakten beide benamingen in onbruik en werden ze vervangen door deze van de Ezeldijkmolen, naar de plaats waar de molen gelegen was. De oude Ezeldijkmolen deed aanvankelijk dienst als graanmolen, maar wegens de bloei van de huidevetterij bouwde men hem in de eerste decennia van de 16de eeuw om tot schorsmolen. In 1550 was het gebouw zo erg vervallen dat men besliste een volledig nieuwe molen te bouwen. In tegenstelling tot de eerdere molen was dit niet enkel een schorsmolen, maar tevens ook een graanmolen. De molen beschikte over drie raderen, twee voor de graanmolen en één voor de schorsmolen.¹⁰ De Ezeldijkmolen werd van water voorzien door de Ezeldijkmolenloop, een aftakking van de Demer. Net ten zuiden van de Ezeldijkmolenloop situeerde zich de Verversgracht (Afb. 7). Zoals zijn naam weergeeft hield deze gracht verband met de kleuring van de Diestse lakens door de ververs en weders die zich in deze buurt van de stad gevestigd hadden. Voor deze bedrijvigheid hadden zij immers nood aan water dat zij in voldoende mate konden vinden in deze Demerarm.¹¹ Een sluis op de Demer voorzorg de watertoevoer naar de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht (Afb. 6).

In Diest werd de Demer in de jaren '70 van de vorige eeuw op massaal verzoek van de bevolking dichtgelegd (Afb. 5, Afb. 8). De reden hiervoor was dat de rivier die zich door het stadscentrum slingerde niet meer was dan een open riool die wat geurhinder veroorzaakte. Vandaag de dag is men bezig de oude Demer opnieuw door de stad te laten stromen. Ook het sluizencomplex, dat in stond voor de waterregeling voor de Ezeldijkomen zal opgeknapt en bewaard worden.¹²

Afb. 5: Mutatieschets uit 1972, waarop duidelijk wordt dat de Demer, de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht werden dichtgelegd. (Bron: Archief van het kadaster, Kadaster Leuven, perceel 34M: 1972)

Afb. 6: Deze sluis bevond zich op de Demer, net ten noorden van het onderzoeksterrein. Ze werd in 1902 gebouwd ter vervanging van de oude middeleeuwse sluis. In september 2012 werd, tijdens de werken om de Demer opnieuw in open bedding door Diest te laten stromen, het vroegere sluizencomplex blootgelegd. Het complex werd opgeknapt en geïntegreerd in de nieuwe Demer. (Bron: Brans M. (1998) *Diest*. Alsof het gisteren was, Diest, p 60 en <http://www.staddiest.be/de-ezeldijkmolen.html>)

¹⁰ J. Breugelmans (2001) *Het beheer van de Demer tijdens de 17de en 18de eeuw*, Brussel, p 11, 16, 17, 97, 98.

¹¹ Van Der Eycken M. (1980) *Geschiedenis van Diest*, Diest, p 44.

¹² <http://www.molenechos.org/molen.php?AdvSearch=968>

Afb. 7: Prentkaart met zicht op de Verversgracht uit 1912. (Bron: Brans M. (2010) Diest. Een nostalgisch fotoalbum voor de toekomst, Diest, p 69).

Afb. 8: De Verversgracht werd, net zoals de Demer overbruggd of in buizen gelegd. Foto midden jaren 70 van de vorige eeuw? (Bron: Brans M. (2010) Diest. Een nostalgisch fotoalbum voor de toekomst, Diest, p 73).

2.2.2.2 Het Bogaardenklooster

Voor de oorsprong van de bogaarden¹³ moeten we teruggaan tot de 12de eeuw, een tijd van ingrijpende maatschappelijke en culturele vernieuwingen, met oa. een sterke economische en demografische groei en de snelle ontwikkeling van de steden. In de zoektocht naar een antwoord op deze veranderingen zullen allerhande nieuwe religieuze bewegingen en orden ontstaan. De eerste bronvermelding van de bogaarden te Diest (*Frates obedientes, dicti beggardi de Diest*) in 1257 wijst op hun collectief wonen in conventen.¹⁴

De bogaarden vestigden zich evenals de begijnen aan de rand van de stad, in de Begijnenstraat (toen ook de Bogaardenstraat geheten), tegenover de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Met zekerheid kan gesteld worden dat ze in 1268 woonden op de hoek van Begijnenstraat en de Schaffensestraat, daar er in een tekst sprake is van een grenspaling tussen de „*Societas Begardorum*” en de goederen van Lodewijk van der Ponten.¹⁵ Verder vernemen we dat het klooster gelegen was tussen de Demer en de Kerk Onze-Lieve-Vrouw. Waar de gemeenschap verbleef tussen 1256 en 1268 is niet helemaal duidelijk. Het is mogelijk dat de bogaarden ergens in de stad woonden of dat zij enkel het nog bestaande herenhuis¹⁶ in de huidige Begijnenstraat bewoonden.¹⁷ De eigenlijke kloosterinrichting bekwamen de bogaarden pas in 1281. In dat jaar plaatste hertog Jan I van Brabant de Diestse gemeenschap onder zijn hoge bescherming.¹⁸

Aanvankelijk woonden de bogaarden de dienst bij in de Begijnhofkerk, alwaar ze plaats konden nemen in het zogenaamde Bogaardenkoor, rechts van het hoofdaltaar. Later werden de missen bijgewoond in de Onze-Lieve-Vrouwekerk. Een eerste aanwijzing van een kapel komt uit de kloosterkroniek van Mannaerts. Hier lezen we “*In 1280 den 8 mei, obiit hier Innocentius, suffragaan van Luik en ligt begraven in onze kapel*”. Ook in een cijnsboek van het Diestse begijnhof uit de 14de eeuw wordt de kapel van de bogarden vermeld: “*Hendrick van Bleckhem es sculdich aen sijn huys dat steet in de Begardenstrate achter hare capelle, ...*”. In de 15de eeuw bouwden ze, zoals Mannaerts in zijn kroniek vermeldt, hun eigen kapel die in 1495 geconsacreerd werd door Jan, suffragaan, plaatsvervangend bisschop.¹⁹

Voor de vroegste periode van de orde is geweten dat de bogaarden actief waren in de lakennijverheid. Dit bleef zeker zo tot in 1526 – in dat jaar stonden er nog zes/acht getouwen opgesteld in het klooster. Mogelijk waren deze niet meer in gebruik voor de lakenindustrie, maar eerder voor de linnenweverij dat tot aan het einde van de zestiende eeuw een onderdeel was van het werk van de bogaarden.

In het grote crisisjaar 1580 werd het klooster geplunderd, in brand gestoken en vluchtten de broeders naar Zoutleeuw, om pas drie jaar later terug te keren. In het heropgerichte klooster, alsook door het verval van de lakenindustrie in de 15de eeuw, zullen ze zich vanaf dan oa. richten op het verschaffen van onderwijs. Deze verschuiving van fysieke naar meer intellectuele arbeid verklaart ook meteen het opnemen van priesters in hun gemeenschappen vanaf die periode. Vanaf het einde van 1608 kregen de bogaarden de toelating van het magistraat om een zogenaamde ‘Waelsche school’, een kleine lagere school, te openen.²⁰

Het klooster ondergaat doorheen de tijd meerdere verbouwingen. Na de verwoesting van de kapel en het klooster op het einde van de 16de eeuw, was het tijdens het Twaalfjarig Bestand tijd voor heropbouw. De kapel werd in 1612 afgewerkt en ingewijd. De brouwen werd hersteld in 1660. Datzelfde jaar werd de eerste steen

¹³ De bogaarden worden dikwijls aanzien als de mannelijke tegenhangers van de begijnen.

¹⁴ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Dietsche Cronycke 21)*, Diest, p 8-9.

¹⁵ Van Der Eycken M. (1980) *Geschiedenis van Diest*, Diest, p 103.

¹⁶ Gebouw gelegen in de Begijnenstraat 12-14 dat dateert uit 1714, maar teruggaat op oudere vakwerkbouw. (<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/relict/41679>)

¹⁷ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Dietsche Cronycke 21)*, Diest, p 17.

¹⁸ Van Der Eycken M. (1980) *Geschiedenis van Diest*, Diest, p 103.

¹⁹ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Dietsche Cronycke 21)*, Diest, p 17-18.

²⁰ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Dietsche Cronycke 21)*, Diest, p 8-9, 61.

gelegd van een nieuwe refter en slaapzaal. In 1637 werd een varkenshok gebouwd en het jaar nadien werd een kippenhok geplaatst. Broeder Mannaerts laat in de hof aan de Demer een zomerhuisje of 'praweel' bouwen²¹.

Op 1 oktober 1795 wordt de annexatie van de Oostenrijkse Nederlanden bij Frankrijk goedgekeurd en het jaar daarop wordt de sluiting van kloosters en kerken ook bij ons doorgevoerd. In 1796 werden de bogaarden door de Fransen definitief uit hun klooster verdreven.²² Op zoek naar een nieuwe bestemming had de stad gevraagd om het klooster als stadsgevangenis te mogen gebruiken. De gevangenis in het klooster bleek slechts van korte duur. Vanaf 1799 wordt immers geen melding meer gemaakt van gevangenen²³.

De gebouwen waren vervolgens in gebruik als katoenspinnerij (tot 1815), vanaf 1819 werd het leegstaande kloostercomplex gekocht door de stad en ingericht als stadsschool. Het voormalige klooster deed nog tot 1831 dienst als stadsschool.

Bij de Belgische onafhankelijkheid werd ten westen van Diest, aan de Vinkenberg, een militair kamp opgericht om jonge rekruten op te leiden. Aangezien de hygiënische omstandigheden erg ontoereikend waren, werden in de stad een aantal militaire hospitalen gebouwd om de zieke gekazerneerden te verzorgen. In het oude Bogaardenklooster werd daarom op 20 oktober 1831 een militair hospitaal ingericht, dat in 1835 als Bogaardenkazerne werd ingericht. Dit was een gevolg van de verhuis van het Kamp van Diest aan de Vinkenberg naar een nieuw kamp, gelegen bij Paal, waar voldoende plaats was voor de soldaten en waar de heidegronden er een stuk goedkoper waren. Een klein garnizoen bleef gestationeerd in de kazerne te Diest. Ze waren belast met de aanleg van de vestingen van Diest. In 1851 werd het plaatselijke garnizoen versterkt met 417 mannen van het 1e bataljon van het 9e Linierregiment. Na enkele jaren leegstand werd de kazerne, mits enige aanpassing, aan het einde van de jaren 1850 ingericht als depot voor kledij en uitrusting. Dit depot bleef op deze locatie tot in 1923.

In 1927 werd een oplossing gevonden voor het nijpende woningtekort dat op dat moment in Diest heerste. Uit de opbrengsten van een schilderijverkoop kon de stad de oude kazerne inrichten als sociaal woonblok. De eigenlijke inrichting gebeurde door de huurders zelf, die grote zalen konden omvormen tot vijf à zes kamers die dienst deden als keuken, slaapkamers en bergplaatsen. De binnenplaats, die ca. 90m op 70m mat was een ideale speelplaats voor de jongsten. In 1928 verbleven er een dertigtal gezinnen wat neerkwam op ca. 100 personen. De huisvesting was evenwel maar van korte duur. Eind 1928 zou de Commissie voor de Openbare Onderstand (COO) met de bouw van gezinswoningen starten, zodat de meeste bewoners van de kazerne hier een onderkomen konden vinden.

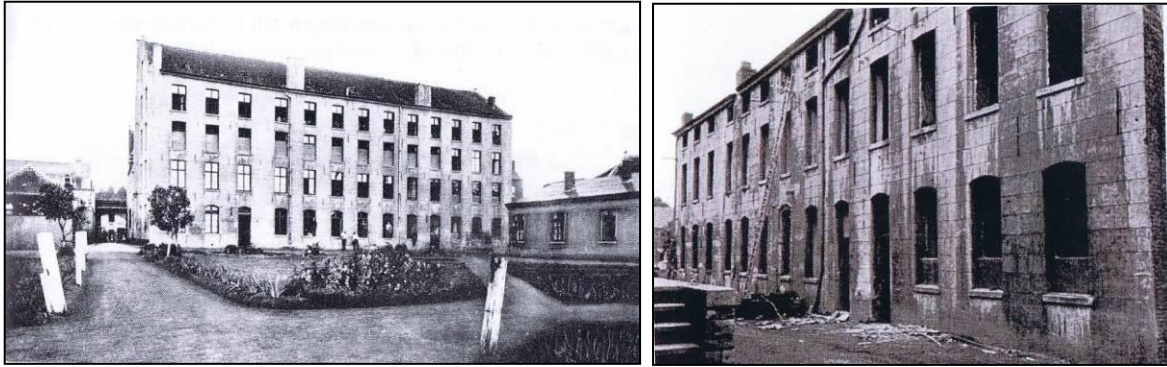
Op de gemeenteraadszitting van 9 mei 1928 werd beslist om de gebouwen en terreinen van de bogaardenkazerne te verkopen. Een deel van het terrein werd vervolgens sinds 1928 in gebruik genomen door sigarenfabriek Jubilé. Deze firma verbleef er tot in 1968. Sinds 1948 bezette een schoenfabriek (Shoe Post en Euro Shoe Unie) de rest van de gebouwen, die twee jaar later werden afgebroken om plaats te maken voor moderne werkplaatsen. De oude kazerne werd pas midden jaren 50 van de vorige eeuw gesloopt (Afb. 9 en Afb. 10), om in de jaren 1970 plaats te maken voor loodsen van Shoe Post.²⁴

²¹ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Diestse Cronycke 21)*, Diest, p 20, 24-25.

²² Een verkoopakte of opmetingsplan van deze verkoop werd niet gevonden.

²³ Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Diestse Cronycke 21)*, Diest, p 81, 88.

²⁴ Trommelmans R, Maesen K, Van Ransbeeck L, Wyns G., Acke B. (2011) *Archeologische opgraving. Bogaardenklooster Diest (prov. Vlaams-Brabant) (Rapport 2011/003)*, Ingelmunster, p 9-10; Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Diestse Cronycke 21)*, Diest.

Afb. 9: Links: Zicht op de bogaardenkazerne vanuit de tuin, in de richting van de Begijnenstraat. Het onderzoeksterrein situeert zich deels binnen deze tuinzone, oude postkaart (Bron: Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite* (Diestsche Cronycke 21), Diest, p 109).

Afb. 10: Rechts: In 1956 werden de verouderde gebouwen van de kazerne gesloopt (Bron: Bas R. en Mondelaers M. (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite* (Diestsche Cronycke 21), Diest, p 131).

2.2.2.3 Het onderzoeksterrein op iconografische bronnen

Op de *Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden*, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778, Afb. 11), wordt het noordelijke deel van het onderzoeksgebied ingenomen door de Ezeldijkmolenloop, die de Ezeldijkmolen van water voorzag. Een brug situeert zich over de Ezeldijkloop, net ten oosten van de molen, en bevindt zich gedeeltelijk binnen het onderzoeksterrein. Meer in zuidelijke richting stroomt de Verversgracht. Twee gebouwen ten noorden van het onderzoeksterrein geven de sluis weer die de watertoevoer voor beide stromen regelde. Het terrein dat door de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht ontsloten wordt, is onbebouwd en wordt door tuinen ingenomen. Het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein situeert zich in de tuinzone van het Bogaardenklooster. Het terrein wordt naast twee kleine bijgebouwen door tuin ingenomen. Een muur, mogelijk de oude kloosterommuring, situeert zich in het oostelijke deel van het onderzoeksterrein. Ten oosten hiervan bevindt zich een derde (bij)gebouw.

Op een kaart van de stad Diest uit 1786 (Afb. 12), opgemaakt door *landmeter Albertus Meulemans*, wordt eenzelfde situatie weergegeven. Ook hier wordt het terrein in het noorden door de Ezeldijkmolenloop, waarover een brug loopt, en de Verversgracht doorsneden. Het zuidelijke deel van het terrein wordt, tot aan de Fonteingang, door het Bogaardenklooster ingenomen.

Afb. 11: Detail uit de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgesteld door Graaf de Ferraris (1771-1778) met situering van het onderzoeksgebied (rood) (Bron: Geopunt).

Afb. 12: Detail uit 'Plan De La Ville De Diest Levée 1786. Door Albertus Meulemans, 16 september 1786, nagetekend door Octavie Linten (16 oktober 1889). Situering van het onderzoeksgebied (rood) (Bron: Stadsarchief Diest, plan 39).

De *Primitieve kadasterkaart* (1823, Afb. 13), de *Atlas der Buurtwegen* (1941, Afb. 14) en de *Poppkaart* (ca. 1850, Afb. 15) geven een vergelijkbare situatie weer. Een brug over de Ezeldijkmolenloop is op deze kaarten zichtbaar langs de achtergevel van de Ezeldijkmolen. Het terrein dat ingesloten ligt tussen de twee Demeraftakkingen wordt door verschillende percelen onderverdeeld en is in de westhoek bebouwd. Ten zuiden van de Verversgracht wordt het terrein door een tuin van het dan aanwezige stadscollege (1819-1831) en Bogaardenkazerne (1835-1580) ingenomen. Het terrein is op één klein gebouwtje²⁵ langs de Verversgracht na, onbebouwd. In het noordoosten loopt een deel van de Fonteingang doorheen het onderzoeksterrein.

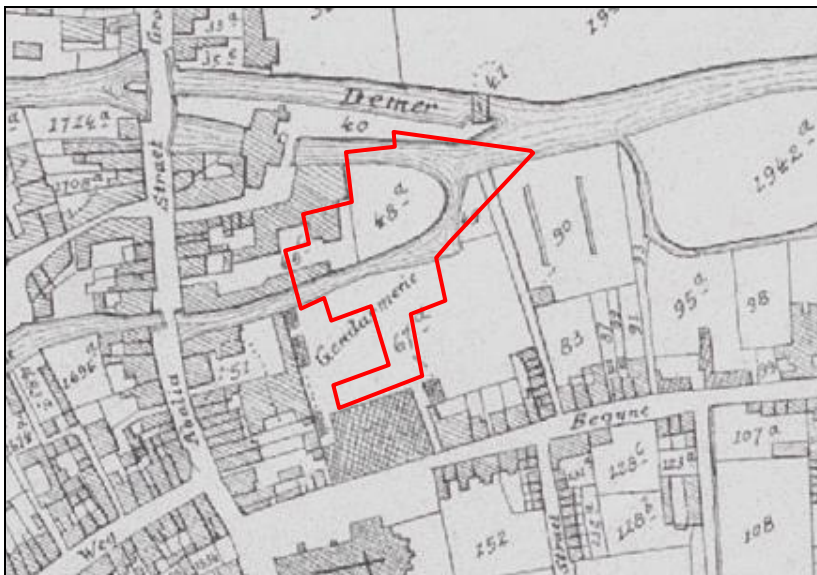
Afb. 13: Detail uit het Primitief Kadasterplan (1823) met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Stadsarchief Diest, plan 219).

²⁵ Zichtbaar op de Primitieve Kadasterkaart en de Atlas der Buurtwegen.

Afb. 14: Detail uit de Atlas van de Buurtwegen (1842) met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Geopunt).

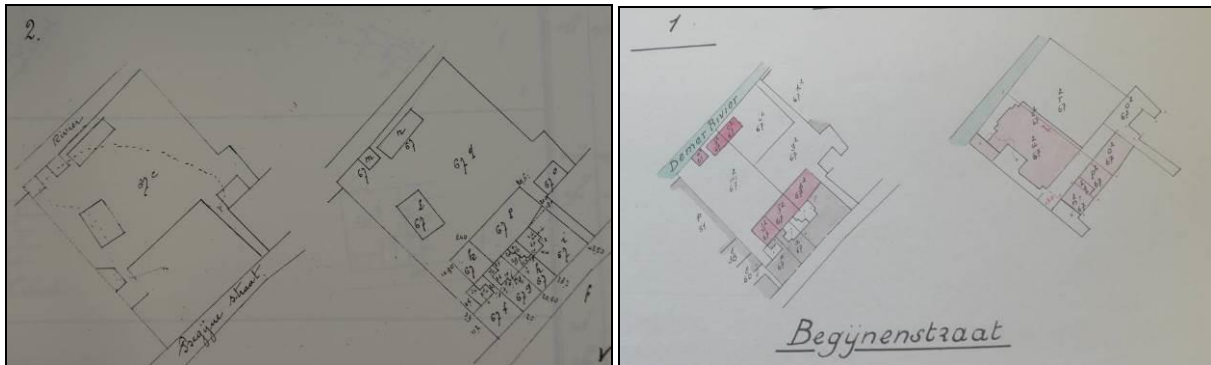

Afb. 15: Detail uit de Poppkaart (ca. 1850) met situering van het onderzoeksterrein (rood). (Bron: Geopunt).

Op basis van de mutatieschetsen van het kadaster kan het verdere verloop van de percelen gevolgd worden. Op het zuidelijke deel van het terrein, op de voormalige locatie van het Bogaardenklooster, worden in 1928 enkele bijgebouwen langs de Verversgracht opgericht, waarvan nrs. 'm' en 'n' op het onderzoeksterrein gelegen zijn. Nr. 67 b situeert zich net ten oosten van het terrein (Afb. 16). Een vergelijkbare situatie is zichtbaar op een luchtfoto uit 1937 (Afb. 18). Ten oosten van het terrein werd in 1947 een fabrieksgebouw opgetrokken²⁶. De rest van het terrein is op dat moment onbebouwd (Afb. 17).

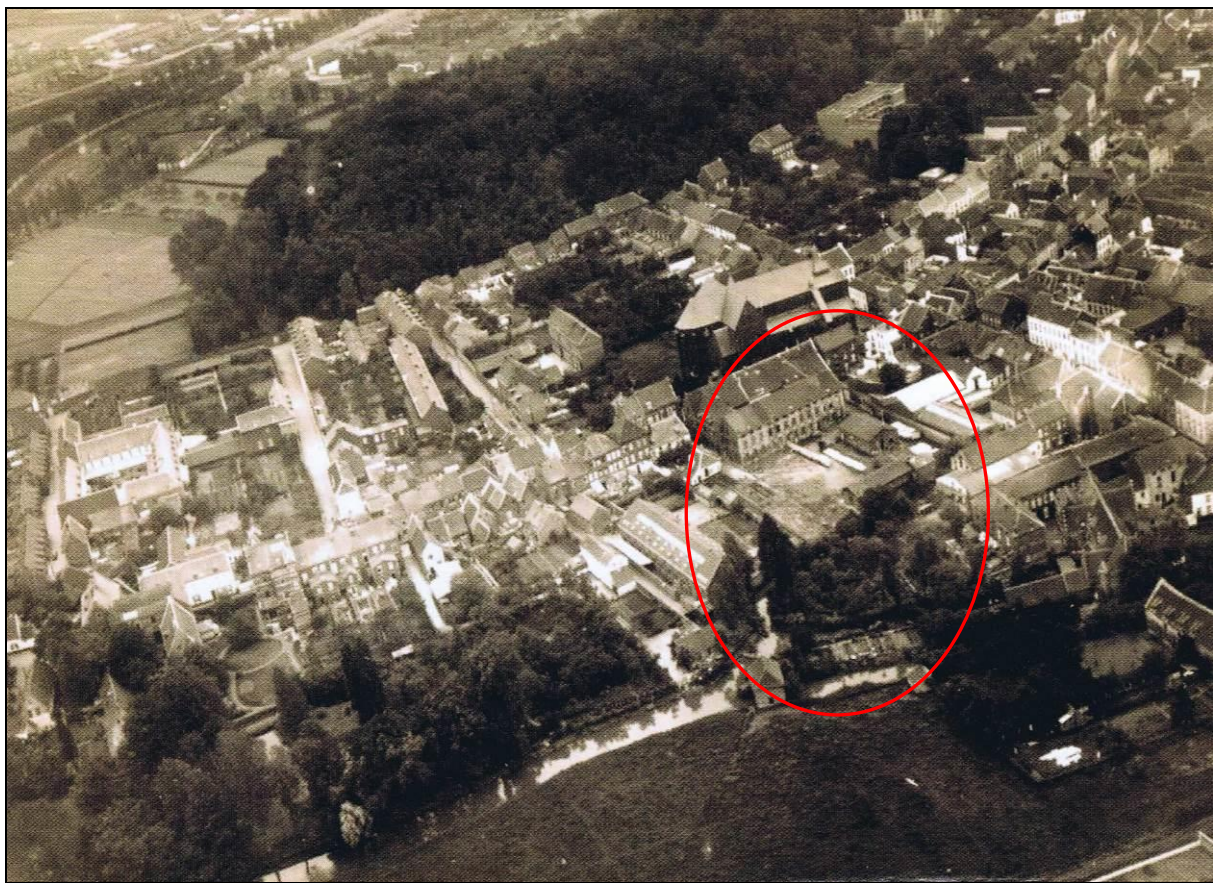
Het perceel dat omsloten wordt door de Ezeldijkmolenstraat en de Verversgracht werd in de loop van de jaren 60' van de vorige eeuw bebouwd met loodsen, die pas in 2012 afgebroken werden.

²⁶ De voormalige fabriek werd recent tot moderne appartementsblok ingericht.

Afb. 16: Links: Mutatieschets uit 1928, waarop duidelijk wordt dat de Demer, de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht werden dichtgelegd. (Bron: Archief van het kadaster, Kadaster Leuven, perceel 67: 1928)

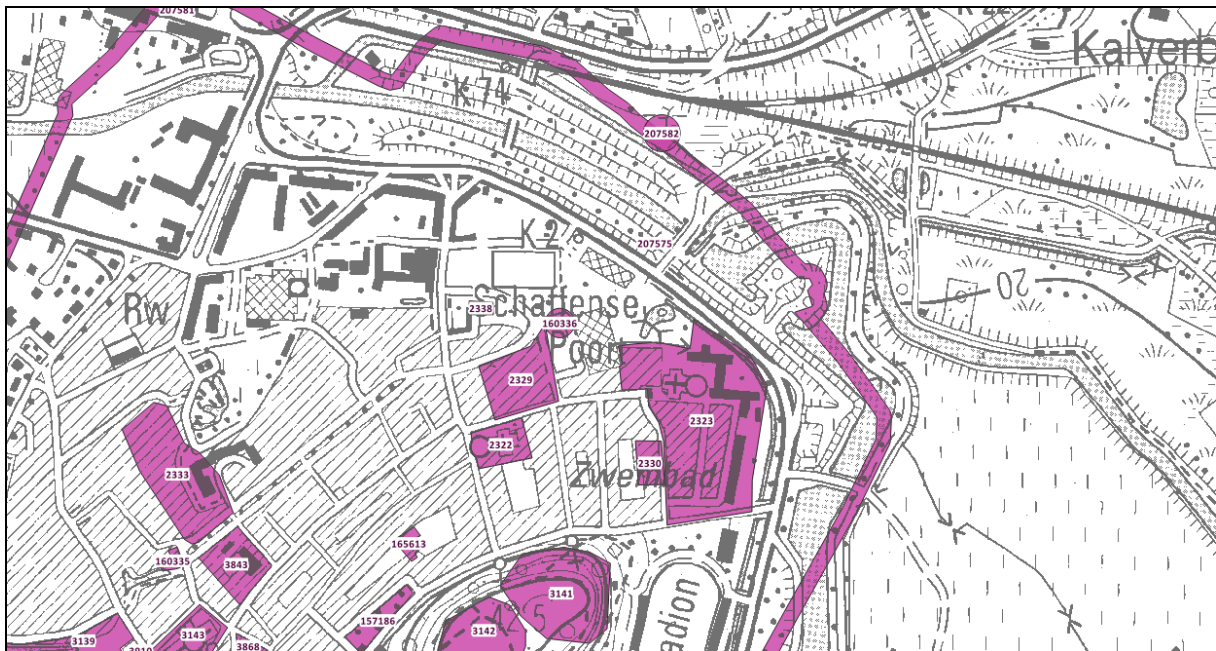
Afb. 17: Rechts: Mutatieschets uit 1947, waarop duidelijk wordt dat de Demer, de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht werden dichtgelegd. (Bron: Archief van het kadaster, Kadaster Leuven, perceel 67: 1947)

Afb. 18: Luchtfoto uit 1937, genomen door luitenant Deschamps, met aanduiding van het onderzoeksterrein (Bron: Bas R. en Mondelaers M. (2012) Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite (Diestsche Cronycke 21), Diest, p 128).

2.2.3 Eerder archeologisch onderzoek

Afb. 19: Detail uit de Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van omliggende vindplaatsen en het projectgebied (rood). Schaal 1:5.000 (Bron: Geo.onroerendergoed.be).

Rondom het onderzoeksterrein staan in de CAI (Afb. 19) meerdere vindplaatsen aangeduid. De meest belangrijke voor dit onderzoek is **CAI 2329**, die verwijst naar het Bogaardenklooster. Een verkennend proefsleuvenonderzoek in 2008 had de archeologische waarde van deze site aangetoond.

Bij de opgraving in 2009²⁷ werden enkele vuursteenartefacten aangetroffen die op een menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum wijzen. Het merendeel van de aangetroffen sporen situeren zich echter in het westelijke deel van de opgraving (zone 1), ten westen van de Fonteingang. Deze sporen zijn terug te brengen tot de 13de-15de eeuw en werden gelinkt aan een verloren deel van het Bogaardenklooster. Het betreft de uiterste oostmuur van het klooster, de mogelijke kapel van het klooster en een aantal bijgebouwen.

Het geheel werd aan de oostzijde begrensd door een lange noord-zuid georiënteerde ijzerzandstenen muur, die als de meest oostelijke afscheidingsmuur van het klooster werd aangeduid. Verder werd een rechthoekige structuur van ca. 7m bij 12m aangetroffen, waarvan verondersteld werd dat het een kapel is, gezien de oriëntatie, afmetingen en de aanwezigheid van menselijke bijzettingen in en vlakbij het gebouw. De basis van de kapelstructuur werd gevormd door vier funderingsresten. De bodem binnenin deze vier kapelmuren verschilde aanzienlijk van die erbuiten, wat het afgesloten karakter van dit gebouw versterkt.

In een tweede fase werden aan de noordzijde van de kapel twee lange, noord-zuid georiënteerde muren aangebouwd. hoewel geen begrenzend noordelijke muur werd aangetroffen, kan verondersteld worden dat deze buiten de opgravingzone lag. In een derde fase werd een onderverdeling aangebracht tussen de twee lange muren uit fase 2. Deze onderverdeling zorgde ervoor dat er twee ruimtes ontstonden. Voor elk van deze ruimtes werd een toegang voorzien via een doorbraak door de westelijke muur van het gebouw uit fase 2. De toegang tot de noordelijke ruimte bestond uit een trap, die tot de zuidelijke ruimte was meer uitgewerkt en bestond uit een voetpad, een toegangsgebouwtje en een trap. In een laatste fase (fase 4) werden kleine bijgebouwtjes gebouwd tegen de oostelijke afsluitingsmuur van het klooster.

In het zuidelijke deel werden geen muurrresten aangetroffen. De hier aanwezige sporen konden aan de hand van het aardewerk tussen de 13de en de 15de eeuw geplaatst worden, wat aansluit bij de periode van het Bogaardenklooster. Deze zone werd daarom bestempeld als mogelijke tuinzone of open zone binnen de muren.

²⁷ Trommelmans R, Maesen K, Van Ransbeeck L, Wyns G., Acke B. (2011) *Archeologische opgraving. Bogaardenklooster Diest (prov. Vlaams-Brabant) (Rapport 2011/003)*, Ingelmunster.

Over de site werden 68 skeletten teruggevonden, die voornamelijk geconcentreerd waren in en rond de kapel. In de kapel werden vijftien skeletten aangetroffen, ten zuiden van de kapel 32, ten noorden vijftien en ten westen drie. Alle individuen waren begraven met de benen uitgestrekt, het hoofd in het westen en de voeten in het oosten. De menselijke resten binnen de vier muren van de kapel waren opvallend beter bewaard dan buiten de muren. De oorzaak hiervoor is naar alle waarschijnlijkheid een combinatie van de kalkrijke leem-zand bodem en de “droge” locatie onder het dak van de kapel. Ook de ligging van de skeletten, zowel naar symmetrie ten opzichte van de 4 muren als van elkaar, doet vermoeden dat er meer zorg werd besteed aan de begraafing van de personen binnen het gebouw (de kapel) dan buiten.

Op basis van de aanwezigheid van hoogversierd aardewerk en Rijnlants steengoed werd gesteld dat het klooster van een zekere welvaart/luxe kon genieten. De aanwezigheid van roodbeschilderd aardewerk en proto-steengoed kan mogelijk wijzen op een oudere voorganger van het Bogaardenklooster die tot hiertoe nog niet geattesteerd was.

Stratigrafisch beheerst de Demervallei beheerst de globale stratigrafie van deze onderzoekszone. Een gele zandbodem vormde het onderste pakket. Bovenop dit pakket werd een geleidelijke opvulling geconstateerd met verschillende dunne alluviale afzettingen. Waar dit niet het geval was, werd het bodemprofiel opgemaakt uit verschillende antropogene ophogingspakketten. In de meest westelijke zone, het dichtst bij het onderzoeksterrein gelegen, dekte een recent puinpakket van ca. 50cm een paarsig, zandig, puinig pakket af. De dikte van dit paarse pakket varieerde van een tiental cm tot 50cm, maar komt voor over de hele zone.

Het vlak in zone 1 werd machinaal verdiept tot net onder deze laag, waar het eerste archeologisch vlak werd aangelegd, ca. 1,5 meter onder het maaiveld. Onder dit pakket verschilt de stratigrafie naargelang de plaats. In de tuinzone dekt het een donker- tot lichtgrijze laag af waarin verschillende middeleeuwse kuilen en paalgaten werden aangetroffen. In het deel waar de resten van het Bogaardenklooster werden aangetroffen dekt het een grijs-gelig, zandig lemig pakket af, een nivelleringslaag die binnenin de gebouwen werd aangebracht.

Ten noordoosten van het terrein geeft **CAI 160336** de mogelijke locatie van een verdwenen molen (de Volmolen) op de Demer weer. Deze molen zou volgens bronnen gelegen zijn tegenover de sluis van de Ezeldijk. **CAI 2338** duidt de Ezeldijkmolen zelf aan.

2.2.4 Aard van de toekomstige werken

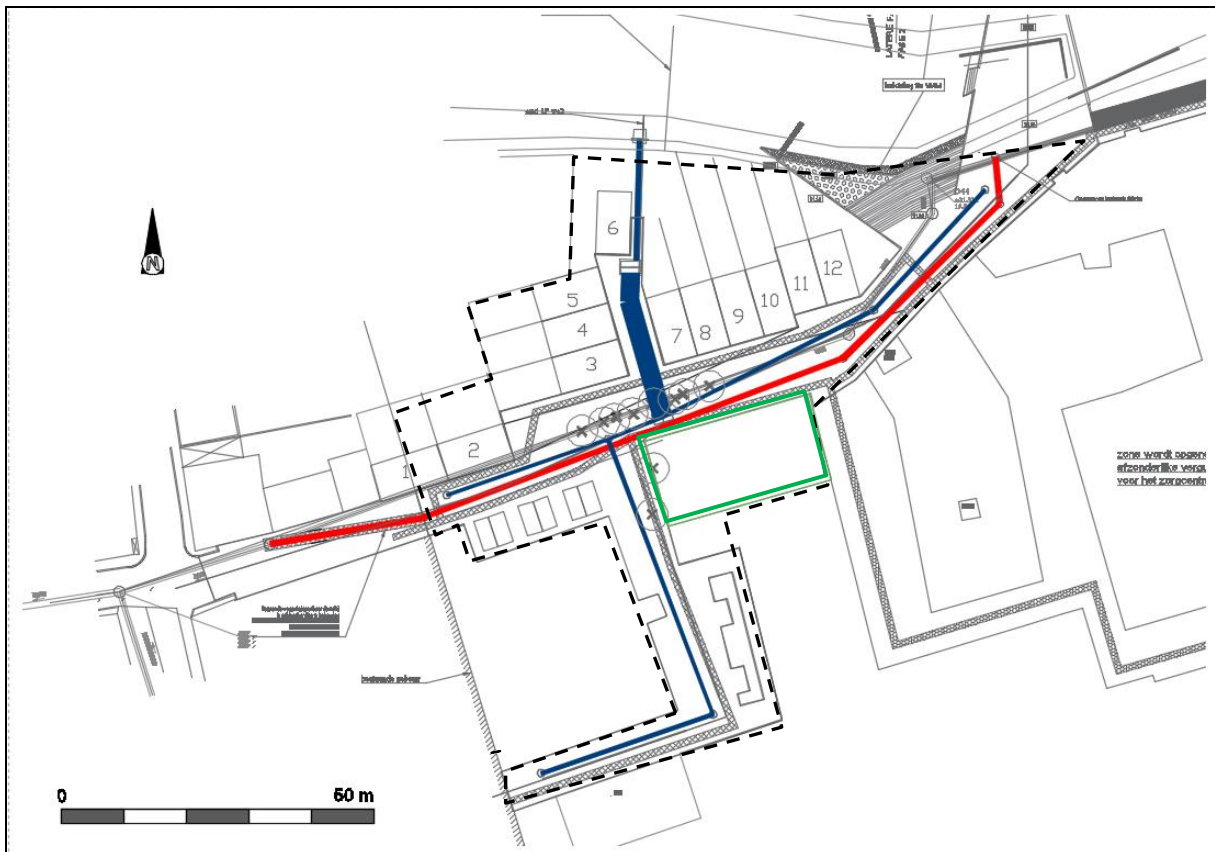
Het onderzoeksterrein maakt deel uit van het stadsvernieuwingsproject *Ezeldijk nv*. Bij dit project zullen op de voormalige terreinen van *Euro Shoe Unie* in totaal 300 appartementen, 20 woningen, 22 lofts, een rustoord met 60-tal kamers en 72 serviceflats gerealiseerd worden. Op het onderzoeksterrein zelf zal een verkaveling van twaalf loten, dertien assistentiewoningen en aanleg van wegenis, rioleringen en nutsleidingen gerealiseerd worden (*Afb. 20*).

De geschatte verstoringsdiepte voor de aanleg van de riolering en het regenwater (*Afb. 20, blauw en rood*) bedraagt ca. 2m. De nutsleidingen zullen op een diepte van ca. 1-1,20 m aangelegd worden.

Voor de bouw van het gebouw met dertien assistentiewoningen (*Afb. 20, groen*) is geen kelder voorzien. Voor de fundering zullen wel funderingsputten met een diameter van 0,80m en een aanzetdiepte van 3,80m onder het maaiveld aangelegd worden. Een algemene afgraving tot op de stabiele ondergrond is over het ganse gebouw voorzien.

De huizen op de verkaveling (12 loten, *Afb. 20 en 21*) zullen uit twee bouwlagen met hellend dak bestaan en zijn zonder kelder voorzien. De aanzetdiepte van de riolering en buffering is in deze zone ca. 2,00m diep.

Afb. 20: Plan van de te ontwerpen toestand, met inplanting van de sleuven voor het regenwater (blauw), riolering (rood), nutsleidingen (gearceerd) en het gebouw met dertien assistentiewoningen (groen) (Bron: DMI vastgoed)

Afb. 21: Te ontwerpen toestand (Bron: DMI Vastgoed)

2.2.5 Besluit

Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens?

Het projectgebied situeert zich historisch gezien langs en op de splitsing van de Demer, de Verversgracht en de Ezeldijkmolenloop in het noordelijke deel van het onderzoeksterrein en binnen de ommuring van het Bogaardenklooster in het zuiden.

Naast de historische kaarten werden meerdere boeken geconsulteerd die over Diest verschenen. Interessant in dit onderzoek was de in 2012 verschenen uitgave door de Vrienden van het Stedelijk Museum en Archief Diest, Bas Raymond en M. Mondelaers (2012) *Achter de Muren van het Diestse bogaardenklooster. Van klooster tot kazerne en moderne woonsite* (Dietsche Cronycke 21), Diest.

Ten oosten van het onderzoeksterrein had een verkennend proefsleuvenonderzoek in 2008 de archeologische waarde van de site aangetoond. Bij de opgraving in 2009²⁸ werden enkele vuursteenartefacten aangetroffen, die op een menselijke aanwezigheid vanaf het mesolithicum duiden. Het merendeel van de sporen was echter terug te brengen tot de 13de-15de eeuw en werden gelinkt aan een verloren deel van het Bogaardenklooster. Het betreft de uiterste oostmuur van het klooster, de mogelijke kapel en een aantal bijgebouwen. Over de site werden 68 skeletten teruggevonden, die voornamelijk geconcentreerd waren in en rond de kapel. Deze waren ten westen van de kloostermuur gelegen en situeren zich ten zuidoosten van de aan te leggen assistentiewoning. In de kapel werden vijftien skeletten aangetroffen, ten zuiden van de kapel 32, ten noorden vijftien en ten westen drie. Alle individuen waren begraven met het hoofd in het westen en de voeten in het oosten, met de benen uitgestrekt. Op basis van de aanwezigheid van hoogversierd aardewerk en Rijnlands steengoed werd gesteld dat het klooster van een zekere welvaart/luxe kon genieten. De aanwezigheid van roodbeschilderd aardewerk en proto-steengoed kan mogelijk wijzen op een oudere voorganger van het Bogaardenklooster die tot hiertoe nog niet geattesteerd was.

Hoe was de oude perceelsindeling? Hoe verhouden de verschillende bebouwingen zich versus open ruimtes?

Op basis van de *Ferrariskaart* (1771-1778) wordt duidelijk dat het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein zich situeerde in de tuinzone van het Bogaardenklooster. Het terrein werd naast twee kleine bijgebouwen door tuin ingenomen. Een muur (de eigenlijke kloosterommuring?) situeert zich in het oostelijke deel van het onderzoeksterrein. Ook op een kaart van de stad Diest uit 1786, opgemaakt door *landmeter Albertus Meulemans* wordt het zuidelijke deel van het terrein, tot aan de Fonteingang, door het Bogaardenklooster ingenomen. De *Primitieve kadasterkaart* (1823), de *Atlas der Buurtwegen* (1941) en de *Poppkaart* (ca. 1850) geven een vergelijkbare situatie weer. Het zuidelijke deel van het onderzoeksterrein wordt op deze kaarten door de tuin van het dan aanwezige stadscollege (1819-1831) en de Bogaardenkazerne (1835-1950) ingenomen. Het terrein is op deze kaarten in twee percelen onderverdeeld.

Ook het perceel dat omsloten wordt door de Ezeldijkmolenstraat en de Verversgracht is vanaf de *Primitieve kadasterkaart* in twee percelen onderverdeeld en deels bebouwd. In de loop van de jaren 60' van de vorige eeuw werd het perceel bebouwd met loodsen, die pas in 2012 afgebroken werden.

Welke informatie kan er terug gevonden worden over de bewoningsgeschiedenis en gebruik (zowel van de gebouwen als van de open ruimtes) binnen het projectgebied. Eigenaars en hun status of beroep, artisanale of historische industriële functies (ververs?), ...? Waren deze specifieke activiteiten gekoppeld aan een bepaalde locatie in de stad? Zo ja, waarom? Welke informatie is voorhanden over de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht? Wanneer werd ze aangelegd? Informatie over onderhoudswerken? Op welke manier werd ze ingekokerd?

Het projectgebied situeert zich historisch gezien langs en op de splitsing van de Demer, de Verversgracht en de Ezeldijkmolenloop. Het noorden van het onderzoeksterrein wordt begrensd door de Ezeldijkmolenloop, een aftakking van de Demer die de Ezeldijkmolen van water voorzag. Net ten zuiden van de Ezeldijkmolenloop situeerde zich de Verversgracht. Zoals zijn naam weergeeft hield deze gracht verband met de kleuring van de Diestse lakens door de ververs en weders die zich in deze buurt van de stad gevestigd hadden. Voor deze bedrijvigheid hadden zij immers nood aan water dat zij in voldoende mate konden vinden in deze Demerarm. Ook voor de vroegste periode van de bogaardenorde is geweten dat zij actief waren in de lakennijverheid. Dit bleef zeker zo tot in 1526 – in dat jaar stonden er nog zes/acht getouwen opgesteld in het klooster. Mogelijk waren deze niet meer in gebruik voor de lakenindustrie, maar eerder voor de linnenweverij dat tot aan het einde van de zestiende eeuw een onderdeel was van het werk van de bogaarden.

²⁸ Trommelmans R, Maesen K, Van Ransbeeck L, Wyns G., Acke B. (2011) *Archeologische opgraving. Bogaardenklooster Diest (prov. Vlaams-Brabant) (Rapport 2011/003)*, Ingelmunster.

Een sluis op de Demer voorzag de watertoevoer naar de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht. De Demer en zijn aftakkingen werden in de jaren '70 van de vorige eeuw overbrugd of in buizen gelegd. De reden hiervoor was dat de rivier die zich door het stadscentrum slingerde niet meer was dan een open riool die wat geurhinder veroorzaakte. Op basis van oude foto's gebeurde de inkokering van de Verversgracht door middel van betonnen buizen. Vandaag de dag is men bezig de oude Demer opnieuw door de stad te laten stromen. Ook de oude Ezeldijkmolenloop werd gedeeltelijk terug opengelegd.

Wat is de (bouw)geschiedenis en fasering van het Klooster?

Voor de oorsprong van de bogaarden moeten we teruggaan tot de 12de eeuw, een tijd van ingrijpende maatschappelijke en culturele vernieuwingen, met oa. een sterke economische en demografische groei en de snelle ontwikkeling van de steden. De bogaarden vestigden zich evenals de begijnen aan de rand van de stad. Met zekerheid kan gesteld worden dat ze in 1268 woonden op de hoek van Begijnenstraat en de Schaffensestraat woonden. In het grote crisisjaar 1580 werd het klooster geplunderd en in brand gestoken. Na de heroprichting van het klooster, alsook door het verval van de lakenindustrie in de 15de eeuw, zullen ze zich vanaf dan oa. richten op het verschaffen van onderwijs. Vanaf het einde van 1608 kregen de bogaarden de toelating van het magistraat om een zogenaamde 'Waelsche school', een kleine lagere school, te openen.

Het klooster ondergaat doorheen de tijd meerdere verbouwingen. Na de verwoesting van de kapel en het klooster op het einde van de 16de eeuw, was het tijdens het Twaalfjarig Bestand tijd voor heropbouw. De kapel werd in 1612 afgewerkt en ingewijd. De brouwoven werd hersteld in 1660. Datzelfde jaar werd de eerste steen gelegd van een nieuwe refter en slaapzaal. In 1637 werd een varkenshok gebouwd en het jaar nadien werd een kippenhok geplaatst. Broeder Mannaerts laat in de hof aan de Demer een zomerhuisje of 'praweel' bouwen.

Wat was de functie van de niet bebouwde oppervlaktes (bleekweide, tuin, kerkhof,...)?

Op basis van de iconografische gegevens kan vermoed worden dat de niet bebouwde oppervlakte van het klooster door tuin werd ingenomen. Of hier ook een functie als bleekweide, kerkhof, ... aan gekoppeld kan worden, blijft op basis van deze bureaustudie onduidelijk.

Welke info is er te vinden over de 20ste-21ste eeuwse bebouwing of voormalige constructies op het terrein?

In 1796 werden de bogaarden door de Fransen definitief uit hun klooster verdreven. Op zoek naar een nieuwe bestemming had de stad gevraagd om het klooster als stadsgevangenis te mogen gebruiken. De gevangenis in het klooster bleek slechts van korte duur. Vanaf 1799 wordt immers geen melding meer gemaakt van gevangenen. De gebouwen waren vervolgens in gebruik als katoenspinnerij (tot 1815), vanaf 1819 werd het leegstaande kloostercomplex gekocht door de stad en ingericht als stadsschool.

Op 20 oktober 1831 wordt er een militair hospitaal ingericht, dat vanaf 1835 als Bogaardenkazerne dienst deed. Na enkele jaren leegstand werd de kazerne, mits enige aanpassing, aan het einde van de jaren 1850 ingericht als depot voor kledij en uitrusting. Dit depot bleef op deze locatie tot in 1923. Vervolgens was de kazerne in gebruik als sociaal woonblok, sigarenfabriek en schoenfabriek (Shoe Post en Euro Shoe Unie).

De oude kazerne werd pas midden jaren '50 van de vorige eeuw gesloopt, om in de jaren 1970 plaats te maken voor loodsen van Shoe Post. Op basis van de mutatieschetsen van het kadaster kan het verdere verloop van de percelen worden weergegeven.

In welke mate is het terrein reeds verstoord?

Op basis van de uitgebreide bouwgeschiedenis (zie boven), waarbij het terrein meerdere functies had, kan vermoed worden dat het terrein in bepaalde zones gedeeltelijk verstoord is. Toch bleef het grootste deel van het te onderzoeken terrein gedurende de geschiedenis onbebouwd. Het aanwezige archeologische erfgoed zal daarom nog grotendeels bewaard zijn.

In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?

Op het onderzoeksterrein zelf zal een verkaveling van twaalf loten, dertien assistentiewoningen en aanleg van wegenis, rioleringen en nutsleidingen gerealiseerd worden.

De geschatte verstoringsdiepte voor de aanleg van de wegenis en riolering bedraagt ca. 2m. Voor de bouw van gebouw met dertien assistentiewoningen is geen kelder voorzien. Voor de fundering zullen wel funderingsputten met een diameter van 0,80m en een aanzetdiepte van 3,80m onder het maaiveld aangelegd worden. De huizen op de verkaveling zullen uit twee bouwlagen met hellend dak bestaan en zijn voorzien zonder kelder. De aanzetdiepte van de riolering en buffering is in deze zone ca. 2,00m diep.

Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

De Demervallei beheerst de globale stratigrafie van de onderzoekszone. Een gele zandbodem vormt het onderste pakket. Bovenop dit pakket werd een geleidelijke opvulling geconstateerd met verschillende dunne alluviale afzettingen. Waar dit niet het geval was, werd het bodemprofiel opgemaakt uit verschillende antropogene ophogingspakketten.

In de meest westelijke zone, het dichtsbij het onderzoeksterrein gelegen, dekte een recent puinpakket van ca. 50cm een paarsig, zandig, puinig pakket af. De dikte van dit paarse pakket varieerde van een tiental cm tot 50cm, maar komt voor over de hele zone. Onder dit pakket verschilt de stratigrafie naargelang de plaats. In de tuinzone dekt het een donker- tot lichtgrijze laag af waarin verschillende middeleeuwse kuilen en paalgaten werden aangetroffen. In het deel waar de resten van het Bogaardenklooster werden aangetroffen dekt het een grijs-gelig, zandig lemig pakket af, een nivelleringslaag die binnenin de gebouwen werd aangebracht.²⁹

Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?

Zie doelstellingen. Bijkomend kan nagegaan worden of de gekende archeologische gegevens van de opgraving in 2009 gestaafd kunnen worden met de resultaten van dit onderzoek?

Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?

Tijdens het prospectieonderzoek zal het terrein onderzocht worden door middel van een combinatie van proefputten en proefsleuven. Perceel 67D4 situeert zich in de tuinzone van het Bogaardenklooster en zal door middel van vier proefputten onderzocht worden. De overige percelen worden onderzocht door middel van proefsleuven die dwars op de Verversgracht worden aangelegd.

3. Het archeologisch onderzoek

3.1 Verloop

Voorafgaandelijk aan het archeologisch onderzoek werd een vergunning aangevraagd voor een prospectie met ingreep in de bodem en het gebruik van een metaaldetector. Deze vergunningen, met dossiernummers 2015/147 en 2015/147(2) werden op 15 april 2015 afgeleverd op naam van Elke Wesemael.³⁰

Op 9 april 2015 vond op locatie een startvergadering plaats waarop Marc Brion (*Onroerend Erfgoed*), Robrecht Mas (*DMI Vastgoed*), Chris Aerts (*DMI Vastgoed*), Elke Wesemael (*Aron bvba*) en Inge Van de Staey (*Aron bvba*) aanwezig waren. Tijdens deze vergadering werd, in overeenstemming met de bijzondere voorwaarden, overeengekomen perceel 67D4 door middel van vier proefputten te onderzoeken. Het noordelijke deel van het

²⁹ Trommelmans R, Maesen K, Van Ransbeeck L, Wyns G., Acke B. (2011) *Archeologische opgraving. Bogaardenklooster Diest (prov. Vlaams-Brabant) (Rapport 2011/003)*, Ingelmunster, p 14.

³⁰ Bijlage 12.

onderzoeksterrein zou door middel van proefsleuven, haaks op de Verversgracht gelegen, onderzocht dienen te worden. Voorafgaand aan het onderzoek werd een voorstel geformuleerd m.b.t. de inplanting van de proefputten en proefsleuven. Hiermee werd rekening gehouden met aanwezige leidingen en de werfinrichting op het terrein. Dit voorstel werd goedgekeurd door de erfgoedconsulent.

Het onderzoek, in opdracht van *THV Ezeldijk Development – Probis B&O*, werd van 27 tot en met 30 april 2015 uitgevoerd door Elke Wesemael, Inge Van de Staey en Joris Steegmans. Elke Wesemael was projectverantwoordelijke. De grondwerken werden uitgevoerd door Grondwerken Olivier.

Marc Brion volgde vanuit zijn functie als erfgoedconsulent van *Onroerend Erfgoed* het onderzoek administratief op en bracht op 27 april een bezoek aan de site.

3.2 Methodiek

Conform de ‘Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een prospectie met ingreep in de bodem’ en de resultaten van de bureaustudie werd het terrein onderzocht door middel van een combinatie van proefputten en proefsleuven die machinaal werden uitgegraven.³¹ Perceel 67D4 werd onderzocht door middel van vier proefputten. De overige percelen werden onderzocht door zes proefsleuven. Bij de schikking van de proefputten en proefsleuven werd niet alleen rekening gehouden met de archeologische verwachtingen maar ook met de aanwezigheid van nutsleidingen, de stabiliteit van omringende muren en de circulatie van het verkeer op het terrein.

Afb. 22: inplanting van de proefputten (perceel 67D4) en de proefsleuven.

Proefputten 1 en 3 situeerden zich in het centrale deel van perceel 67D4 en waren respectievelijk 3,50 op 3,00 m en 1,60 op 1,80 m groot. Proefput 1 werd aangelegd op een diepte van 1,70 tot 1,80 m (VL1) en werd gedeeltelijk tot een diepte van 2,30 m verdiept. Proefput 3 werd aangelegd op een diepte van 1,10 tot 1,20 m (VL 1) en werd tot een diepte van 1,75 m verdiept. Proefput 2 was in het zuidelijke deel van het perceel gelegen en situeert zich tussen twee gebouwen en een aanwezige riolering. Deze proefput, die tot op een diepte van 2,00 m onder het maaiveld werd uitgegraven, meet daarom slechts 1,80 op 2,00 m. Proefput 4 bevond zich in

³¹ Bijlagen 7 en 8.

de noordoostelijke hoek van perceel 67D4 en was 3,80 op 3,80 m groot. Deze proefput werd in eerste instantie tot op een diepte van 1,30 tot 1,50 m (VL1) onder het maaiveld aangelegd. Het westelijke en zuidelijke deel werd vervolgens tot op een diepte van ca. 1,80 tot 2,00 m verdiept. Om de diepte van de moederbodem te achterhalen werden proefputten 1 en 4 manueel verdiept, in proefput 3 werd een manuele boring gezet.

De proefsleuven werden aangelegd ten noorden van de Bogaardenstraat, op een manier dat ze het werfverkeer en de aanwezige werfinrichting zo weinig mogelijk hinderden. Met uitzondering van proefsleuven 3 en 5, waar sporen in de uiteinden van de proefsleuven aanwezig waren, werd per sleuf een bodemprofiel aangelegd. Hiervan werd één bodemprofiel opgeschoond, gefotografeerd en ingetekend³². Aangezien ter hoogte van sleuf 1 een gracht (S33) werd aangetroffen die niet meer zichtbaar was in proefsleuf 2, werd een bijkomend profiel (profiel A) aangelegd om de aard van dit spoor te achterhalen.

Bij de uitwerking van het onderzoek werd een databank opgesteld met een fotolijst, sporenlijst en vondstenlijst.³³ De veldtekeningen werden gedigitaliseerd. Tot slot werd een basisrapport opgesteld met de bevindingen.

3.3 Onderzoeksresultaten

3.3.1 Bodemopbouw en gaafheid van het terrein

Bodemkundig staat het terrein op de bodemkaart gekarteerd als bebouwde zone. Gebaseerd op de bodemtypes in de omgeving van de stad kan evenwel een beeld gemaakt worden van de oorspronkelijke natuurlijke ondergrond. In de Demervallei bestaat de natuurlijke bodem uit een zeer sterk gleyige kleibodem zonder profielontwikkeling (Efp), meer bepaald slecht gedraineerde alluviale gronden. Deze bodems worden gekenmerkt door een donkergrijze, humusrijke, veelal verweerde bovengrond van 15 tot 20 cm dik. Roestverschijnselen beginnen al in deze humeuze bovengrond, volledig gereduceerd blauwgrijs materiaal begint tussen de 40 en 80 cm.

Bij het aanleggen van de proefputten op perceel 67D4 werd duidelijk dat het ganse terrein ten zuiden van de Verversgracht door recente puin- en ophogingspakketten tot op een diepte van 1,70 m (PP1), >2,00 m (PP2), 1,10-1,20 m (PP3) en 1,30 m (PP4) verstoord was. Hieronder bevonden zich (middeleeuwse?) opvullingslagen en funderingsresten van muren (*zie infra*), die op de alluviale bodem rusten.

In het noordoosten van het terrein werd ter hoogte van profielputten 1 en 2 (*Afb. 23*) de natuurlijke bodem in de vorm van een bruingrijs met roest gevlekt alluviaal zandleempakket aangesneden op een diepte van ca. 95 cm tot 1,10 m onder het maaiveld. Hierboven situeerde zich één of meerdere zwartbruine ophogingspakketten die bovenaan werden afgedekt door een laag steenslag, rustend op geotextiel. Ook in de westelijke zone van het terrein kon ter hoogte van profielputten 4 (*Afb. 24*) en 6 onder een laag steenslag en bouwpuin met een dikte van 60 tot 90 cm een opvullingspakket tot op een diepte van ca. 1,20 m worden aangeduid. Hieronder situeert zich een vergelijkbaar bruingrijs alluviaal pakket dat in profielput 6 op een diepte van 1,60 m onder het maaiveld op een zwartgrijze alluviale laag rust. Ook ter hoogte van profielput 4 rust het bruingrijze alluviale pakket op een diepte van 1,65 m op een ca. 5 cm dunne zwartgrijze alluviale laag. Een groen zandig tertiair substraat werd onderaan de profielput aangesneden. In profielput 5 (*Afb. 25*) tenslotte ontbrak het grijsbruin alluviale pakket maar bevond er zich op een diepte van 85 cm onmiddellijk een donkerblauwe tot zwartblauwe alluviale laag met een dikte van ca. 20 cm, die zich op een blauwgrijze alluviale kleibodem situeert.

---

³² Zie Bijlage 9.

³³ Bijlagen 4, 5 en 6.

Afb. 23: PR 2, proefsleuf 2

Afb. 24: PR 4, proefsleuf 4

Afb. 25: PR 5, proefsleuf 5

3.3.2 De archeologische sporen en vondsten

3.3.2.1 PROEFPUT 1

In proefput 1 werd het vlak aangelegd op een diepte van ca. 1,70 tot 1,80 m (VL 1) onder het huidige maaiveld (Afb. 26)³⁴. In dit vlak werd een NNW-ZZO georiënteerde muur van 65 cm breed (S 1) aangesneden die opgebouwd is uit bakstenen (27 x 14 x 6 cm) en een witte kalkzandmortel. Een donkerbruine (S6) en donkerbruingrijze (S7) opvullingslaag situeren zich langs weerszijden van deze muur. De mogelijke restant van een fundering, opgebouwd uit ijzerzandsteenbrokken en kalkmortel (S2) werd in de zuidwesthoek van de proefput aangeduid. De ten noorden hiervan aangesneden donkerbruine, beige, bruine en geel gevlekte laag (S3) kan als uitbraakspoor van dit spoor worden geïnterpreteerd. Twee zwarte tot roodzwart gevlekte lagen of kuilen (S4 en S5) begrenzen de proefput in het westen.

Afb. 26: Proefput 1, vlak 1.

Vlak 1 werd langs weerszijden van de bakstenen muur (S1) verdiept tot op een diepte van ca. 2,20 m tot 2,30 m onder het maaiveld (Afb. 27 en Afb. 28). Hieruit bleek dat van de bakstenen muur slechts één rij opgaand metselwerk bewaard was en rustte op een fundering van ijzerzandsteen en kalkmortel. Deze fundering was ca. 20 tot 25 cm dik en lag bovenop een donkergrijze alluviale laag met brokken houtskool en fragmenten ijzeroer (Afb. 29). Opvullingslagen S6³⁵ en S7 waren slechts 10 cm dik en lagen op eenzelfde grijze alluviale laag. Ook funderingsrestant S2 was 10 cm diep bewaard en rustte op deze alluviale laag, waaronder op een diepte van ca. 25 cm de lichtgrijze tot bruinrijze zandlemige met roest gevlekte moederbodem tevoorschijn kwam. Het manueel verdiepen van de alluviale laag ten oosten van S1 toonde aan de zandlemige natuurlijke bodem op een diepte van ca. 2,30 m onder het maaiveld tevoorschijn kwam (Afb. 30).

³⁴ Tot op deze diepte werden enkel recente opvullingslagen en puinpakketten aangesneden.

³⁵ Uit deze laag werd één fragment steengoed gerecupereerd (V1)

Afb. 27: Proefput 1, na verdiepen

Afb. 28: Links: Proefput 1, profiel

Afb. 29: Rechtsboven, profiel S1

Afb. 30: Rechtsonder: Proefput 1, manuele verdieping van de alluviale laag

3.3.2.2 PROEFPUT 2

Proefput 2 bleek tot op een diepte van ca. 1,20 m verstoord. Hieronder situeert zich een bruine met beige gevlekte opvullingslaag met houtskool, mortel, steen en steenkool erin (*Afb. 31*). Omwille van de stabiliteit – deze proefput situeert zich immers tussen twee gebouwen in – werd de proefput niet dieper aangelegd. De moederbodem werd in deze proefput niet bereikt.

Afb. 31: Proefput 2, profiel

3.3.2.3 PROEFPUT 3

Ter hoogte van proefput 3 werd een recent puinpakket aangesneden tot op een diepte van ca. 1,10 tot 1,20 m onder het maaiveld (*Afb. 32*). Onder dit pakket werd vlak 1 aangelegd, waarin centraal een NNW-ZZO georiënteerde muur (S8) van 55 cm breed werd aangesneden. Deze oorspronkelijk in baksteen opgebouwde muur was grotendeels afgebroken: een rij bakstenen (27 x 14 x 6 cm) was enkel in het noorden bewaard. De rest van de muur was opgebouwd uit ijzerzandsteen en kalmortel en kan als fundering worden aangeduid. Ten westen van de muur werd een beige leemlaag (S9) aangesneden, ten oosten bevond zich een bruine zandlemige opvullingslaag met spikkels en brokken baksteen, steen, mortel en houtskool erin (S10).

S9 en S10 werden verdiept tot op een diepte van 1,75 m onder het maaiveld (*Afb. 33*). Tot op deze diepte was de fundering van muur S8 opgebouwd uit blokken ijzerzandsteen en kalkmortel (*Afb. 34*). Zowel in oostelijke als in westelijke richting kon op deze diepte bovendien een uitsprong in ijzerzandsteen worden opgemerkt. In het vlak kon ten oosten van de muur een donkerbruine opvullingslaag worden aangeduid (S12). In het westen situeert zich S13, een blauwbruine tot groenbruine zandlemige alluviale laag met weinig spikkels houtskool erin. Een boring in S13 wees aan dat deze laag ca. 40 cm diep bewaard was en zich bovenop een blauwgrijze alluviale laag bevond (*Afb. 35*).

Afb. 32: Proefput 3, vlak 1.

Afb. 33: Proefput 3, vlak na verdiepen

Afb. 34: Proefput 3, detail S8, na verdiepen

Afb. 35: Proefput 3, BP 2

3.3.2.4 PROEFPUT 4

In proefput 4 werd vlak 1 aangelegd op een diepte van ca. 1,30 m onder het huidige maaiveld (Afb. 36)³⁶. Op deze diepte werden in het noorden van de proefput met S15, S16 en S17 drie funderingsfragmenten van muren aangetroffen, opgebouwd uit ijzerzandsteen en kalkmortel. In de noordwesthoek van de proefput was in het profiel de restant van een muur (S14), opgebouwd uit baksteen en cementmortel, aanwezig. Meerdere opvullingslagen (S19 tem S24³⁷) konden verder in het vlak worden aangeduid.

Ter hoogte van opvullingslagen S19, S21, S22 en S23 werd het vlak verdiept tot op een diepte van ca. 2,00 m (Afb. 37). Op basis hiervan werd duidelijk dat S15 en S16 eenzelfde NO-ZW georiënteerde muurfundering betreft die haaks op S17 staat, allen opgebouwd op basis van ijzerzandsteen en kalkmortel. Bij een manuele verdieping van S17 bleek dat deze fundering een dikte had van ca. 25 cm en rustte op een 25 cm dikke bruingrijze met roest gevlekte (alluviale?) zandlemige laag met houtskool en ijzerzandsteen in (S32). Een roest-oranje laag met brokken ijzerzandsteen en een blauwgrijze alluviale laag situeren zich hieronder (Afb. 39).

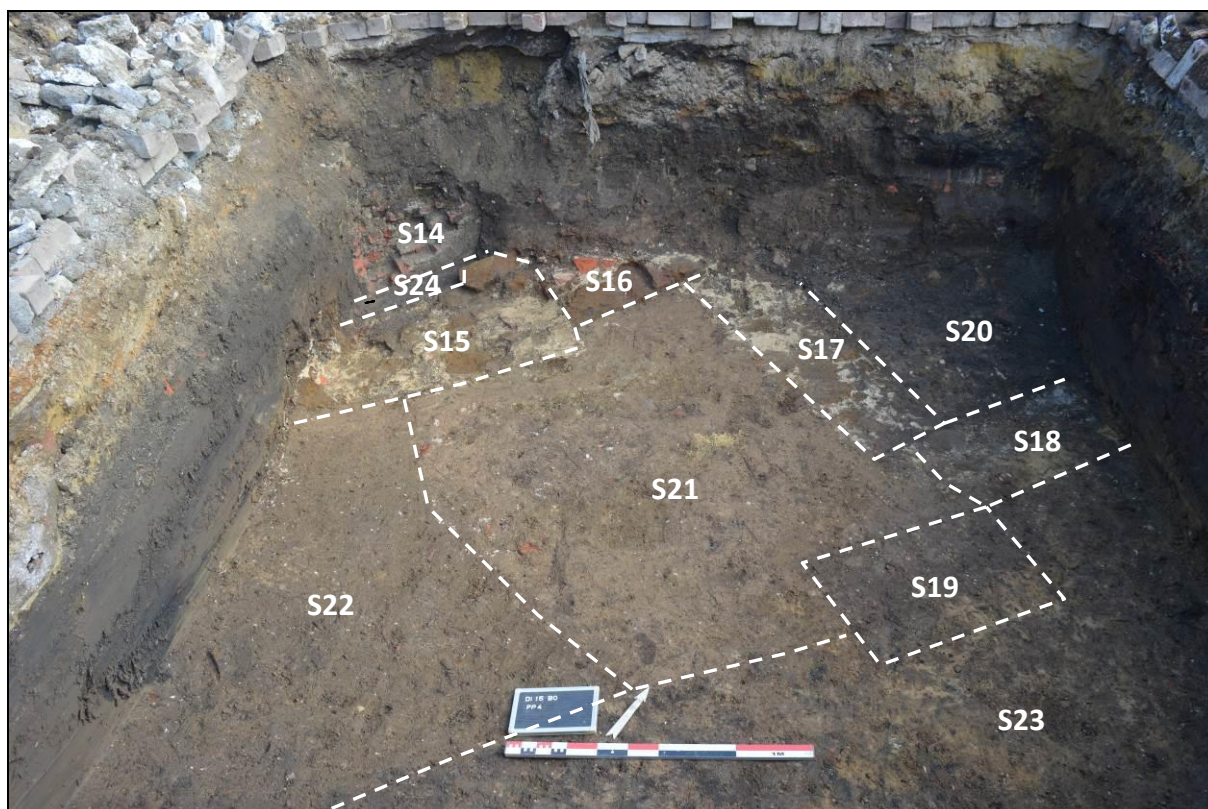
Een uitspringen vierkant (1,00 x 0,95 m) funderingsfragment (S29), eveneens opgebouwd uit blokken ijzerzandsteen en kalkmortel, werd ten zuiden van S17 aangeduid. Ten oosten hiervan bevonden zich enkele kasseien, gevat binnen een ijzerzandsteenblok (S30) (inkompartij, taatspot³⁸?) (Afb. 38). Tenslotte werden in het vlak meerdere opvullingslagen (S25-S27) en één mogelijk uitbraakspoor (S28) aangesneden.

³⁶ Tot op deze diepte werden ook hier enkel recente opvullingslagen en puinpakketten aangesneden.

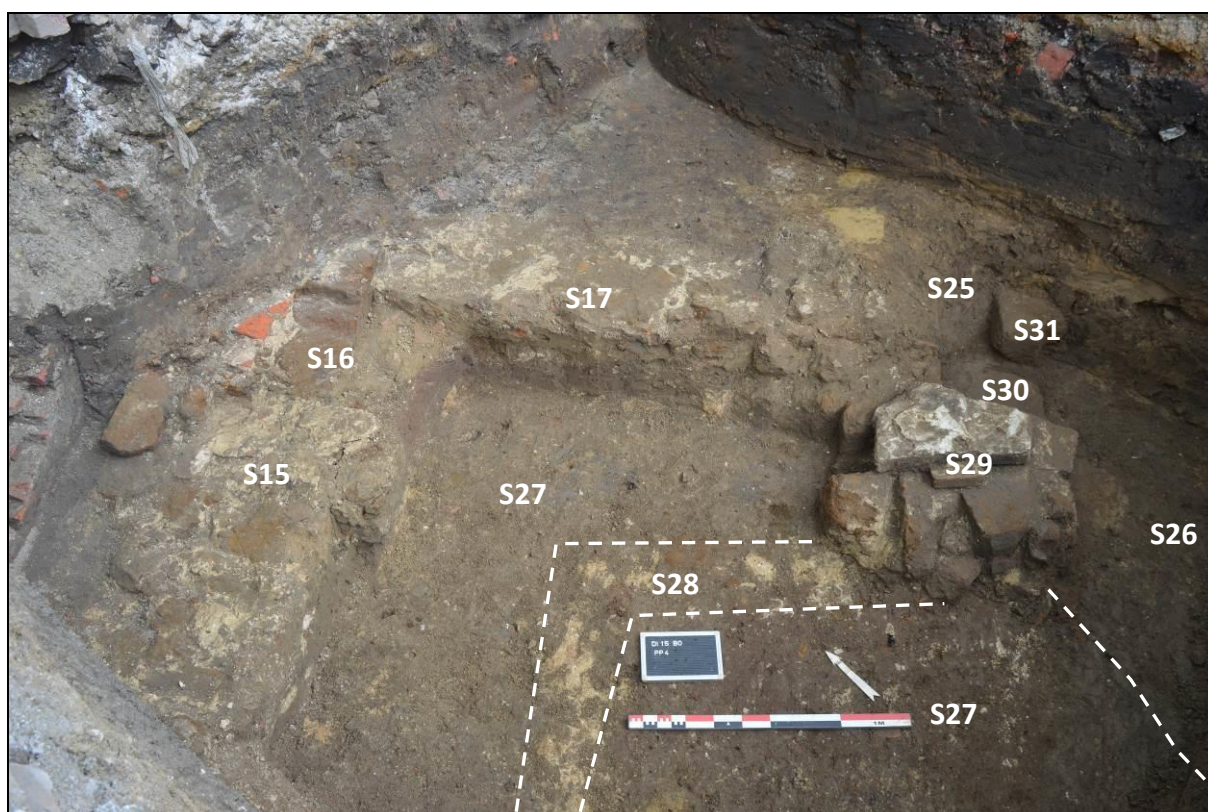
³⁷ Uit de vulling van opvullingslaag S20 werden twee fragmenten rood geglaazuurd aardewerk en één fragment steengoed gerecupereerd.

³⁸ De taats kan als een glijlager in de taatspot of taatskom draaien, wat een eenvoudige constructie is. Bij molens wordt gesproken van een taatspot. Het nadeel van een taatspot of taatskom is de hoge wrijvingskracht en hoge slijtage. Een verbetering is een taats, die aan de onderkant bol is en een taatspot die hol is. In de kom blijft olie staan, die de wrijving vermindert. De taats kan ook uitgevoerd worden met rollen aan de onderkant zodat de wrijving vermindert wordt.

Afb. 36: Proefput 4, vlak 1.

Afb. 37: Proefput 4, vlak 2.

Afb. 38: Proefput 4, vlak 2, detail S30

Afb. 39: Profiel S17

3.3.2.5 PROEFSLEUVEN

Bij de aanleg van **proefsleuf 1** werd op een diepte van ca. 1,60 m een NO-ZW georiënteerde gracht (S33) van 2,30 m breed aangesneden (Afb. 40). In doorsnede bleek dat deze gracht door middel van twee opvullingslagen met puin werd gedempt. Het betreft een bruine (laag 1) en donkerbruine tot zwarte (laag 2) laag, beide met veel fragmenten baksteen, steen, mortel en ijzerzandsteen erin. Hieronder bevindt zich een zwarte gereduceerde zandige laag met vlekken klei, die als oude sliblaag (rivierslib) kan worden geïnterpreteerd. Een blauwe uitloping werd onderaan aangeduid (Afb. 41). Gezien het ontbreken van vondsten kan geen exacte datering worden gegeven wanneer deze gracht werd gedempt. Toch kan op basis van het voorkomen van opvullingslaag 1 tot op het niveau net onder het maaiveld, een eerder recente datering vooropgesteld worden.

Aangezien deze gracht ter hoogte van proefsleuf 2 niet meer aangeduid kon worden, werd ten westen van proefsleuf 1 een bijkomende profielput (Profiel A) aangelegd (Afb. 42). Hierin werd de gracht wel aangesneden en konden dezelfde opvullingslagen worden aangeduid. Restanten van een oeverbeschoeiing werden niet aangetroffen.

Hoewel de locatie van de Verversgracht op basis van het oude kaartmateriaal net ten oosten en zuiden van deze gracht werd verwacht, kan op basis van deze gegevens vermoed worden dat het oorspronkelijke grachttracé iets meer in noordelijke richting gelegen was. Van hieruit stroomde zij in zuidwestelijke richting, in de richting van de huidige Bogaardenstraat. Dit kan ook de vorm van perceel 48L verklaren, lopend in NO-ZW richting, net ten noorden van de huidige wegnis (Afb. 43).

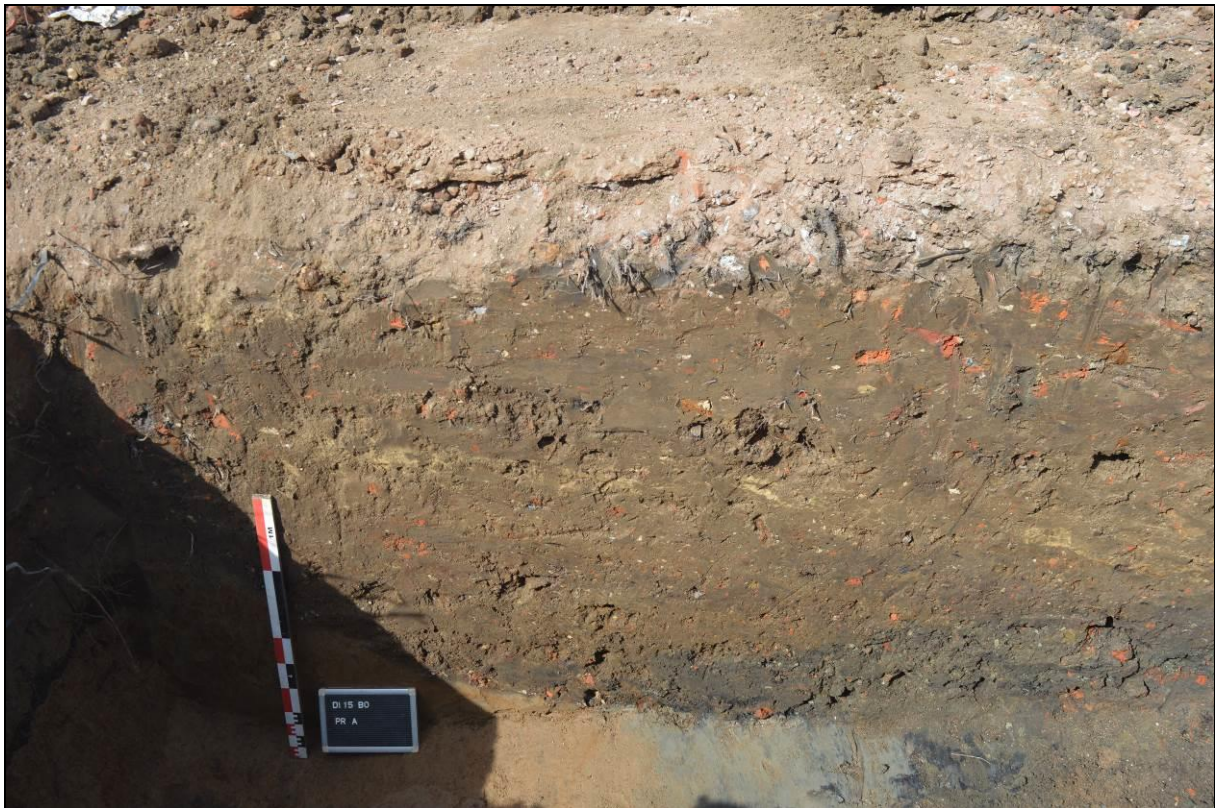

Afb. 40: Proefsleuf 1, S33, bovenaanzicht

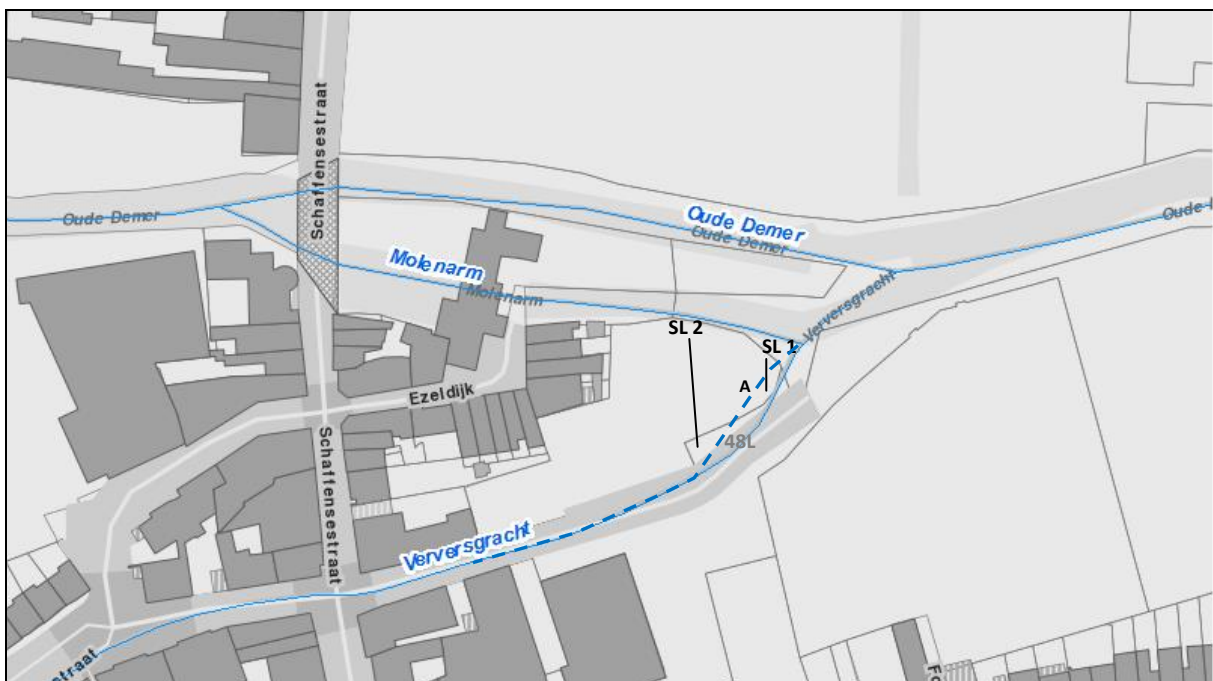

Afb. 41: Proefsleuf 1, S33, coupe

Afb. 42: Profiel A

Afb. 43: Overzicht van de aangelegde sleuven 1, 2 en profielput A en weergave van de vermoedelijke loop van de Verversgracht (blauw gestippeld).

Bij de aanleg van **proefsleuf 2** werden geen sporen aangetroffen.

Ter hoogte van **proefsleuf 3** werd op een diepte van 1,50 m een smalle (30 cm breed) NNW-ZZO georiënteerd muur- of funderingsfragment, opgebouwd uit blokken ijzerzandsteen, aangesneden (Afb. 44). In het zuiden van de proefsleuf betreft het S34, in het noorden bevindt zich S38. Beide sporen worden van elkaar gescheiden door S35. Dit spoor heeft een bruinbeige gevlekte vulling met tal van brokken kalkmortel en kan als uitbraakspoor worden geïnterpreteerd. Een profiel op S38 wees uit dat dit spoor zich op de alluviale bodem

situeert (Afb. 45). Ook het oosten van de sleuf wordt door een alluviale bodem ingenomen, in het westen van de sleuf situeren zich twee opvullingslagen (S34 en S36).

Afb. 44: Proefsleuf 3, bovenaanzicht

Afb. 45: Proefsleuf 3, S38, doorsnede

Afb. 46: Proefsleuf 4, bovenaanzicht

Proefsleuf 4 werd aangelegd op een diepte van ca. 1 m onder het maaiveld (*Afb. 46*). In het noorden van de proefsleuf werd een kelder of beerput (S39) aangesneden. Deze structuur was opgebouwd uit baksteen (20 x 9 x ? cm) en cementmortel en was aangebouwd tegen een oudere ONO-WZW georiënteerde muur (S40) van 80 cm breed. De bovenste laag van deze muur was opgebouwd uit baksteen (23 x 10 x ? cm), ijzerzandsteen en gele kalkmortel en werd in het oosten door uitbraakspoor S41 verstoord. De bovenlaag van de muur rustte op een fundering van ijzerzandsteenblokken.

Ter hoogte van **proefsleuf 5** (*Afb. 47*), werd op ca. 20 cm onder het maaiveld een put (S45) uit baksteen (17,5 x 8,5 x 5,5 cm) en cementmortel aangesneden (*Afb. 48*). Deze rustte op een diepte van ca. 1,30 m onder het maaiveld op een ONO-WZW georiënteerde grotendeels uitgebroken muur (S43). Deze muur had een breedte van ca. 65 cm en was door middel van ijzerzandsteenblokken en gele kalkmortel opgebouwd (*Afb. 49*). Ten zuiden van de muur werd het vlak met een diepte van ca. 1,75 m aanzienlijk dieper aangelegd in de alluviale bodem. Hierin werd een NW-ZO georiënteerd uitbraakspoor (40 cm breed) van een muur (S44) aangeduid.

Afb. 47: Proefsleuf 5, bovenaanzicht

Afb. 48: Proefsleuf 5, detail S45

Afb. 49: Proefsleuf 5, detail S43, S44

In **proefsleuf 6** (Afb. 50) tenslotte, werden met S47 en S48 op een diepte van ca. 1 m twee uitbraaksporen van muren in ONO-WZW richting aangetroffen. S47 en S 48 zijn respectievelijk 1,10 m en 60 cm breed en hebben een bruine opvulling met fragmenten kalkmortel, cementpap, steen, baksteen en ijzerzandsteen. Meer in zuidelijke richting werd onmiddellijk onder de 30 cm dikke laag steenslag een NNW-ZZO georiënteerde muur (S46) aangesneden. Deze muur was ca. 60 cm breed en was door middel van bakstenen (20 x 10 x 5 cm) en gele kalkmortel opgebouwd. Het baksteenformaat van deze muur kan mogelijk gekoppeld worden aan 'de Spaanse Moef' (24 x 11 x 6 cm) en zo in de 17de eeuw gedateerd worden.

Afb. 50: Proefsleuf 6, bovenaanzicht

Conclusie en aanbevelingen

Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?

Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?

Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?

Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?

Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogings- en vullinglagen?

Algemeen genomen beheerst de Demervallei de globale stratigrafie van de onderzoekszone. Het bodemprofiel op het onderzoeksterrein zou daarom globaal genomen door alluviale lagen beheerst moeten worden. Zowel in de proefputten als proefsleuven kon evenwel een bodemarchief, opgemaakt uit verschillende puinlagen en antropogene ophogingspakketten worden vastgesteld. Zo werd bij het aanleggen van de proefputten op perceel 67D4 duidelijk dat het ganse terrein ten zuiden van de Verversgracht door meerdere puin- en ophogingspakketten verstoord was. Ter hoogte van profielput 1 is dit tot op een diepte van 1,70 m, bij profielput 2 meer dan 2 m. Profielputten 3 en 4 waren respectievelijk tot op een diepte van 1,10-1,20 m en 1,30 m verstoord. Hieronder bevonden zich meerdere oudere (middeleeuwse?) opvullingslagen en funderingsresten van muren, die op de alluviale bodem rusten.

In het noordoosten van het onderzoeksterrein werd ter hoogte van profielputten 1 en 2 de natuurlijke bodem in de vorm van een bruingrijs met roest gevlekt alluviaal zandlempakket aangesneden op een diepte van ca. 95 cm tot 1,10 m onder het maaiveld. Hierboven situeren zich één of meerdere zwartbruine (post-middeleeuwse) ophogingspakketten die bovenaan werden afgedekt door een laag steenslag, rustend op geotextiel. Ook in de westelijke zone van het terrein kon ter hoogte van profielputten 4 en 6 onder een laag steenslag en bouwpuin met een dikte van 60 tot 90 cm een post-middeleeuws opvullingspakket tot op een diepte van ca. 1,20 m worden aangeduid. Hieronder situeert zich een bruingrijs alluviaal pakket dat in profielput 6 op een diepte van 1,60 m op zijn beurt op een zwartgrijze alluviale laag rust. Ook ter hoogte van profielput 4 rust het bruingrijze alluviale pakket op een diepte van 1,65 m op een ca. 5 cm vergelijkbare zwartgrijze alluviale laag en een groen zandig substraat (tertiair). In profielput 5, tenslotte, ontbrak het grijsbruin alluviale pakket maar bevond er zich op een diepte van 85 cm onmiddellijk een donkerblauw tot zwartblauwe alluviale laag met een dikte van ca. 20 cm. Deze laag rustte op een blauwgrijze alluviale kleibodem.

Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten en sporen?

Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Zijn er nog sporen van het klooster en andere gebouwen aanwezig? Wat is de bewaringstoestand van de kelders, funderingen, eventuele oudere fasen en achtererven?

Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten en proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?

Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?

In het zuiden van het onderzoeksterrein (perceel 67D4) werden ter hoogte van proefputten 1, 3 en 4 verschillende muur- en/of funderingsresten aangetroffen. Zowel bij muren S1 (cfr. PP1) als S8 (cfr. PP3) kon één (deels afgebroken) rij opgaand metselwerk, opgebouwd uit bakstenen (27 x 14 x 6 cm) en kalkmortel worden vastgesteld. Onmiddellijk hieronder was een fundering in ijzerzandsteen en kalkmortel aanwezig. Ook ter hoogte van proefput 4 werden meerdere funderingsresten (S15, S16, S17, S29, S30, S31) in ijzerzandsteen en kalkmortel aangesneden. Hoewel de juiste interpretatie van deze sporen onduidelijk blijft, kunnen deze sporen gezien hun ligging aan het gebouwenbestand van het Bogaardenklooster gekoppeld worden. Een datering blijft door het ontbreken van vondsten evenwel onduidelijk.

In de noordwesthoek van proefput 4 kwam daarnaast een muur (S14), opgebouwd uit baksteen en cementmortel aan het licht. Deze muur is vermoedelijk aan een recentere bebouwing (19de-20ste eeuw?) te koppelen.

Het noorden van het onderzoeksterrein kan in twee zones onderverdeeld worden. In het oosten werd ter hoogte van proefsleuf 1 en profielput A de Verversgracht aangesneden. Het betreft een meer dan 7 m brede grachtovulling die door middel van twee puinlagen werd opgevuld. Hoewel ook hier de datering door het ontbreken van vondsten onzeker blijft, kan op basis van de opvulling tot aan het maaiveld een eerder recente

demping vooropgesteld worden. In de westelijke zone van het terrein (ter hoogte van proefsleuven 3 tem 6) werd met put S45 een restant van de 19de-20ste eeuwse bebouwing, zoals aangegeven wordt op de oude kaarten, onmiddellijk onder een ca. 30 cm dikke laag steenslag aangesneden. Ook S46, mogelijk daterend in de 17de eeuw, was onmiddellijk onder deze laag steenslag aanwezig. Uitbraaksporen en funderingsresten van muren werden verder op een diepte van 1,50 m (proefsleuf 3), 1,00 m (proefsleuven 4 en 6) en 1,30 à 1.80 m (proefsleuf 5) aangetroffen. Of ook deze muren ook aan het Bogaardenklooster gekoppeld kunnen worden, is mogelijk. Een ander optie bestaat erin deze funderingen als de voorlopers van de 19de-20ste eeuwse bebouwing te interpreteren. Een precieze datering kan door het ontbreken van vondsten echter niet gegeven worden.

Zijn er indicaties van een ommuring?

Er werden geen indicaties van een ommuring aangetroffen.

Zijn er sporen van menselijke begravingen?

Er werden geen sporen van menselijke begravingen aangetroffen.

Indien ja:

1. ***welke aanwijzingen zijn er in verband met de verspreiding en de densiteit?***
2. ***Op welke diepte bevinden de resten zich?***
3. ***Wat is de bewaringstoestand van het skeletmateriaal en eventuele funeraire structuren?***
4. ***Wat is hun datering?***
5. ***Hoeveel begravingsniveau's zijn nog aanwezig?***
6. ***In welke mate werd het kerkhof geruimd?***
7. ***Zijn er cryptes of grafkelders aanwezig?***
8. ***Zijn er knekelputten, massabegravingen of andere complexe funeraire sporen aanwezig?***

Niet van toepassing

Zijn er sporen aanwezig van artisanale of industriële activiteiten? Wat is hun aard, omvang, datering, en conservatie?

Er werden geen sporen aangetroffen die aan artisanale of industriële activiteiten kunnen gekoppeld worden.

Zijn er sporen aanwezig van tuininrichting en cultiveringslagen?

Er werden geen sporen aangetroffen die met een bepaalde tuininrichting kunnen aangeduid worden.

Wat is de precieze locatie, aspect, de opvulling en fasering, diepte en onderhoud van de verschillende waterlopen?

Bij de aanleg van proefsleuf 1 werd op een diepte van ca. 1,60 m een NO-ZW georiënteerde gracht (S33) van 2,30 m breed aangesneden. In doorsnede bleek deze gracht door middel van twee opvullingslagen met puin werd gedempt. Het betreft een bruine (laag 1) en donkerbruine tot zwarte (laag 2) opvullingslaag, beide met veel fragmenten baksteen, steen, mortel en ijzerzandsteen erin. Hieronder bevindt zich een zwarte gereduceerde zandige laag met vlekken klei, die als oude sliblaag (riviërslib) kan worden geïnterpreteerd.

Gezien het ontbreken van vondsten kan geen exacte datering worden gegeven wanneer deze gracht werd gedempt. Toch kan op basis van het voorkomen van opvullingslaag 1 tot op het niveau net onder het maaiveld, een eerder recente datering vooropgesteld worden.

Aangezien deze gracht ter hoogte van proefsleuf 2 niet meer aangeduid kon worden, werd ten westen van proefsleuf 1 een bijkomende profielput (Profiel A) aangelegd. Hierin werd de gracht wel aangesneden en konden dezelfde opvullingslagen worden aangeduid. Hoewel de locatie van de Verversgracht op basis van het oude kaartmateriaal net ten oosten en zuiden van deze gracht werd verwacht, kan op basis van deze gegevens

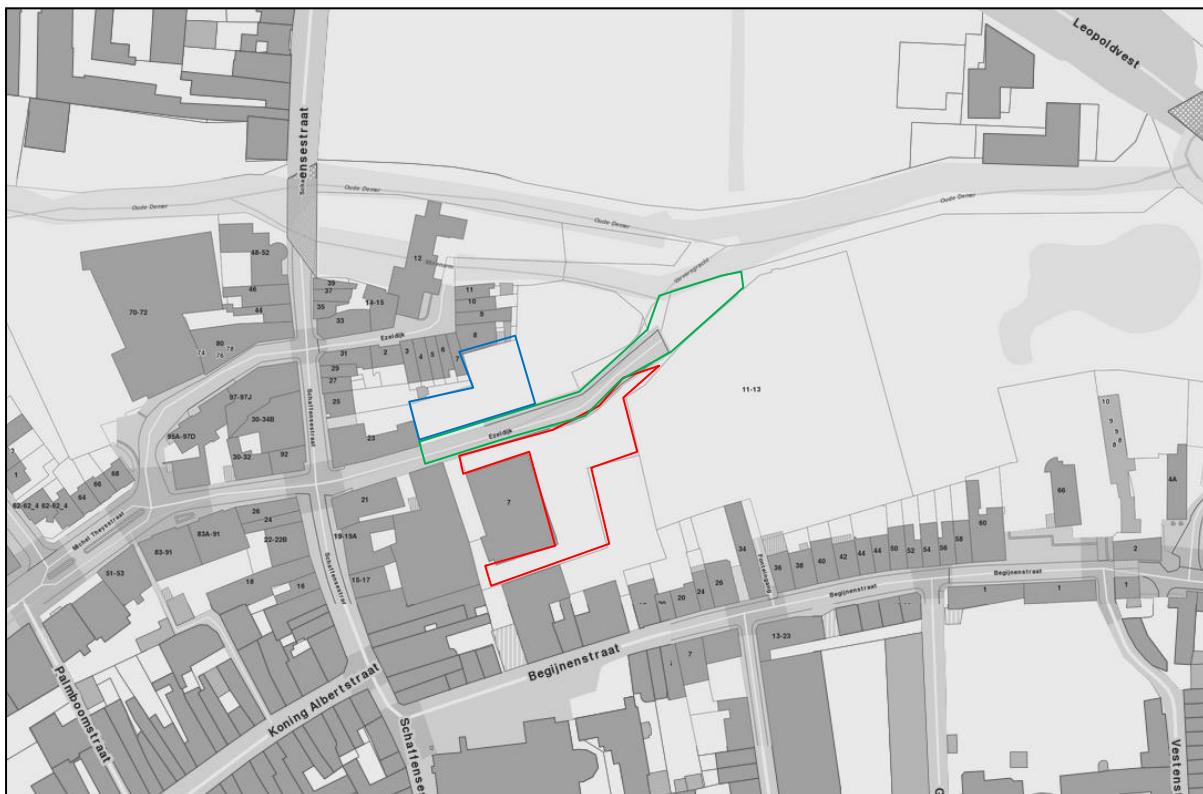
vermoed worden dat het oorspronkelijke grachttracé iets meer in noordelijke richting gelegen was. Van hieruit stroomde zij in zuidwestelijke richting, in de richting van de huidige Bogaardenstraat. De zone ten zuiden van deze gracht blijft evenwel belangrijk. Mogelijk behoorde het terrein toe tot het domein van de bogaarden of kan op deze zone het verlegde tracé van de gracht worden aangesneden.

Zijn er nog historische kaaimuren van de Demer, Ezeldijkmolenloop, Verversgracht,, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen, rioleringen aanwezig? Wat is hun fysische aspect en bewaringstoestand?

Tijdens het onderzoek werden geen resten gevonden van kaaimuren, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen, en/of rioleringen. De Verversgracht werd evenwel slechts op één plaats aangesneden. Het blijft daarom mogelijk dat sporen van oeverbeschoeiingen en kaaimuren worden aangetroffen op andere locaties binnen het onderzoeksterrein.

Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?

In de aangelegde proefputten werd duidelijk dat de zone ten zuiden van de Verversgracht (Afb. 51, rood), die op basis van de bureaustudie als tuinzone van het Bogaardenklooster werd geïnterpreteerd, met zekerheid bebouwd geweest is. Hoewel de juiste interpretatie van deze sporen onduidelijk blijft, kunnen deze sporen gezien hun ligging aan het Bogaardenklooster gekoppeld worden. Een juiste datering van deze sporen blijft door het ontbreken van vondsten evenwel onduidelijk.

Afb. 51: Onderzoeksterrein met afbakening van de archeologische vindplaatsen

In de noordoostelijke zone van het onderzoeksterrein werd de Verversgracht op twee plaatsen aangesneden. Hoewel de locatie van deze aftakking van de Demer op basis van het oude kaartmateriaal net ten oosten en zuiden van deze locatie werd verwacht, kan op basis van deze gegevens vermoed worden dat het oorspronkelijke grachttracé iets meer in noordelijke richting gelegen was. Van hieruit stroomde zij in zuidwestelijke richting, in de richting van de huidige Bogaardenstraat. Het blijft evenwel mogelijk dat een meer recente loop zich meer in zuidelijke richting situeert. Ook sporen van oeverbeschoeiingen en kaaimuren kunnen op andere locaties in de loop van deze Verversgracht worden aangetroffen (Afb. 51, groen).

In het noordwesten van het terrein (*Afb. 51, blauw*) werd met S45 een restant van de 19de-20ste eeuwse bebouwing aangesneden onder het maaiveld. Uitbraaksporen en funderingsresten, mogelijk deel uitmakend van het Bogaardenklooster of van voorlopers van deze bebouwing werden, met uitzondering van S46 die op een diepte van ca. 30 cm diepte werd aangesneden, op een diepte van 1 tot 1,80 m onder het maaiveld aangeduid.

Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?

Zowel in de proefputten als proefsleuven kon een bodemarchief, opgemaakt uit verschillende puinlagen en antropogene ophogingspakketten worden vastgesteld. Op basis hiervan zal het archeologisch bestand dat nog aanwezig is enkel bestaan uit funderingen, kelders en vloeren.

Uit welke periode dateren de vondsten?

Tijdens het onderzoek werden nauwelijks vondsten aangetroffen. Het betreft slechts twee fragmenten rood geglaazuurd aardewerk en twee fragmenten steengoed, aangetroffen in de opvullingslagen S6 en S20. Op basis van deze vondsten kan een meer nauwkeurigere datering vanaf de late middeleeuwen niet gespecificeerd worden.

Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch erfgoed? Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek? In welke zones dient geen archeologisch onderzoek te gebeuren? Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

De geschatte verstoringsdiepte voor de aanleg van riolering en regenwater (*Bijlage 10, blauw en rood*) bedraagt ca. 2 m. Nutsleidingen zullen op een diepte van 1,00 tot 1,20 m onder het maaiveld worden aangelegd (*Bijlage 10, groen*). De aanleg van deze sleuven zullen daarom eventuele resten van het Bogaardenklooster, andere bewoningssporen en/of de Verversgracht vernietigen en dienen onderzocht te worden. Op basis van de aanwezige nutsleidingen, riolering en de ingebuisde Verversgracht in zone A1 kan dit in deze zone best op basis van een werfbegeleiding en -opvolging uitgevoerd worden (*Bijlage 11, A1*). In de zone ten noorden en zuiden van de Bogaardenstraat (*Bijlage 11, zone A2 en A3*) is een voorafgaande archeologische uitgraving van de sleuven voor de aanleg van deze riolering en nutsleidingen wel mogelijk. Aangezien ten zuiden van de Verversgracht (zone A3) sporen werden aangetroffen op een diepte van 1,30 tot 1,70 m onder het maaiveld zal de aanleg van de sleuf voor de nutsleidingen (tot op max. 1,20 m) op deze plaats het aanwezige archeologische erfgoed niet vernietigen.

Voor de bouw van het gebouw met dertien assistentiewoningen (*Bijlage 10, paars*) is geen kelder voorzien. Voor de fundering zullen wel funderingsputten met een diameter van 0,80 m en een aanzetdiepte van 3,80 m onder het maaiveld aangelegd worden. Een algemene afgraving tot op de stabiele ondergrond is over het ganse gebouw voorzien. Ook hier wordt het archeologisch erfgoed, deel uitmakend van het oude Bogaardenklooster, op deze manier vernietigd. Indien een *in situ* behoud van de sporen niet tot de mogelijkheden behoort, wordt voor deze zone (*Bijlage 11, B*) een vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving geadviseerd.

De huizen op de verkaveling (*Bijlage 10, loten 1 tot 12*) zullen opgebouwd worden uit twee bouwlagen met hellend dak en zijn zonder kelder voorzien. In de westelijke zone van het te verkavelen terrein (*Afb. 51, blauw*) bevinden zich uitbraaksporen en funderingsresten, mogelijk deel uitmakend van het Bogaardenklooster of van voorlopers van 19de-20ste eeuwse bebouwing. Op basis hiervan wordt ook hier, indien een *in situ* behoud van de sporen niet tot de mogelijkheden behoort, geadviseerd om de bouwkavels (1 tem 6) in deze oostelijke zone (*Bijlage 11, C*) voorafgaandelijk vlakdekkend op te graven.

In de noordoostelijke zone van het 'eiland' werd de locatie van de Verversgracht reeds onderzocht. Een vervolgonderzoek lijkt in deze zone daarom niet nodig.

Wat is de wetenschappelijke waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

In de zuidzone van het onderzoeksterrein werden verschillende massieve funderingen in ijzerzandsteen aangetroffen. Deze resten gaan mogelijk terug tot de oorsprong van het bogaardenklooster (13de eeuw) en verdienen een uitgebreider onderzoek.

Ook in de westelijke zone ten noorden van de Verversgracht, werd een muurfragment in baksteen, uitbraaksporen en funderingen in ijzerzandsteen aangetroffen. Of deze sporen in verband kunnen gebracht worden met het Bogaardenklooster blijft onduidelijk. Om de juiste omvang van deze structuren en hun functie te achterhalen lijkt, indien een behoud op deze locatie niet mogelijk is, een verdere opgraving nodig.

Verder blijkt uit het archeologisch onderzoek van onder andere de Demer door Diest dat dergelijke stedelijke waterlopen een bron van belangrijke informatie bevatten met betrekking tot de stadsontwikkeling van Diest, de materiële cultuur, alsook de wijze waarop deze waterlopen werden aangelegd en onderhouden. De archeologische relicten en organische resten aangetroffen tijdens dit onderzoek waren omwille van de vochtige anaerobe omgeving bijzonder goed bewaard blijven. Resten van sluizen, kaaimuren, beschoeiingen, .. kunnen bovendien op de plaats van de aanleg van de riolering en nutsleidingen aan het licht komen.

Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?

- Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Zijn er structuren te herkennen? Hoe kunnen deze structuren geïnterpreteerd worden? Wat is hun aard (functioneel, bewaringstoestand), datering, verspreiding en ruimtelijke samenhang?
- Wat is de relatie tussen de sporen uit de opgraving van 2009 en het aanwezig archeologisch erfgoed in dit terrein? Sluiten de huidige opgravingsgegevens aan bij de interpretatie die toen geformuleerd werden of dienen deze herzien te worden?
- Wat is de bewaringstoestand van de kelders, funderingen, eventuele oudere fasen en achtererven?
- Zijn er sporen van menselijke begravingen? Indien ja:
  1. welke aanwijzingen zijn er in verband met de verspreiding en de densiteit?
  2. Op welke diepte bevinden de resten zich?
  3. Wat is de bewaringstoestand van het skeletmateriaal en eventuele funeraire structuren?
  4. Wat is hun datering?
  5. Hoeveel begravingsniveau's zijn nog aanwezig?
  6. In welke mate werd het kerkhof geruimd?
  7. Zijn er cryptes of grafkelders aanwezig?
  8. Zijn er knekelpotten, massabegravingen of andere complexe funeraire sporen aanwezig?
- Hebben er andere specifieke activiteiten in het onderzoeksgebied plaatsgevonden? Wat zijn de materiële aanwijzingen hiervoor? Passen deze in de historische context van de locatie?
- Zijn er sporen aanwezig van tuininrichting en cultiveringslagen?
- Is er een relatie te vinden tussen de Bogaardenklooster en de Demer? Stopte het klooster aan de zuidelijke arm van de Demer of werd ook het "eiland" ingenomen door kloosteractiviteit?
- Zijn er sporen van de loop van de Verversgracht aanwezig onder de huidige weg?
- Zijn er nog historische kaaimuren van de Demer, Ezeldijkmolenloop, Verversgracht, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen, rioleringen aanwezig? Wanneer en waarom werden ze in het verleden mogelijkwijs afgebroken? Welke onderhoudswerken werden er uitgevoerd?
- Wat is de precieze locatie, de opvulling en fasering, diepte en onderhoud van de aangetroffen waterloop?
- In verband met de vondsten: tot welke vondsttypes en vondstcategorieën behoren de vondsten, om welke aantallen gaat het en wat is hun conserveringsgraad? Wat kan er op basis van het organisch en anorganisch vondstmateriaal gezegd worden over de datering, de functie en de aard van de activiteiten/bewoning die op de site hebben plaatsgehad?
- In hoeverre wijken de interpretaties van het vooronderzoek af van de gegevens uit de opgraving? Indien van toepassing wat zijn de aanbevelingen voor toekomstige projecten?

- Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen onze kennis van de stadsgeschiedenis/stadsontwikkeling van Diest?

Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

- ***Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?***
- ***Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?***

Momenteel is voorzien dat de werken in meerdere fasen worden uitgevoerd (*Bijlage 11*). Eerst zullen de werken voor de aanleg van de riolering en nutsleidingen starten, vervolgens wordt gestart met de bouw van de assistentiewoningen en de verkaveling. Het archeologisch onderzoek dient deze fasering te volgen.

Ter hoogte van de aan te leggen nutsleidingen en riolering wordt geadviseerd om deze zone te onderzoeken. Op basis van de aanwezige nutsleidingen, riolering en de ingebuisde Verversgracht in zone A1 kan dit in deze zone best op basis van een werfbegeleiding en -opvolging uitgevoerd worden. In de zone ten noorden en zuiden van de Bogaardenstraat (A2 en A3) is een voorafgaande archeologische uitgraving van de sleuven voor de aanleg van deze riolering en nutsleidingen wel mogelijk. Aangezien ten zuiden van de Verversgracht (zone A3) sporen werden aangetroffen op een diepte van 1,30 tot 1,70 m onder het maaiveld zal de aanleg van de sleuf voor de nutsleidingen (tot op max. 1,20 m) op deze plaats het aanwezige archeologische erfgoed niet vernietigen.

De zone van het gebouw met dertien assistentiewoningen (B, oppervlakte ca. 380 m²) wordt geadviseerd vlakdekkend op te graven. Er mag verwacht worden dat er in deze zone minstens 2 opgravingsvlakken moeten aangelegd worden.

De westelijke zone van het onderzoeksterrein wordt verkaveld. Bij deze huizen is geen kelder voorzien. Indien een behoud in situ niet kan gegarandeerd worden, dienen ook de bouwkavels (C, 385 m²), in deze zone vlakdekkend opgegraven te worden. Ook in deze zone mag verwacht worden dat er minstens 2 opgravingsvlakken moeten aangelegd worden.

Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

Indien skeletresten worden aangetroffen dient een fysisch antropoloog bij de verwerking betrokken worden.

Om de overige vraagstellingen te kunnen beantwoorden lijken onderstaande types van staalnames noodzakelijk:

- 5 VH C14-datering houtskool
- 5 VH C14-datering bot
- 5 VH macroresten
- 2 VH pollenanalyse (minimaal 400 tellingen per staal)
- 10 VH archeozoölogie
- 5 VH dendrochronologie
- 5 VH fysisch – antropologisch onderzoek
- 2 VH antracologisch onderzoek (minimaal 100 tellingen per staal)
- 2 VH determinatie hout(skool)
- 10 VH natuursteenidentificatie en herkomstbepaling
- 5 VH mortelanalyse

Bovenstaande aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegd gezag zijnde de afdeling *Onroerend Erfgoed* van het *Agentschap Ruimtelijke Ordening*. Een definitieve beslissing tot het al of niet uitvoeren van een vervolgonderzoek ligt dan ook bij dit bevoegd gezag.

Indien U nog vragen heeft, kan u steeds contact opnemen met de bevoegde erfgoedconsulente van *Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant*.

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant t.a.v. Marc Brion
Diestsepoort 6 bus 94
3000 Leuven
tel. 011/66.59.00

Bijlagen

Bijlage 1: Administratieve gegevens

Bijlage 2: Lijst met afkortingen

Bijlage 3: Tijdstabel

Bijlage 4: Sporenlijst

Bijlage 5: Vondstenlijst

Bijlage 6: Fotolijst

Bijlage 7: Overzichtsplan proefputten en proefsleuven

Bijlage 8: Detailplannen proefputten en proefsleuven

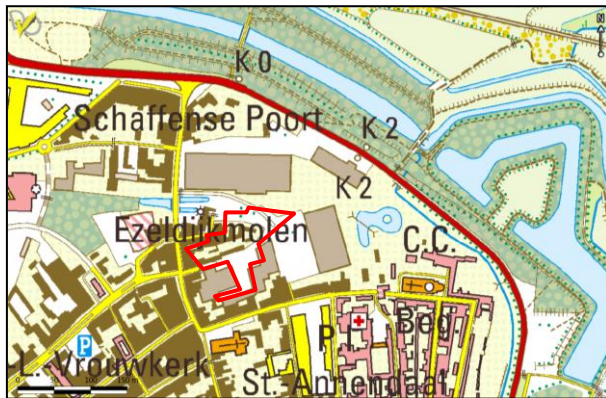
Bijlage 9: Profielen

Bijlage 10: Ontwerpplan met proefputten en proefsleuven

Bijlage 11: Vervolgonderzoek

Bijlage 12: Vergunningen

Projectcode:	DI-15-BO
Vindplaatsnaam	Diest, Bogaardenstraat (Ezeldijsite)
Opdrachtgever:	THV Ezeldijk Development – Probis B&O, Herkenrodesingel 4b, 3500 Hasselt
Opdrachtgevende overheid:	Onroerend Erfgoed
Uitvoerder:	ARON bvba
Vergunninghouder:	Elke Wesemael
Dossiernummer vergunning:	2015/147
Begin vergunning:	17 april 2015
Einde vergunning:	Einde der werken
Aard van het onderzoek:	Prospectie met ingreep in de bodem (proefputten en proefsleuven)
Begindatum onderzoek:	27 april 2015
Einddatum onderzoek:	30 april 2015
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Diest
Deelgemeente:	/
Adres:	Bogaardenstraat 9
Kadastrale gegevens:	Diest, Afd. 1, Sect. A, nrs. 34M2, 48K, 48L, 67D4, openbaar domein Verversgracht.
Coördinaten:	X: 198235 , Y: 186642
Totale oppervlakte:	5500 m²
Te onderzoeken:	4 proefputten (perceel 67D4) en proefsleuven op de overige percelen
Onderzochte oppervlakte:	4 proefputten en 120 m² (proefsleuven)
Bodem:	OB
Archeologisch depot:	THV Ezeldijk Development – Probis B&O, Herkenrodesingel 4b, 3500 Hasselt

Afb: Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: AGIV).

Bijzondere voorwaarden:	Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Bogaardenstraat 9, Ezeldijsite
Omschrijving van de archeologische verwachtingen:	<p>Het projectgebied situeert zich historisch gezien langs en op de splitsing van de Demer, de Verversgracht en de Ezeldijkmolenloop en deels binnen de ommuring van het Bogaardenklooster. Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden is de kloosteromwalling met een aantal kleine bijgebouwen te zien palend aan de oever van de Verversgracht. De nieuwbouw oversnijdt de kloosteromwalling.</p> <p>Er is eveneens een stenen brug over de molenloop te zien. De nutsleidingen en wegeniswerken worden deels uitgevoerd in de voormalige bedding en oevers van de Verversgracht, Demer en Ezeldijkmolenloop.</p>
Wetenschappelijke vraagstelling m.b.t. het onderzoeksgebied:	<p>Tijdens de bureaustudie:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Wat zijn de bekende archeologische en historische gegevens? -Hoe was de oude perceelsindeling? -Hoe verhouden de verschillende bebouwingen zich versus open ruimtes? -Welke informatie kan er terug gevonden worden over de bewoningsgeschiedenis en gebruik (zowel van de gebouwen als van de open ruimtes) binnen het projectgebied. Eigenaars en hun status of beroep, artisanale of historische industriële functies (ververs?), ...? -Waren deze specifieke activiteiten gekoppeld aan een bepaalde

	<p>locatie in de stad? Zo ja, waarom?</p> <p>-Welke informatie is voorhanden over de Ezeldijkmolenloop en de Verversgracht? Wanneer werd ze aangelegd? Informatie over onderhoudswerken? Op welke manier werd ze ingekokerd?</p> <p>-Wat is de (bouw)geschiedenis en fasering van het Klooster?</p> <p>-Wat was de functie van de niet bebouwde oppervlaktes (bleekweide, tuin, kerkhof,...)?</p> <p>-Welke info is er te vinden over de 20ste-21ste eeuwse bebouwing of voormalige constructies op het terrein?</p> <p>-In welke mate is het terrein reeds verstoord?</p> <p>-In welke mate verstoren de geplande werken archeologisch erfgoed?</p> <p>-Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?</p> <p>-Welke onderzoeksvragen moeten bijkomend bij de prospectie met ingreep in de bodem beantwoord worden?</p> <p>-Wat is de te volgen strategie tijdens het prospectieonderzoek?</p> <p>Tijdens de prospectie met ingreep in de bodem:</p> <p>-Wat is de aard, omvang, datering, en conservatie van de aangetroffen archeologische resten en sporen?</p> <p>-Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?</p> <p>-Bevinden de sporen zich in stratigrafisch verband?</p> <p>-Uit welke periode dateren de vondsten?</p> <p>-Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?</p> <p>-Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?</p> <p>-Kan op basis van het sporenbestand in de proefputten en proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?</p> <p>-Zijn er indicaties van een ommuring?</p> <p>-Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?</p> <p>-Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?</p> <p>-Wat was de invloed van de bestaande bebouwing/verhardingen op het archeologisch erfgoed?</p> <p>-Op welke hoogte bevindt zich de natuurlijke bodem?</p> <p>-Wat is de impact van de geplande werken op het archeologisch erfgoed?</p> <p>-Kunnen de resultaten van de bureaustudie fijngesteld worden?</p> <p>-Zijn er nog sporen van het klooster en andere gebouwen aanwezig? Wat is de bewaringstoestand van de kelders, funderingen, eventuele oudere fasen en achtererven?</p> <p>-Zijn er sporen van menselijke begravingen? Indien ja: welke aanwijzingen zijn er in verband met de verspreiding en de densiteit?</p> <p>Op welke diepte bevinden de resten zich?</p> <p>Wat is de bewaringstoestand van het skeletmateriaal en eventuele funeraire structuren?</p> <p>Wat is hun datering?</p> <p>Hoeveel begravingsniveau's zijn nog aanwezig?</p> <p>In welke mate werd het kerkhof geruimd?</p> <p>Zijn er cryptes of grafkelders aanwezig?</p> <p>Zijn er knekelputten, massabegravingen of andere complexe funeraire sporen aanwezig?</p> <p>-Zijn er sporen aanwezig van artisanale of industriële activiteiten?</p> <p>Wat is hun aard, omvang, datering, en conservatie?</p> <p>-Zijn er sporen aanwezig van tuinrichting en cultiveringslagen?</p> <p>-Zijn er nog historische kaaimuren van de Demer, Ezeldijkmolenloop, Verversgracht, aanlegsteigers, oeverbeschoeiingen, bruggen, sluizen, rioleringen aanwezig? Wat is hun fysische aspect en bewaringstoestand?</p> <p>-Wat is de precieze locatie, aspect, de opvulling en fasering, diepte en onderhoud van de verschillende waterlopen.</p> <p>-Wat is de datering en samenstelling van de aangetroffen ophogings- en vullinglagen?</p> <p>-Welke onderzoeksvragen moeten bij een eventueel vervolgonderzoek beantwoord worden?</p> <p>-Wat is de te volgen opgravingsstrategie bij een vervolgonderzoek?</p> <p>-In welke zones dient geen archeologisch onderzoek te gebeuren?</p>
--	--

	<p>-Wat is de wetenschappelijke waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?</p> <p>-Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?</p> <p>-Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud <i>in situ</i>)?</p> <p>-Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek? - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek? <p>-Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?</p> <p>-Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?</p>
Geplande werkzaamheden:	Op het terrein zal een verkaveling van 12 loten, 13 assistentiewoningen en aanleg van wegenis, rioleringen en nutsleidingen gerealiseerd worden.
Eventuele randvoorwaarden:	Conform de bijzondere voorwaarden

Kleur:

Blauw	BL
Bruin	BR
Donker (kleur)	DO
Geel	GE
Gevlekt	VL
Grijs	GR
Groen	GRO
Leemkleurig	LE
Licht (kleur)	LI
Mergelkleur	ME
Oranje	OR
Paars	PA
Roest(kleurig)	ROE
Rood	RO
Wit	WI
Zwart	ZW

Samenstelling:

Baksteen	Ba
Breuksteen	Bs
Grind	Gr
Hout	Ho
Houtskool	Hk
Kalk	Ka
Kalksteen	Ks
Kei	Kei
Kiezel	Kz
Klei	Kl
Leem	Le
Leisteen	Lei
Mergel	Me
Moederbodem	Moe
Mortel	Mo
Natuursteen	Ns
Dakpan	Dp
Silex	Si
Slak	Sl
Steenkool	Sk
Verbrand	Vb
Zand	Za
Zandsteen	Zs
Zavel	Zv
Ijzeroxide	Fe
Fosfaat (groene band)	Ff
Mangaan	Mn

Hoeveelheid:

Zeer weinig	zw
Weinig	w
Matig	m
Veel	v
Zeer veel	zv

Periodes:

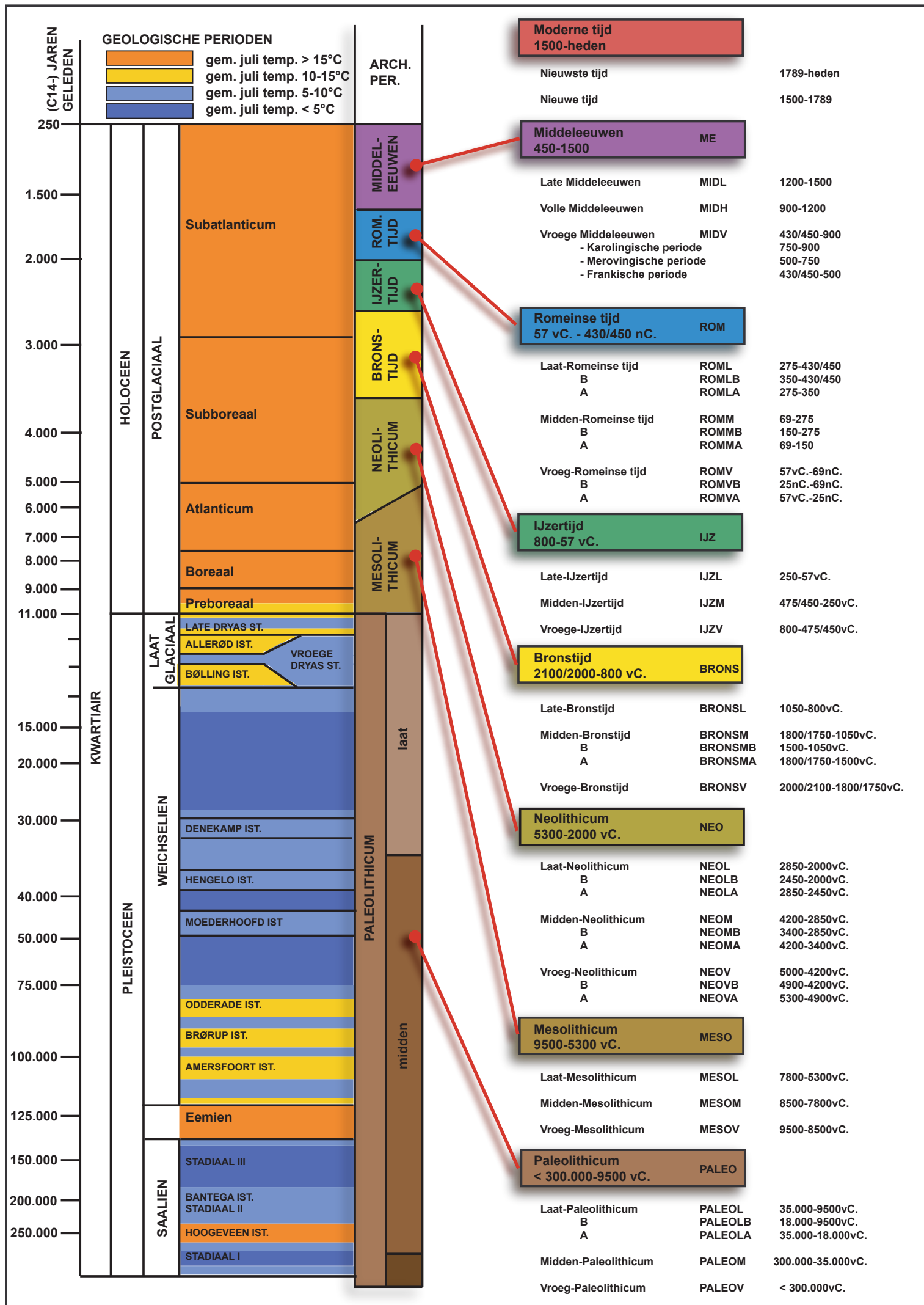
Bronstijd	BRONS
- Vroege Bronstijd	BRONSV
- Midden Bronstijd	BRONSM
- Late Bronstijd	BRONSL
IJzertijd	IJZ
- Vroege IJzertijd	IJZV
- Midden IJzertijd	IJZM
- Late IJzertijd	IJZL
Romeins	ROM
- Vroeg Romeins	ROMV
- Midden Romeins	ROMM
- Laat Romeins	ROML
Middeleeuwen	MID
- Vroege Middeleeuwen	MIDV
- Volle Middeleeuwen	MIDH
- Late Middeleeuwen	MIDL
- Post Middeleeuwen	MIDP

Materiaalcategorie:

Glas	GL
Keramik	AW
Metaal	ME
Mortel	MO
Organisch	OR
Pleisterwerk	PL
Terracotta	TC
Steen	ST

Aardewerk:

Dikwandig (ROM)	DW
Dikwandig amfoor (ROM)	AM
Dikwandig dolium (ROM)	DO
Dikwandig wrijfschaal (ROM)	MO
Gebronsd (ROM)	GB
Geglazuurd (MID)	+ GL
Geverfd (ROM)	GV
Gladwandig (ROM)	GW
Grijsbakkend (MID)	GRIJS
Handgevormd	HA
Kurkwaar	KU
Maaslands witbakkend (MID)	MAAS-TG1
Maaslands roodbakkend (MID)	MAASL-TG3
Pompejaans rood (ROM)	PR
Porselein	PORS
Protosteengoed (MID)	PSTG
Roodbakkend (MID)	ROOD
Roodbeschilderd (MID)	RBES
Ruwwandig (ROM)	RW
Steengoed (MID)	STG
Terra nigra (ROM)	TN
Terra rubra (ROM)	TR
Terra sigillata (ROM)	TS
Lowlands (ROM)	LOW
Witbakkend (MIDP)	WIT

Spoor	Laag	WP	Vlak	Coupe	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Relaties	Opmerking
01	0	PP1	1	Nee	Muur/fundering	Eén rij bakstenen (27 x 14 x 6 cm) , daaronder fundering van ijzerzandsteen en mortel	Langwerpig	Ca. 65-70 cm breed	/	Ba + Wi KaMo, fundering FeZaSt + Mo	NNO-ZZW	/	/
02	0	PP1	1	Nee	Fundering	Restant fundering	Onregelmatig	/	/	Br, Fr FeZaSt + KaMo	N-Z	/	/
03	0	PP1	1	Nee	Uitbraakspoor	Uitbraakspoor S2?	Onregelmatig	/	VL DOBR, WIBEI, BR, GE	ZaLe + Br FeZaSt, Hk, Ba (m)	NNO-ZZW	Hoort bij S2?	/
04	0	PP1	1	Nee	Kuil/laag?	/	Onregelmatig	/	ZW, RO VL BEI, GE	ZaLe + Br Ba (v), Hk (m)	/	/	Tegen NW profiel
05	0	PP1	1	Nee	Kuil/laag?	/	Onregelmatig	/	ZW VL BEI	ZaLe + Hk (m), KaMo (m)	/	/	Tegen NW profiel
06	0	PP1	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	DOBR VL BEI, WI	ZaLe + Sp Hk, Org (Bot), KaMo, St, Ba (m)	/	Ouder dan S1	/
07	0	PP1	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	DOBRGR VL BEI, WI	ZaLe + Sp Hk, Org (Bot), KaMo, St, Ba (m)	/	Ouder dan S1	/
08	0	PP3	1	Nee	Muur	Deels één rij bakstenen (27 x 14 x 6 cm), daaronder fundering van ijzerzandsteen en mortel, langs de westzijde bandje van ijzerzandsteen	Langwerpig	Ca. 55 cm breed	/	Ba, FeZaSt + KaMo	NNW-ZZO	/	/
09	0	PP3	1	Nee	Laag	Leemlaag	Onregelmatig	/	BEIBR	Le	/	/	/
10	0	PP3	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BR	ZaLe + Br Ba, Mo, FeZaSt (zv)	/	/	/
12	0	PP3	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	DOBR	ZaLe + Br Hk, Ba, St, Mo (v)	/	/	/
13	0	PP3	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BLBR - GROBR	ZaLe + Hk (w)	/	/	/
14	0	PP3	1	Nee	Muur	Aanwezig in NW hoek	/	/	/	Ba + Gr cementMo	/	/	/
15	0	PP4	1/2	Nee	Muur/fundering	/	Langwerpig	Ca. 80 cm breed	/	Br FeZaSt + KaMo	NO-ZW	Hoort bij S16, S17	/
16	0	PP4	1/2	Nee	Muur/fundering	Leek in VL 1 een andere dunnere muur. Bij het verdiepen (VL 2) werd duidelijk dat het, samen met S17 vermoedelijk één muur vormt	Langwerpig	/	/	Br FeZaSt + KaMo	NO-ZW	Idem S15	/
17	0	PP4	1/2	Nee	Muur/fundering	/	Langwerpig	Ca. 50 cm breed	/	Br FeZaSt + KaMo	ZO-NW	Hoort bij S15, S16	/
18	0	PP4	1	Nee	Uitbraakspoor?	Haaks op S17, mogelijk deel van muur of uitbraakspoor?	Langwerpig	Ca. 30 cm breed	GROBRGR	ZaLe + Br FeZaSt, Kamo (v)	NO-ZW	Hoort bij S17?	/
19	0	PP4	1	Nee	Laag	/	Rechthoek	0,98 x 0,55	DOBRZW	ZaLe + Br Lei, Fe, Hk, St, Ba (m)	NO-ZW	/	/
20	0	PP4	1/2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	ZW VL GE	ZaLe + Br Fe, Mo, Ba, Hk (v)	/	/	Niet verdiept
21	0	PP4	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BEIBR	Le + Br Hk, Fe, Ba, KaMo (m)	/	/	/
22	0	PP4	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BR	ZaLe + Br Hk, Fe, Ba, KaMo (m)	/	/	/
23	0	PP4	1	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	VL ZW, GE, BR	ZaLe + Br/Fr Ba, Hk, KaMo	/	/	/
24	0	PP4	1/2	Nee	Laag	Laagje tussen S14 en S15	/	/	ZWGR tot BLGR	ZaLe + Roe	/	/	/
25	0	PP4	2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	DOBR	ZaLe + Br Hk, Ba, Lei (m)	/	Idem S26?	/
26	0	PP4	2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BEIBR VL ZW	Le + Br Ba, Hk (m)	/	Idem S25?	/
27	0	PP4	2	Nee	Laag	/	Onregelmatig	/	BR VL BEI	ZaLe + Br KaMo, Hk, Ba, Lei (zv)	/	Ouder dan S15-S17,	/

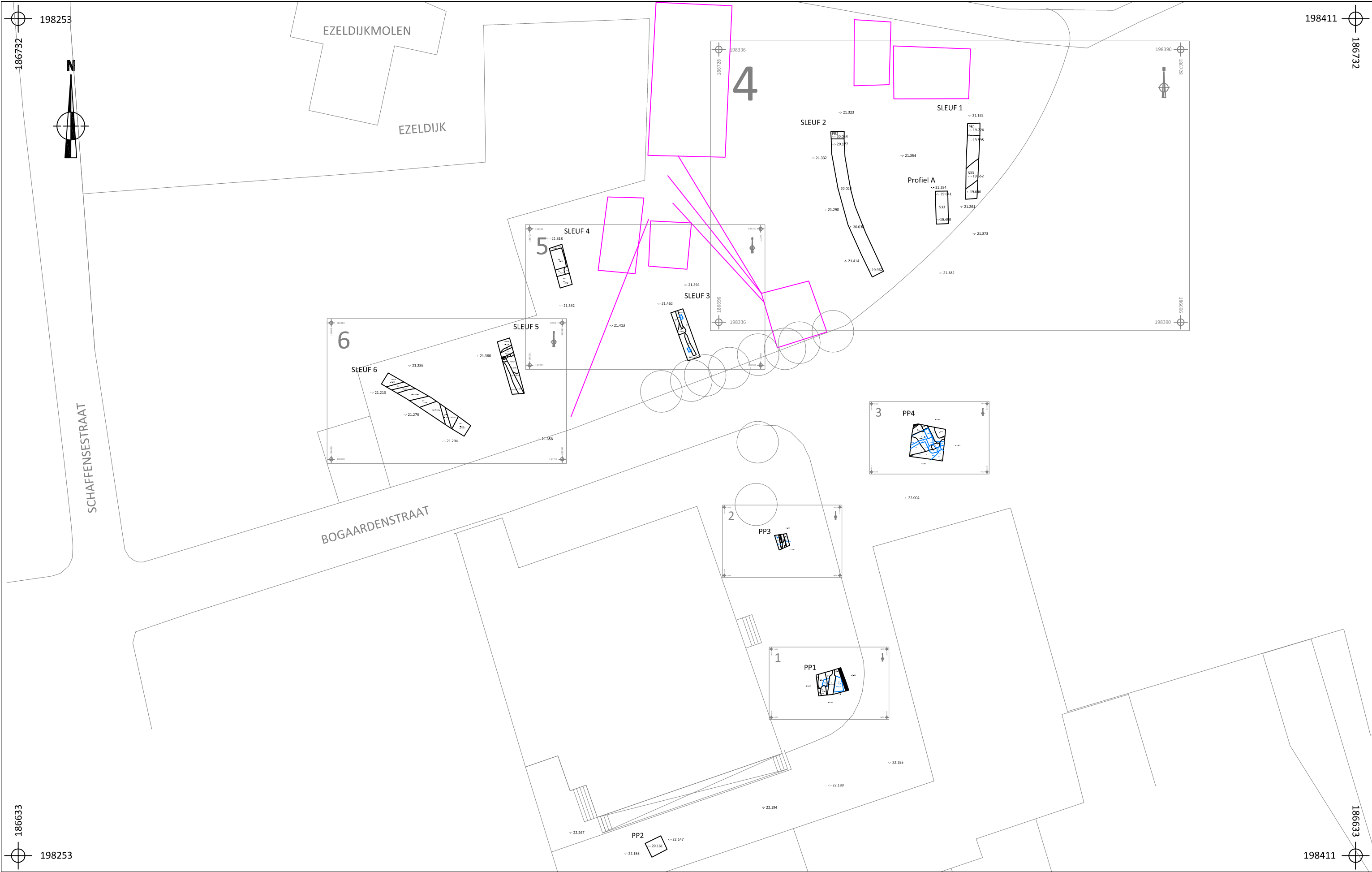
Spoor	Laag	WP	Vlak	Coupe	Soort	Beschrijving	Vorm	Afmetingen (L x B x D (m))	Kleur	Samenstelling	Oriëntatie	Relaties	Opmerking
												S21, S22	
28	0	PP4	2	Nee	Uitbraakspoor?	Maakt hoek van 90°	Langwerpig	Ca. 25 cm breed	BR VL BEI, WIGE	ZaLe + Br KaMo, Ba, FeZaSt (v)	NO-ZW en NW-ZO	/	/
29	0	PP4	2	Nee	Fundering	/	Onregelmatig	/	/	Br FeZaSt, Ba, KaMo (zv)	/	/	/
30	0	PP4	2	Nee	Fundering?	/	Onregelmatig	/	/	FeZaSt + Kassei	/	/	/
31	0	PP4	2	Nee	Fundering	/	/	/	/	FeZaSt	/	/	/
32	0	PP4	2	Nee	Laag	Laag onder muur S15-S17, mogelijk alluvium?	/	/	BRGR	ZaLe + Roe, Hk, FeZaSt	/	/	/
33	0	SL1/P RA	1	Nee	Gracht	/	Langwerpig	Ca. 2, 25 m breed in sleuf, brede uitloper	/	/	NO-ZW	/	/
33	0	SL1/P RA	1	Nee	Opvullingslaag	/	/	/	BR	ZaLe + Br/Fr Ba, Sk, Mo, puin, ...	/	/	/
33	0	SL1/P RA	1	Nee	Opvullingslaag	/	/	/	DOBR-ZW	ZaLe + Br/Fr Ba, Mo, puin, ...	/	/	/
33	0	SL1/P RA	1	Nee	Opvullingslaag	Oude sliblaag	/	/	ZW	Le + VL Kl	/	/	/
34	0	SL3	1	Nee	Muur/Fundering	Onderste restant muur, zeer smal en licht gebogen, werd op alluviale laag gezet	Langwerpig	Ca. 30 cm breed	/	FeZaSt + KaMo	NNW-ZZO	Hoort bij S38	/
35	0	SL3	1	Nee	Uitbraakspoor	/	/	/	BR VL BEI	ZaLe + Br KaMo (zv)	/	/	/
36	0	SL3	1	Nee	Laag	/	/	/	ZWGR	ZaLe + Br Ba, FeZaSt, Mo, Hk, Lei (m)	/	/	/
37	0	SL3	1	Nee	Laag	/	/	/	DOGR	ZaLe + Br Hk, KaMo, Ba (m)	/	/	/
38	0	SL3	1	Nee	Muur/fundering	/	Langwerpig	Ca. 30 cm breed	/	FeZaSt + KaMo	NNW-ZZO	Hoort bij S34	/
39	0	SL4	1	Nee	Kelder/beerput	Restant van een kelder, beerput	Rechthoek	2,70 x 1,60 m zichtbaar	/	Ba + Cement Mo	/	/	/
40	0	SL4	1	Nee	Muur	Bovenaan bakstenen (23x 10 x xx cm), steunend op fundering van ijzerzandsteen	Langwerpig	80 cm breed	/	Ba, FeZaSt + KaMo	ONO-WZW	/	
41	0	SL4	1	Nee	Uitbraakspoor	Uitbraak muur S40	Onregelmatig	/	GR-ZWGR	ZaLe + Br KaMo, Ba, Lei (m)	/	/	/
42	0	SL5	1	Nee	Insteek	Insteek muur S43	Langwerpig	Ca. 25 cm breed	LIGR, BEI	Le, Kl + Fr Hk, Ba (w)	NO-ZW	/	/
43	0	SL5	1	Nee	Muur/fundering	Deel uitgebroken	Langwerpig	Ca. 85 cm breed	BR	FeZaSt (v), KaMo	NO-ZW	/	/
44	0	SL5	1	Nee	Uitbraakspoor/fundering	Grotendeel uitgebroken muur	Langwerpig	Ca. 40 cm breed	GR VL BEIGRO	Le + Br FeZa, KaMo (v)	ZO-NW	/	/
45	0	SL5	1	Nee	Put	Beerput? Begint onmiddellijk onder de ca. 30 cm dikke laag steenslag en loopt tot op S43, betonplaat onderaan, Baksteen (17,5 x 8,5 x 5,5 cm)	/	/	/	Ba + cementMo	/	Jonger dan S43	/
46	0	SL6	1	Nee	Muur	Begint onmiddellijk onder de ca. 20 cm laag steenslag, bakstenen muur (20 x 10 x 5 cm)	Langwerpig	Ca. 60 cm breed	/	Ba + KaMo	NNW-ZZO	Hoort bij S47?	/
47	0	SL6	1	Nee	Uitbraakspoor	/	Langwerpig	Ca. 1,10 m breed	BR	Cementpap, KaMo, FeZaSt, Ba	WNW-OZO	Hoort bij S46?	/
48	0	SL6	1	Nee	Uitbraakspoor	/	Langwerpig	Ca. 60 cm breed	BR	Ba + FeZaSt, KaMo, St (v)	WNW-OZO		

Vondstnr	Monster	Spoornr	Laag	Werkput	Vlak	Materiaal	Periode	Soort	Datum begin	Datum eind	R	W	B	F	MAI
1	Nee	6 /		PP1	1	AW	MID	STG	1300	NT	1	0	0	0	1
2	Nee	20 /		PP4	1	AW	MID	ROOD + GL	MIDL	NT	2	0	0	0	2
2	Nee	20 /		PP4	1	AW	MID	STG	1300	NT	1	0	0	0	1

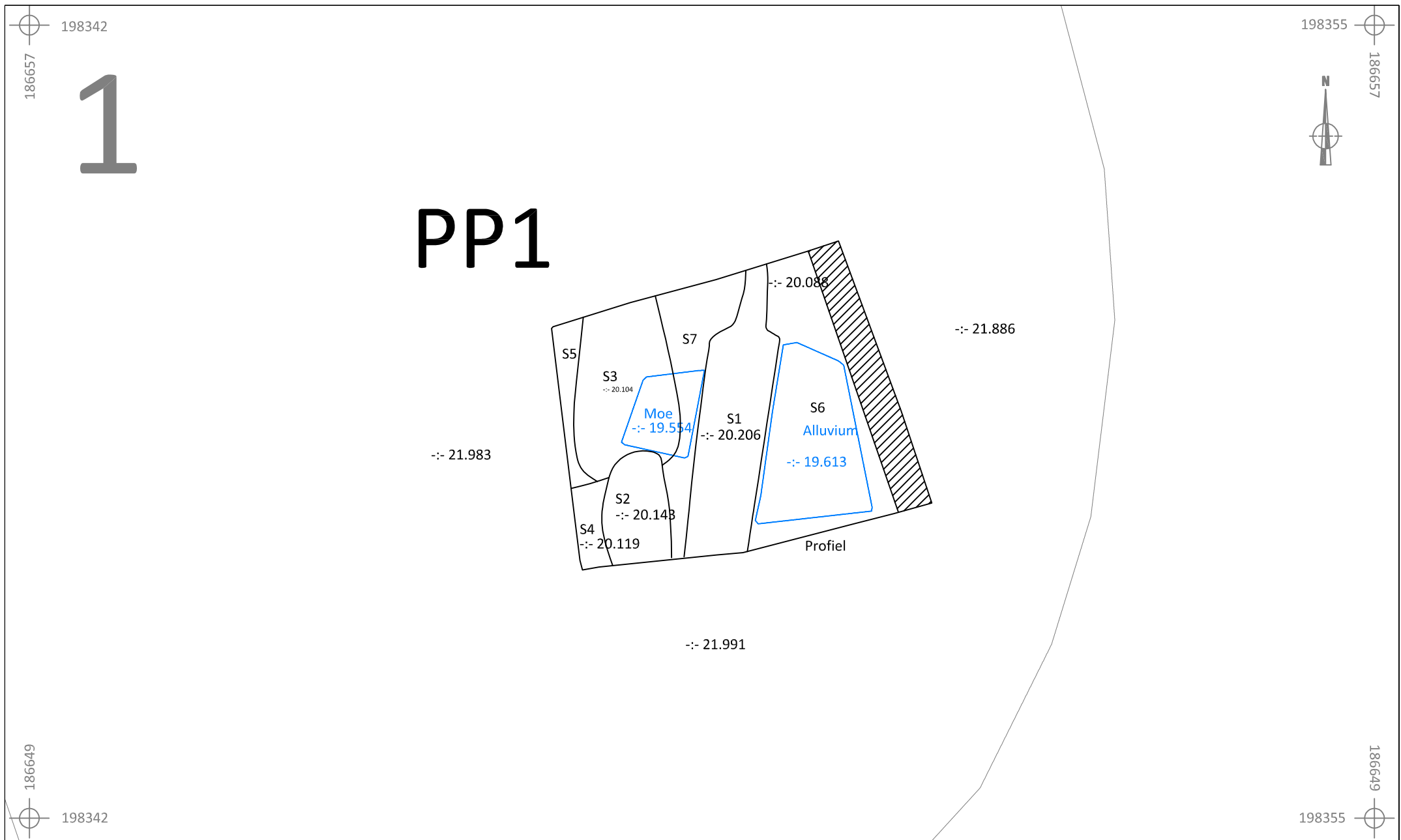
DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit
350-356	Overzicht	PP1	/	Aanleg vlak (ca. 80 cm diep)	NO
357	Werkfoto	PP2	/	/	/
369-371	Profiel	PP1	/	/	NW
372-375	Overzicht	PP1	S1-S7	Vlak (ca. 180 cm diep)	NW
376-379	Detail	PP1	S1	/	NW
380-382	Profiel	PP1	S1	Profiel na verdiepen	ZW
383	Profiel	PP1	S7, S2	Profiel na verdiepen	NW
384-386	Profiel	PP1	S1	Profiel na verdiepen	NO
387-389	Profiel	PP1	S1	Profiel na verdiepen (detail)	NO
390-393	Profiel	PP1	/	Na verdiepen	NW
394-397	Profiel	PP2	/	/	NW
398-402	Overzicht	PP3	/	Aanleg vlak (ca. 130 cm diep)	NO
403-410	Overzicht	PP3	/	Vlak (ca. 180 cm diep)	NO
411-412	Detail	PP3	S8	/	ZO
413-419	Profiel	PP3	/	/	NO
420-426	Detail	PP3	S8	/	/
427-432	Werkfoto	/	/	/	/
433-436	Overzicht	PP4	/	Aanleg vlak (ca. 90 cm diepte)	ZW
437-439	Overzicht	PP4	/	Vlak (ca. xx cm diep)	ZO
440	Detail	PP4	S15-S16	/	ZO
441	Detail	PP4	S17	/	ZW
442-443	Detail	PP4	S14	/	/
444	Detail	PP4	S15, S14	/	NO
445-447	Profiel	PP1	/	BP1	/
448-449	Profiel	PP3	/	BP2	/
450-453	Overzicht	PP4	/	Overzicht na gedeeltelijk verdiepen	ZW
454-455	Overzicht	PP4	/	/	ZO
456-458	Detail	PP4	S29-S31	/	ZO
459	Detail	PP4	S29	/	ZW
460-462	Detail	PP4	S15/S16	/	ZO
463	Detail	PP4	S28	/	ZW
464-465	Profiel	PP4	S17	Profiel na verdiepen	ZW
466-469	Profiel	SL1	/	PR1	NO
470-478	Detail	SL1	S33	/	NO
479-483	Profiel	SL1	S33	/	NO
484-487	Overzicht	SL1	/	/	NW
488-489	Overzicht	SL1	/	/	ZO
490	Overzicht	SL1	S33	/	O
491-498	Coupe	SL1	S33	/	NO
499-501	Profiel	SL2	/	PR2	NO
503-505	Overzicht	SL2	/	/	NO
506-508	Overzicht	SL2	/	/	ZO
509-510	Profiel	SL2	/	Opvullingslaag	ZW
511-513	Profiel	/	/	PRA	NO
515-518	Overzicht	SL3	/	/	ZO
519-521	Overzicht	SL3	/	/	NW
522-527	Detail	SL3	S34	/	/
528-530	Detail	SL3	S35	/	ZO
531-533	Detail	SL3	S38	/	NO
534-538	Profiel	SL3	S34	Profiel na verdiepen	ZW
539-541	Profiel	SL3	S38	Profiel na verdiepen	NO
542-544	Profiel	SL4	/	PR4	ZW
545-553	Detail	SL4	S40	/	ZO
554	Overzicht	SL4	/	/	ZO
555-558	Overzicht	SL4	/	/	NW
559-560	Werkfoto	/	/	/	/
561-563	Profiel	SL5	/	PR5	ZW
564-566	Overzicht	SL5	/	/	NW
567	Detail	SL5	S43	/	NW
568	Detail	SL5	S44	/	NW
569-570	Detail	SL5	S43	/	ZO

DSC-nummer	Soort opname	Werkput	Spoornummer	Beschrijving	Genomen uit
571-572	Detail	SL5	S45	/	NO
573-577	Overzicht	SL6	/	/	ZO
578-583	Overzicht	SL6	/	/	NW
584-586	Profiel	SL6	/	PR6	ZW
587-592	Werkfoto	/	/	/	/

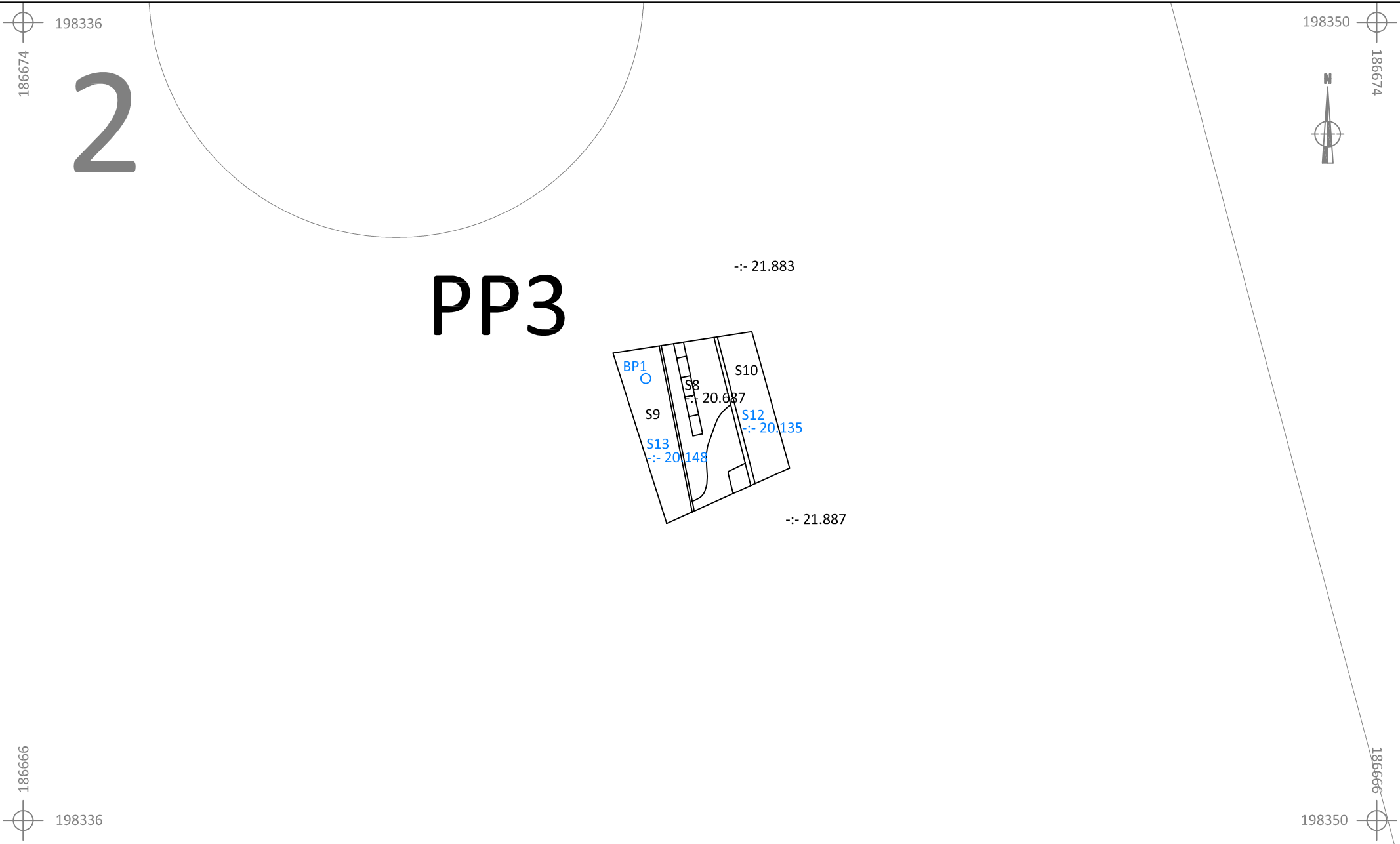

	DI-15-BO	Onderwerp	Datum		Legende		
		Overzichtsplan proefsleuven en proefputten	April 2015		 Spoorcontouren	 Werfketen en werfleidingen	
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal	0 20 m		S1 Spoornummer		
		1 : 400			-:- 22.508 Absolute hoogte (in m TAW)		

	DI-15-BO		Onderwerp	Datum	Legende		
			Detailplan	April 2015	 Spoorcontouren	 Verdiept vlak	
	Diest - Bogaardenstraat		Schaal 1 : 50 	S1	Spoornummer		
				-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)		

	DI-15-BO	Onderwerp	Datum		Legende		
		Detailplan	April 2015			Spoorcontouren	 Verdiept vlak
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal 1 : 50			S1	Spoornummer	
					-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)	

186686

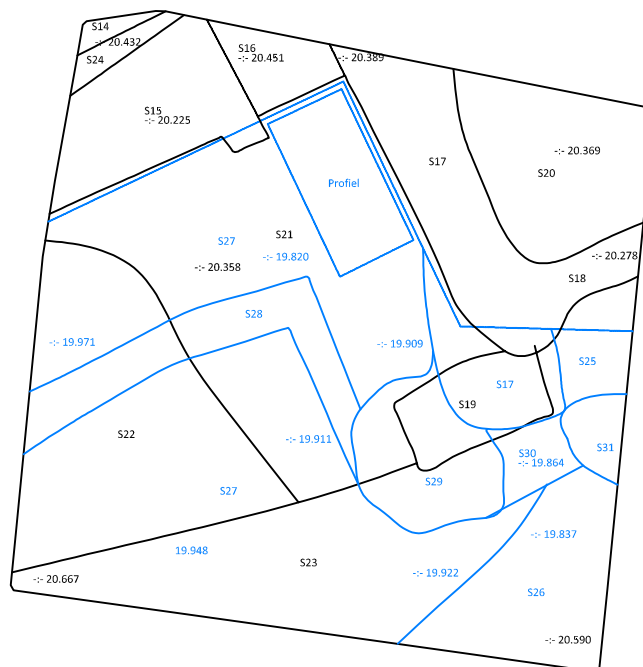
186686

3

PP4

-:- 21.668

-:- 21.777

-:- 21.935

186678

186678

Diest -
Bogaardenstraat

Detailplan

April 2015

Spoorcontouren

Verdiept vlak (VL 2)

1 : 50

0

2,5 m

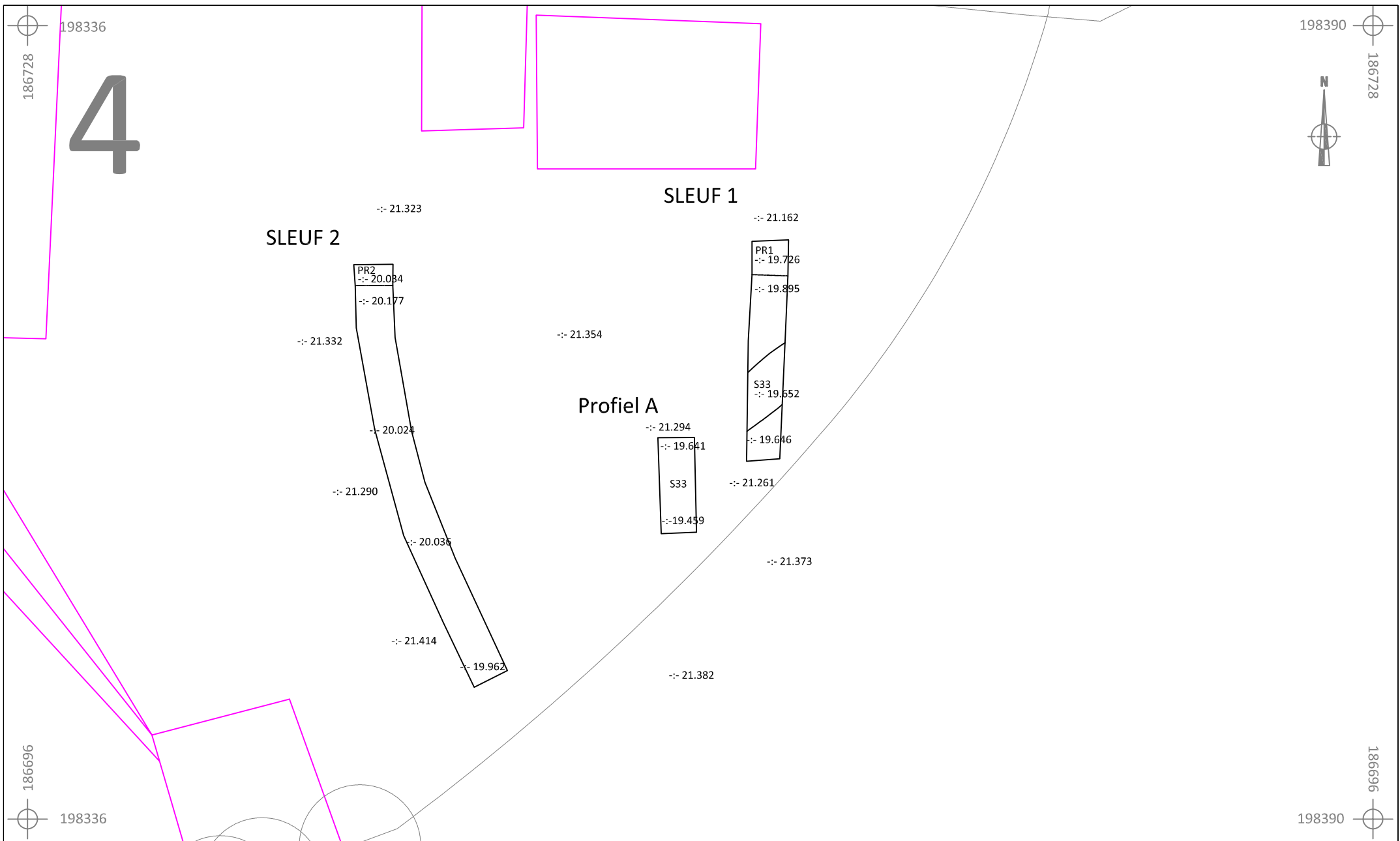
S1

Spoonnummer

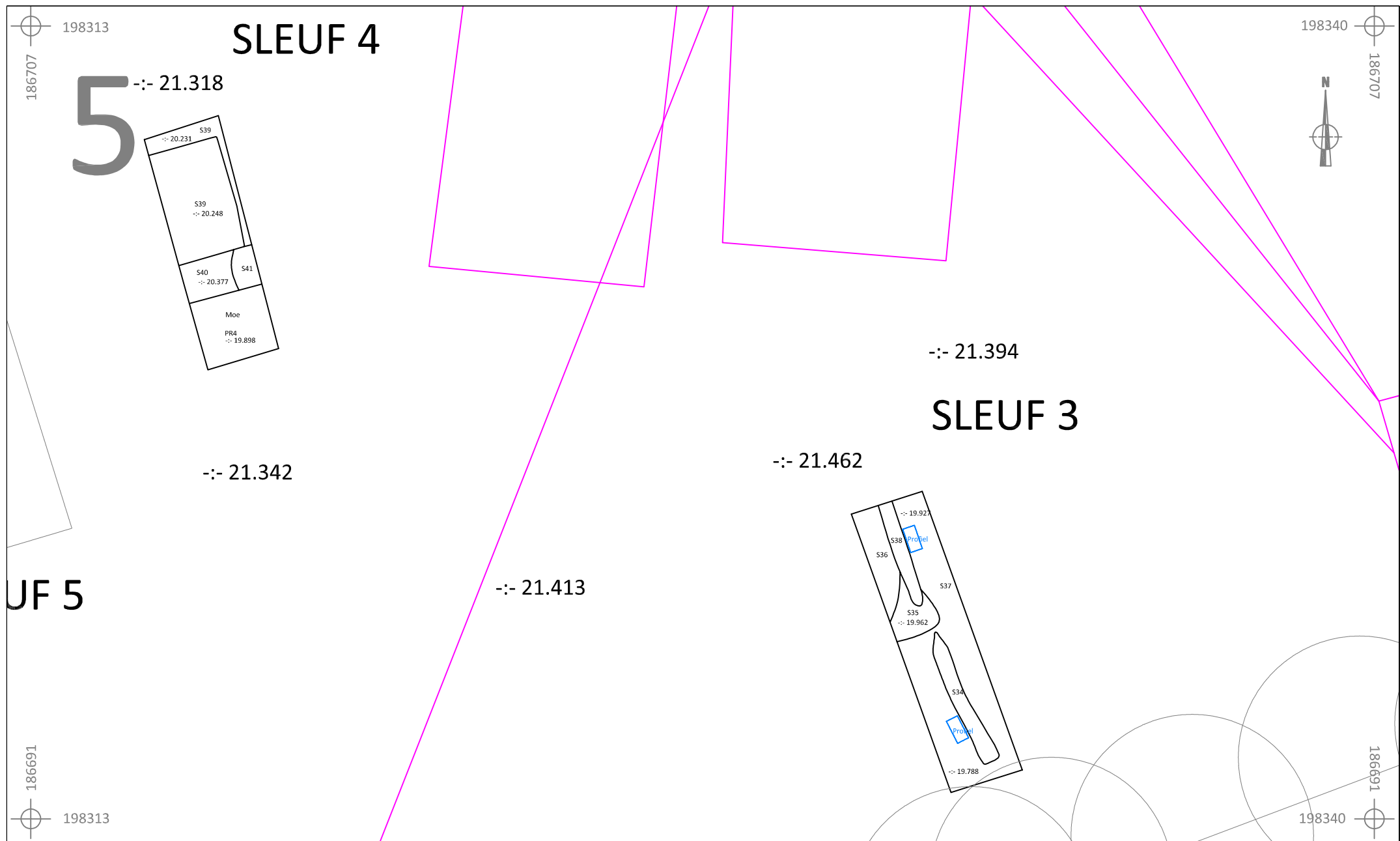
-:- 40.508

Absolute hoogte (in m TAW)

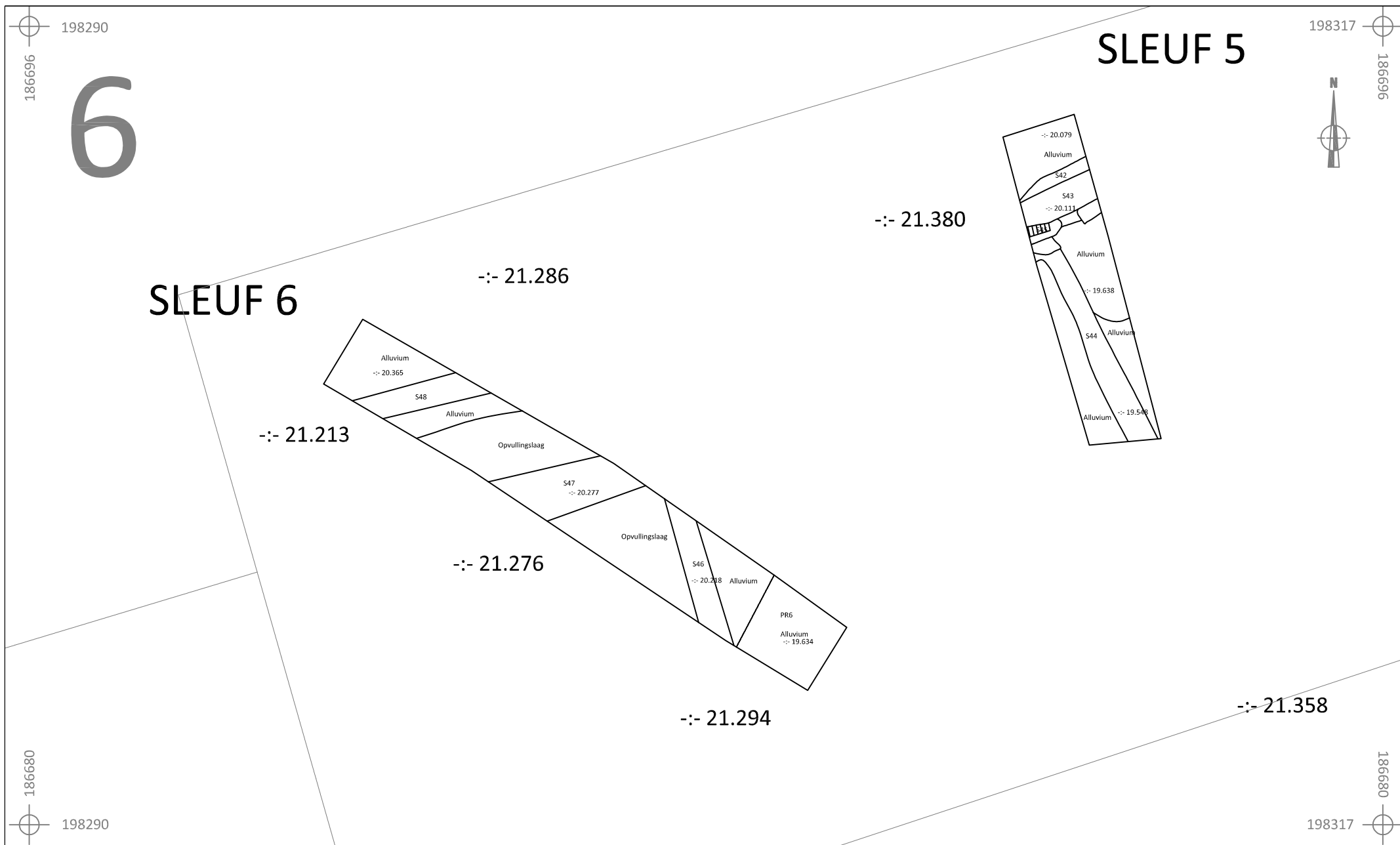

	DI-15-BO		Onderwerp	Datum	Legende		
	Detailplan		April 2015			Spoorcontouren	 Werfketen en werfleidingen
	Diest - Bogaardenstraat		Schaal	0 10 m	S1	Spoornummer	
	1 : 200				-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)	

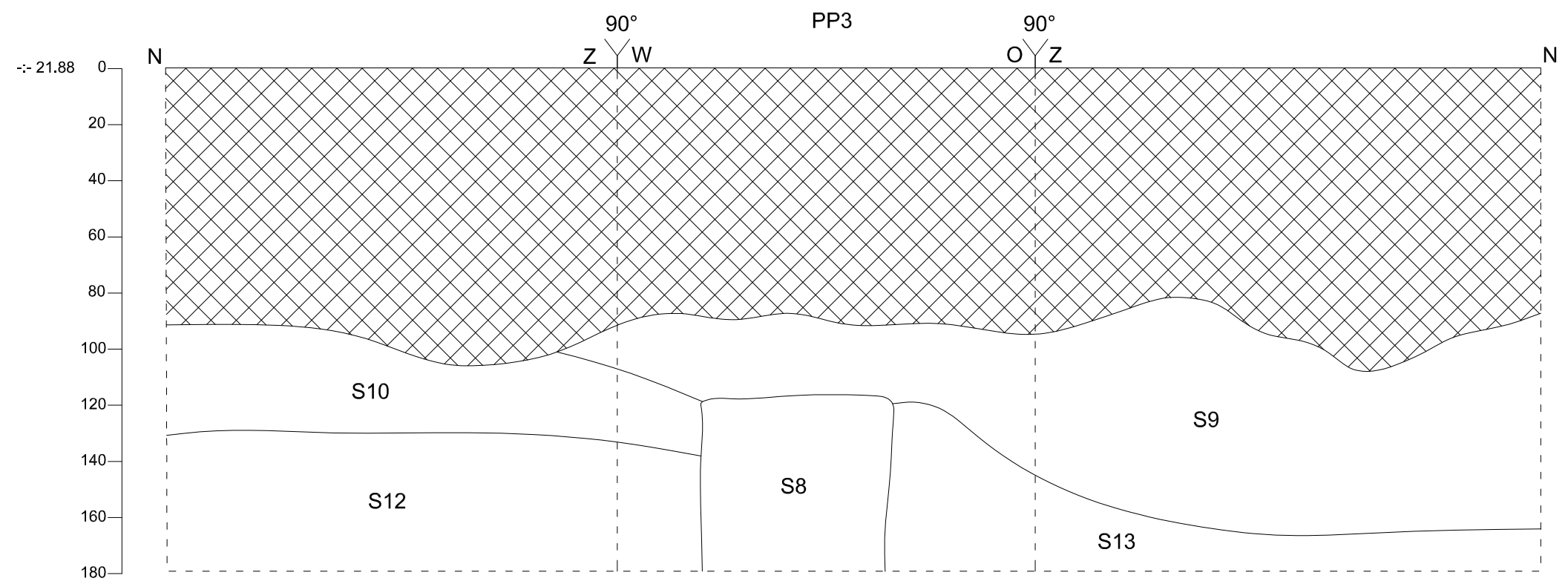
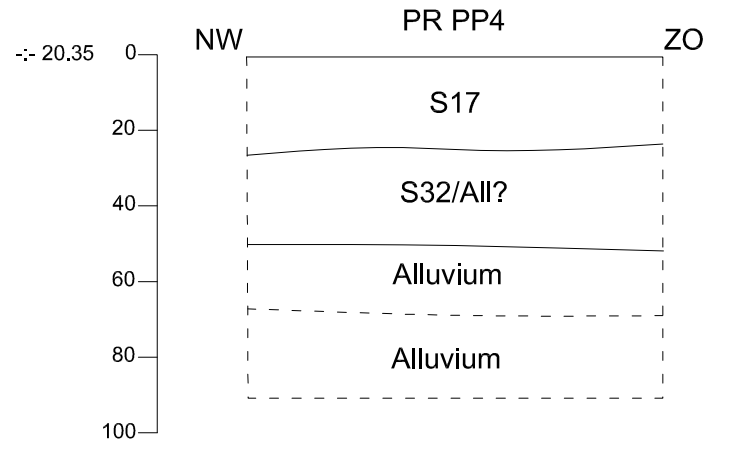
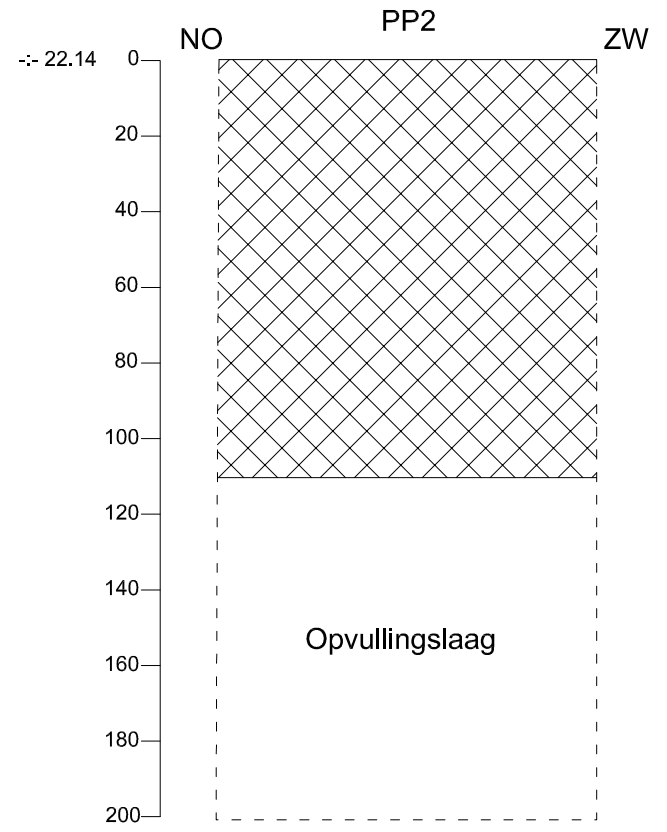
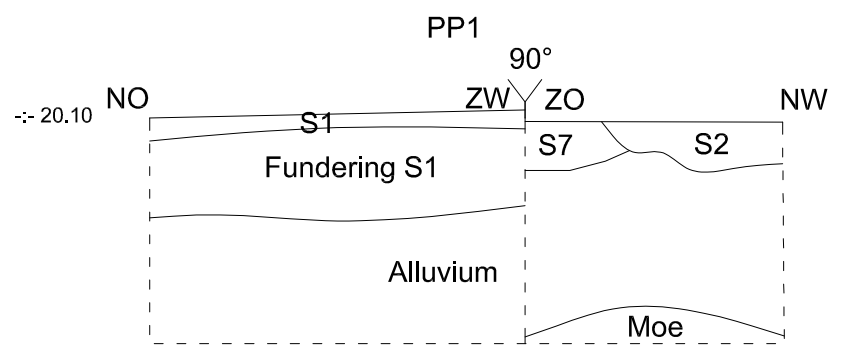
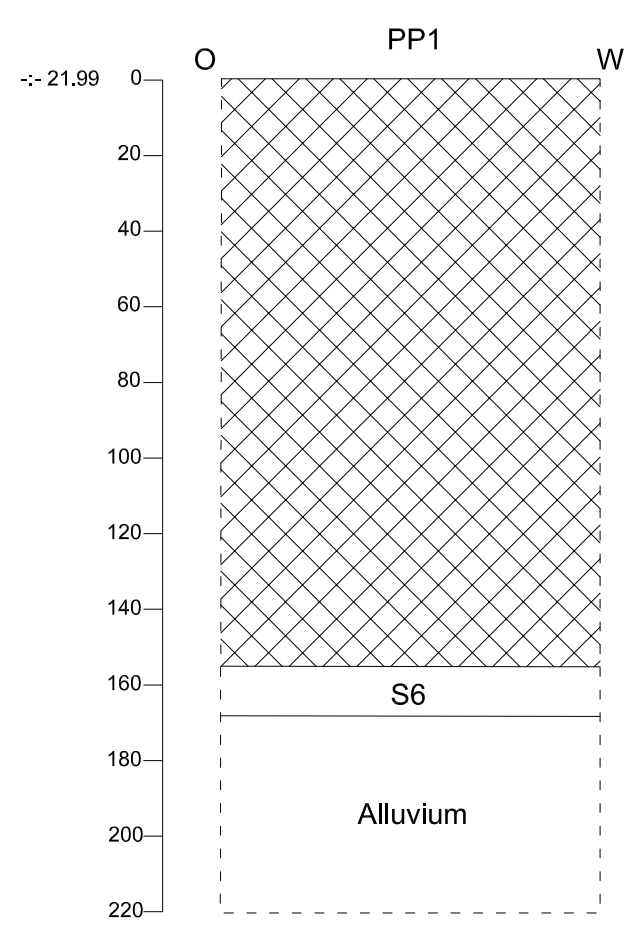

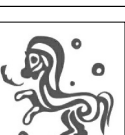

	DI-15-BO	Onderwerp	Datum	Legende		
		Detailplan	April 2015		Spoorcontouren	 Verdiept vlak
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal		S1	Spoornummer	
		1 : 100 		-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)	

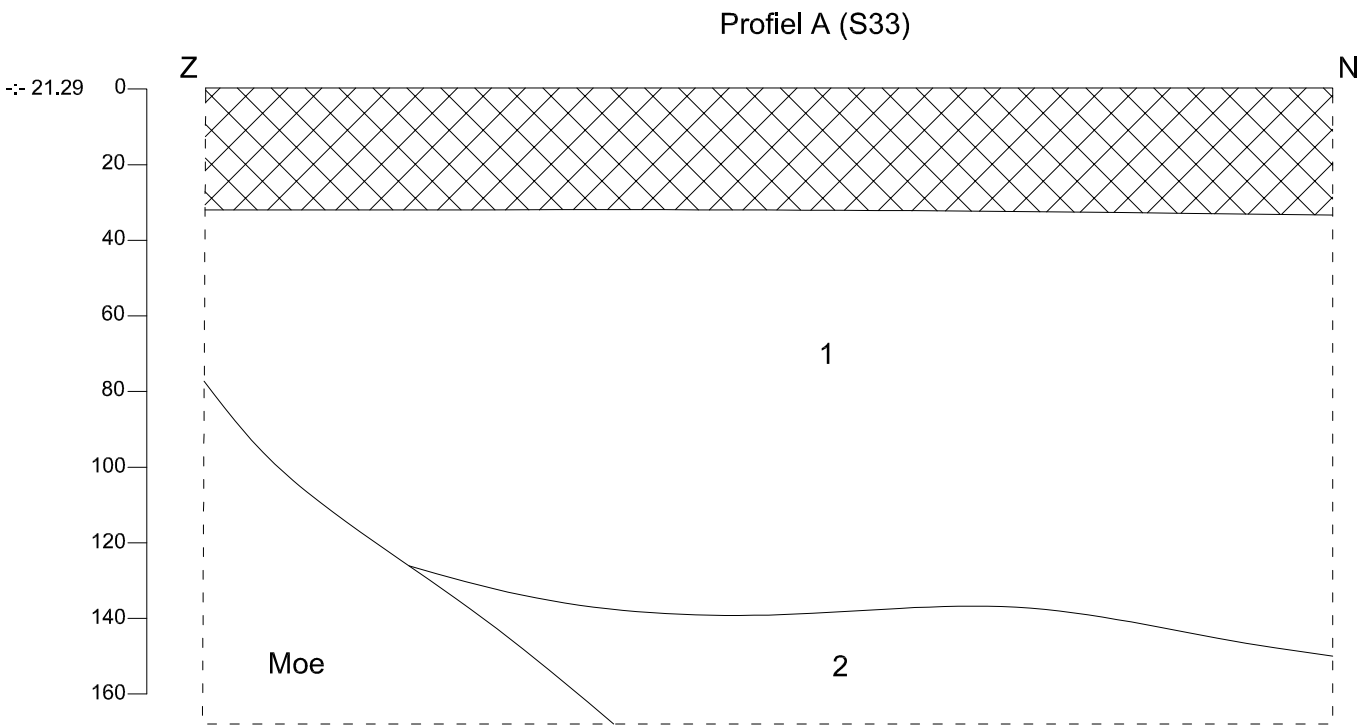
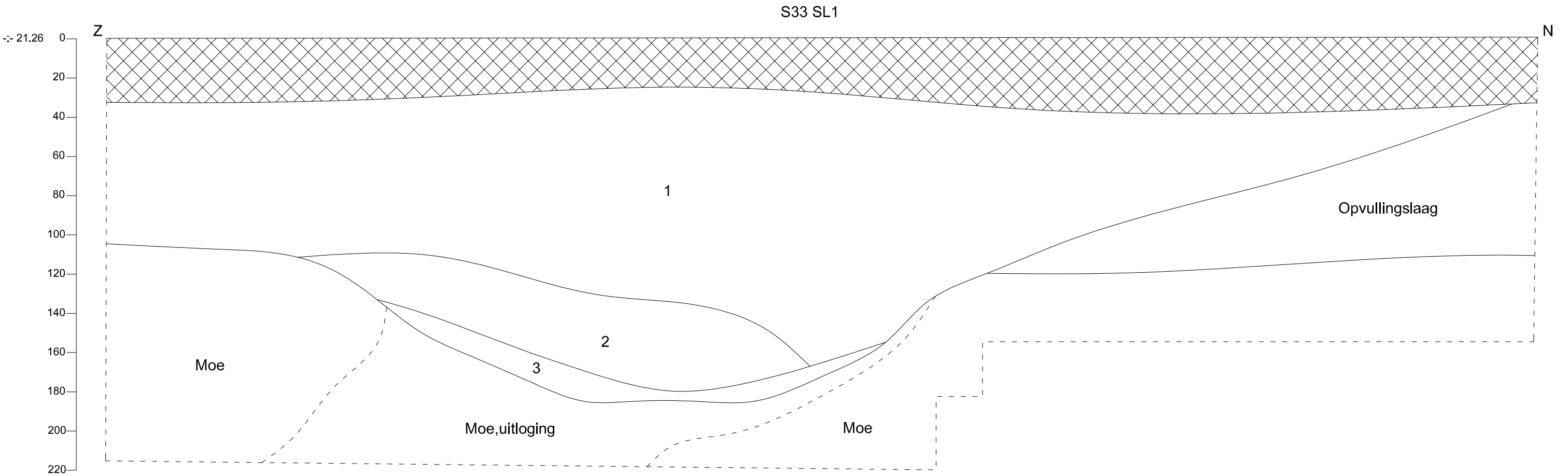

	DI-15-BO	Onderwerp	Datum		Legende		
		Detailplan	April 2015			Spoorcontouren	
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal 1 : 100			S1	Spoornummer	
					-:- 40.508	Absolute hoogte (in m TAW)	

	DI-15-BO	Onderwerp	Datum	Legende				
		Profielen	April 2015		Rand proefput	PP1	Proefputnummer	
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal 1 : 20		-20.508	Absolute hoogte (in m TAW)	PR1	Profielnummer	
				S7	Spoornummer	Moe	Moederbodem	

DI-15-BO

Diest -
Bogaardenstraat

Onderwerp

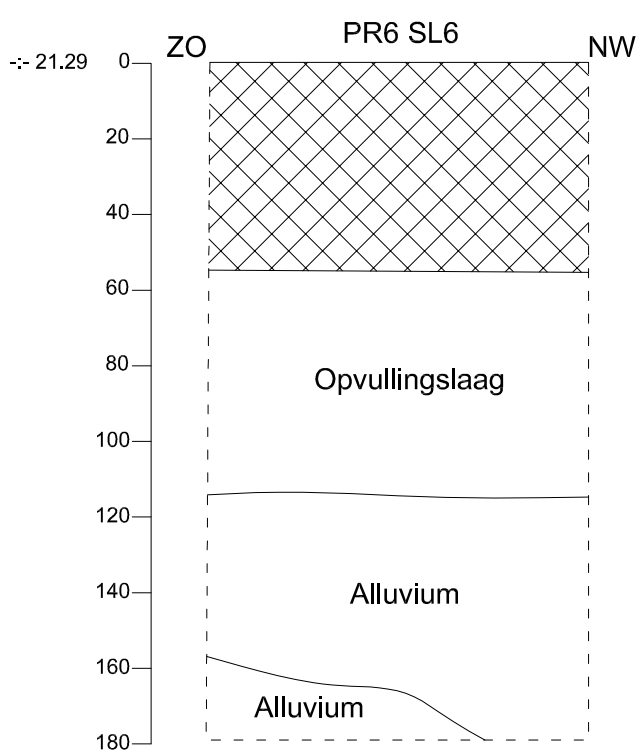
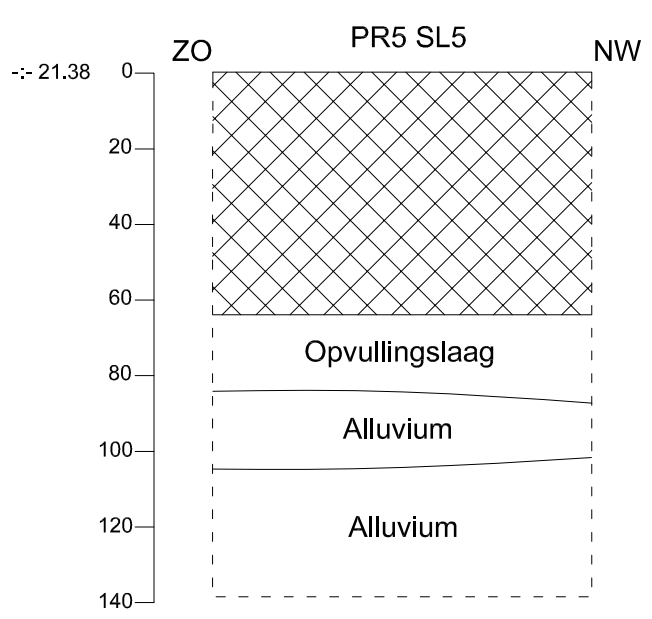
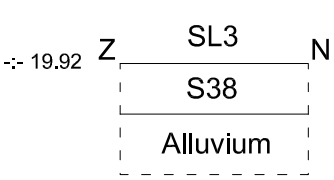
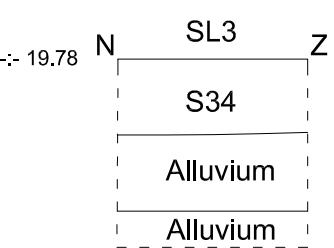
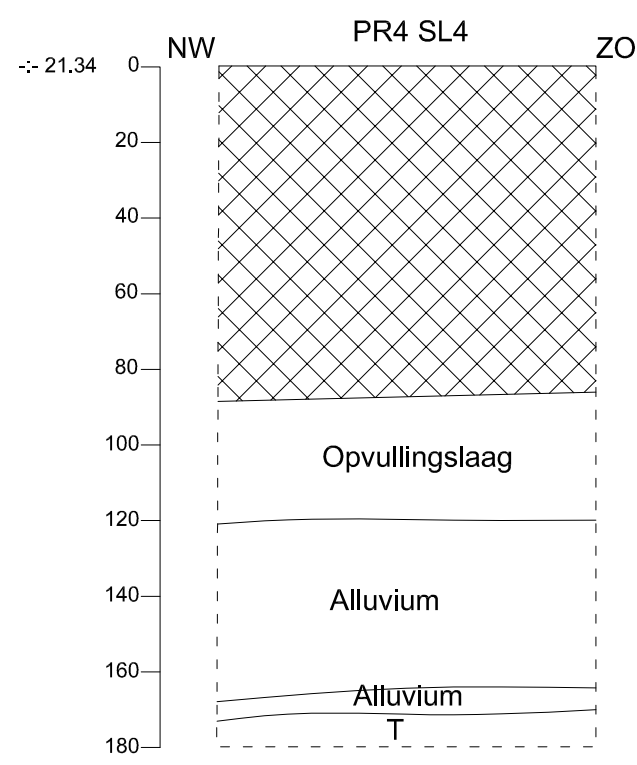
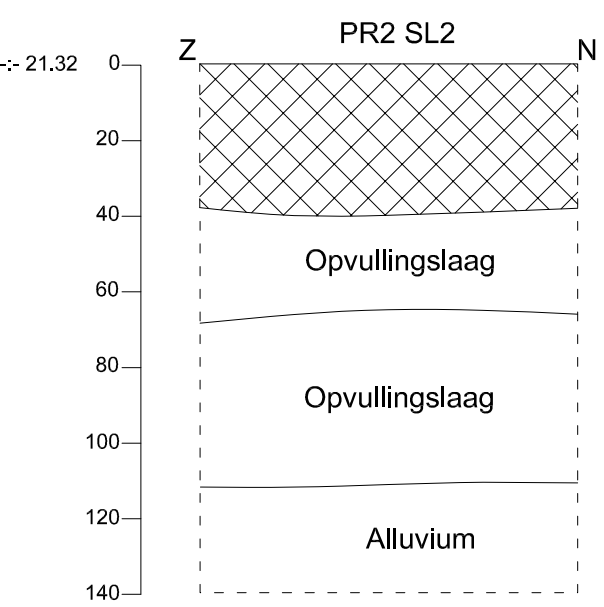
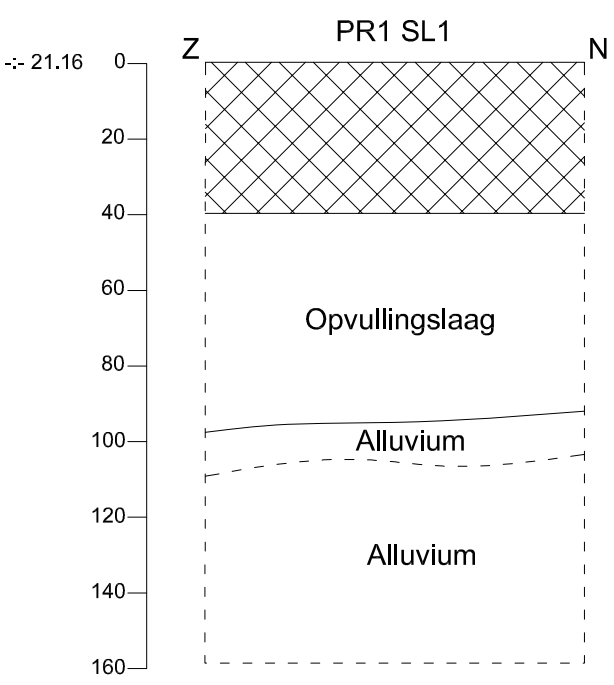
Profielen

Datum

April 2015

Legende

	Rand proefput	PP1	Proefputnummer		
-- 21.508	Absolute hoogte (in m TAW)	PR1	Profielnummer		
S7	Spoornummer	Moe	Moederbodem		

DI-15-BO

Diest -
Bogaardenstraat

Onderwerp

Profielen

Datum

April 2015

Legende

Rand proefput

PP1

Proefputnummer

0 20.508

Absolute hoogte
(in m TAW)

PR1

Profielnummer

S7

Spoornummer

Moe

Moederbodem

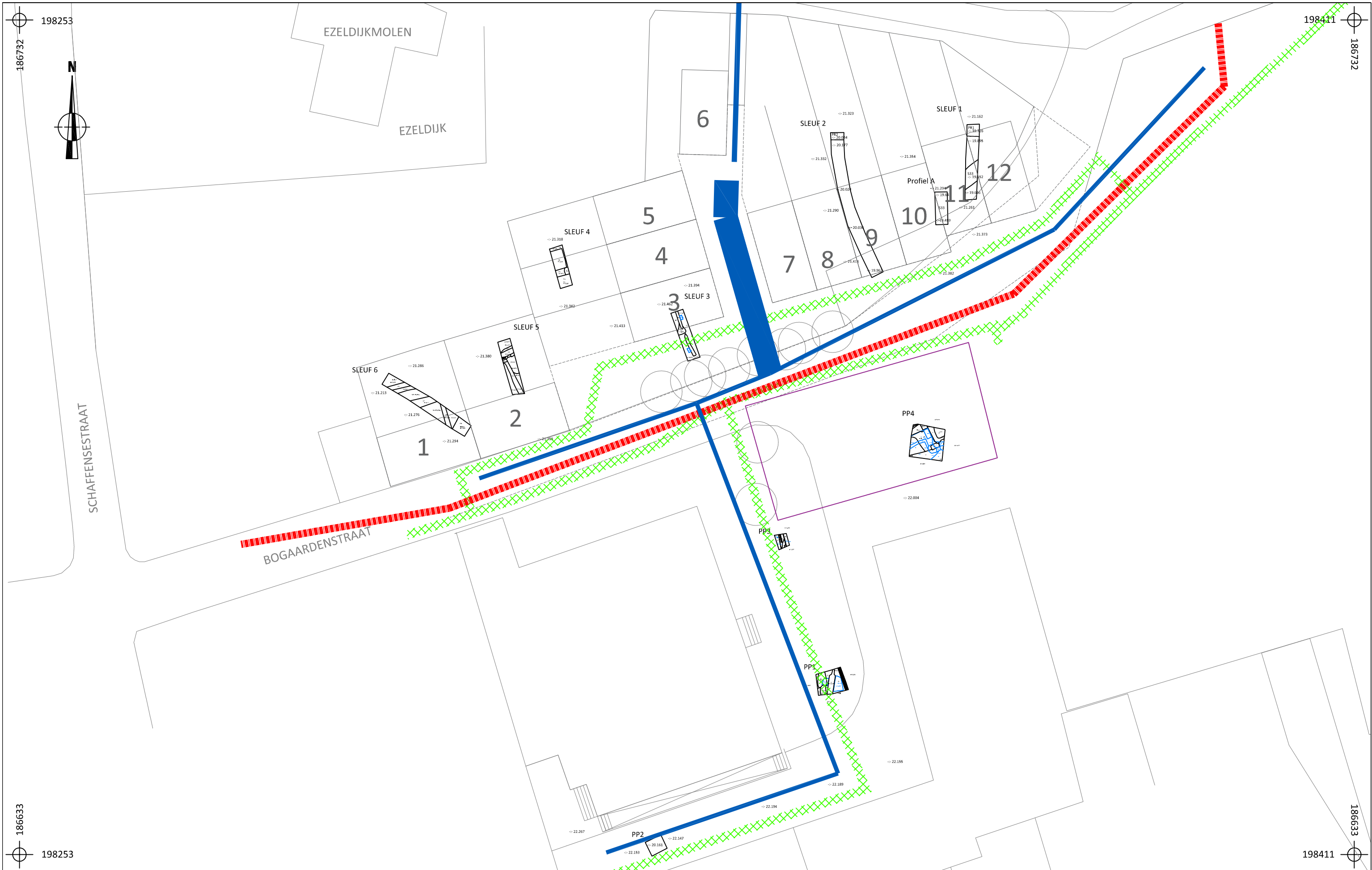
Schaal

1 : 20

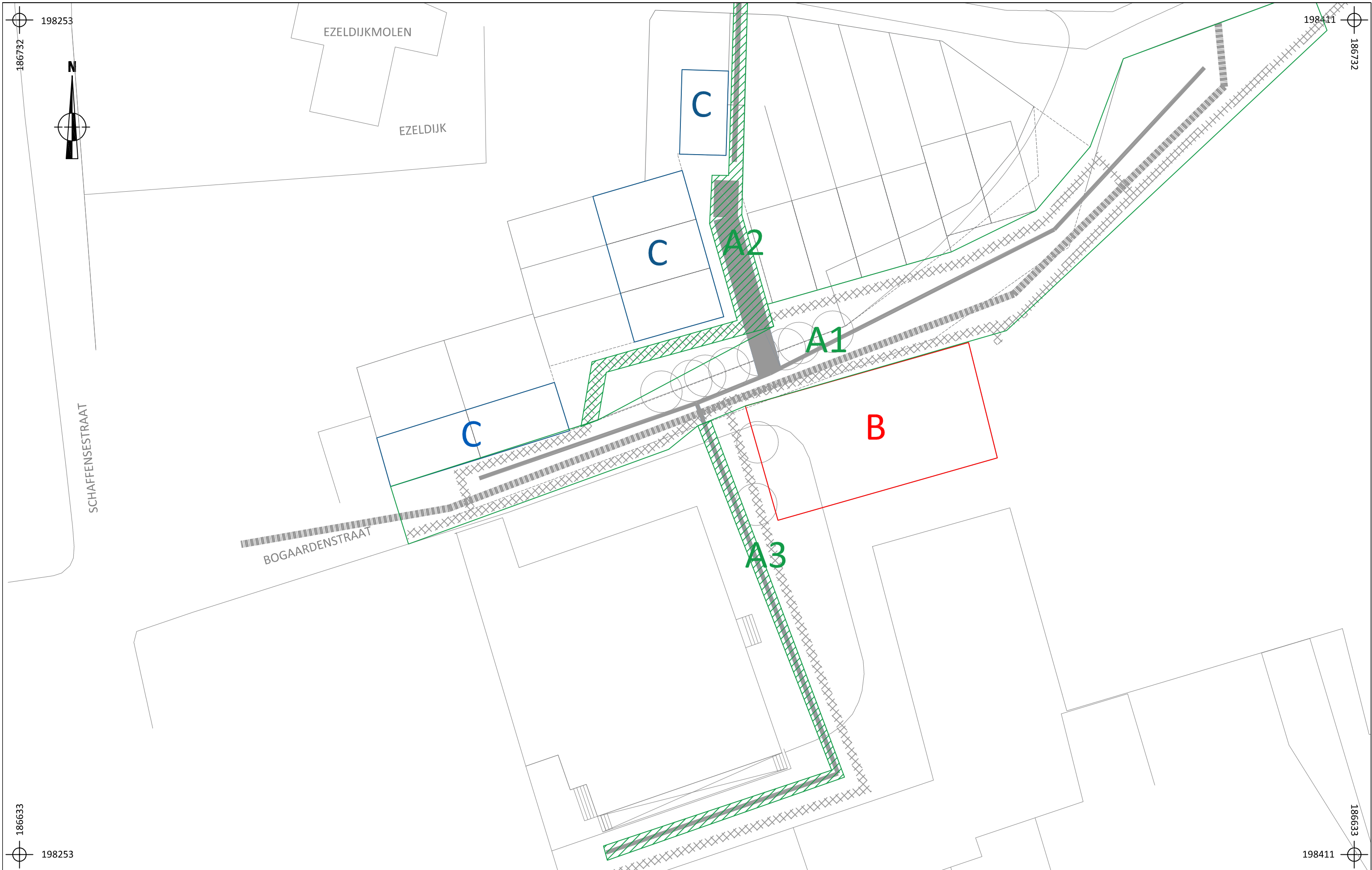
0

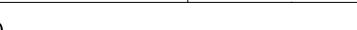

1 m

	Onderwerp		Datum		Legende		
	DI-15-BO	Ontwerpplan proefsleuven en proefputten	April 2015		 Spoorcontouren	 Assistentiewoningen	 Nutsleidingen
	Diest - Bogaardenstraat	Schaal 1 : 400			 Spoornummer	 Regenwater	
					 Absolute hoogte (in m TAW)	 Riolering	

	DI-15-BO		Onderwerp	Datum	Legende			
			Vervolgonderzoek	April 2015	 Vervolgonderzoek riolering en nutsleidingen (A)	 Vervolgonderzoek assistentiewoningen (B)		
	Diest - Bogaardenstraat		Schaal 1 : 400	0 20 m	 Voorafgaandelijke uitgraving (A2 + A3)	 Vervolgonderzoek bouwloten (C)		
					 Werfbegeleiding (A1)			

AANGETEKEND

ARON bvba
Elke WESEMAEL
Inge VAN DE STAEY
Chris CAMMAER
Diesterstraat 44 bus 201
3800 SINT-TRUIDEN

uw bericht van
30 maart 2015

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/147(2)

bijlagen

vragen naar / e-mail
werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 39

Datum
15 APR. 2015

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector** op een terrein gelegen in de **gemeente DIEST** met adres Bogaardenstraat 9, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie A, percelen 34m2 (partim), 48k, 48l, 67d4 en openbaar domein (Verversgracht)**. Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **17 APRIL 2015** en **HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **31 maart 2015**.

BESLISSING

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische controle met een metaaldetector wordt verleend aan **Elke WESEMAEL**.

Volgens art 19 § 4 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 9 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden om zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van het agentschap detectoren, inzonderheid metaaldetectoren, te gebruiken om archeologische monumenten op te sporen en te verzamelen.*

Hetzelfde artikel stelt verder: *Het gebruik van detectoren kan slechts worden vergund in het kader van een in toepassing van artikel 6, § 1, vergunde opgraving.*

Gelet op artikel 12, artikel 13 en artikel 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft ge-

noten, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het gebruik van een metaaldetector om archeologische monumenten op te sporen.

Onroerend Erfgoed heeft vastgesteld dat het gebruik van de metaaldetector zal plaatsvinden in het kader van de vergunde archeologische prospectie met ingreep in de bodem, waarvoor een vergunning verleend werd aan **Eike WESEMAEL** met nummer **2015/147**.

Uit de opgave van de aard van de detector (**White's PRIZM III SL**) blijkt dat dit apparaat geschikt is voor het opsporen van archeologische monumenten.

BIJKOMENDE INFORMATIE

Voor nadere toelichting bij deze vergunning en voor meer informatie betreffende uw dossier kan u zich wenden tot Werner Wouters via de hoger vermelde contactgegevens.

Deze vergunning ontheft u niet van de verplichting om eventuele door andere wet-, decreet- en regelgevingen vereiste vergunningen, machtigingen of toelatingen te bekomen.

Hoogachtend,

Gonda Callaert
Afdelingshoofd Beheer

, afwezig

Karel Robijns
team vastwoonwelyke BOB

AANGETEKEND

ARON bvba
Elke WESEMAEL
Inge VAN DE STAEY
Chris CAMMAER
Diesterstraat 44 bus 201
3800 SINT-TRUIDEN

uw bericht van
30 maart 2015

uw kenmerk

ons kenmerk
2015/147

bijlagen
1

vragen naar / e-mail
werner.wouters@rwo.vlaanderen.be

telefoonnummer
+32 2 553 16 39

Datum
15 APR. 2015

betreft: **Vergunning voor het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem** op een terrein gelegen in de **gemeente DIEST** met adres Bogaardenstraat 9, kadastraal gekend als **afdeling 1, sectie A, percelen 34m2 (partim), 48k, 48l, 67d4 en openbaar domein (Verversgracht)**. Het aangevraagde onderzoek zal uitgevoerd worden tussen **17 APRIL 2015** en **HET EINDE DER WERKEN**.

Geachte mevrouw,

Onroerend Erfgoed heeft uw aanvraag ontvangen op **31 maart 2015**.

BESLISSING:

Een **vergunning** tot het uitvoeren van een archeologische prospectie met ingreep in de bodem wordt verleend aan **Elke WESEMAEL**.

Volgens artikel 15 § 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium beschikt het agentschap Onroerend Erfgoed (VCOE), vanaf de datum van ontvangst van het volledige aanvraagdossier, over een termijn van 90 dagen om de vergunning te verlenen of te weigeren. Deze termijn kan verlengd worden met 30 dagen wanneer het agentschap het advies van de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed wenst in te winnen.

ONDERZOEK EN AFWEGING

In artikel 6 § 1 van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium staat: *Het is verboden zonder voorafgaande en schriftelijke vergunning van het agentschap archeologische opgravingen of graafwerken met de bedoeling archeologische monumenten op te sporen en vrij te leggen, uit te voeren.*

In artikel 6 § 2 staat: *Voor het uitvoeren van archeologische prospecties met ingreep in de bodem gelden de bepalingen die van toepassing zijn op de archeologische opgravingen.*

Gelet op artikel 12, artikel 13, artikel 14 en artikel 15 §2 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, voerde het agentschap Onroerend Erfgoed een onderzoek uit waarbij volgende afwegingen werden gemaakt:

Uit de opgave van de kwalificaties van de vergunningaanvrager blijkt dat de aanvrager beschikt over het vereiste diploma, een opleiding inzake opgravingstechnieken en -methoden heeft genomen, beschikt over een archeologische opgravingservaring van minimum 6 maand en de nodige kennis en ervaring heeft inzake het uitgevoerd hebben van minstens 10 prospecties met ingreep in de bodem in stratigrafische context.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem is verantwoord gezien de aanwezige archeologische monumenten op korte termijn bedreigd zijn door een verkaveling in functie van woningbouw.

Gezien het voorgestelde personeelsplan waarbij minstens **2 archeologen permanent en een bodemkundige worden ingezet**, de voorziene financiering en de vooropgestelde uitvoerings termijn van minimum **8 werkdagen** zijn voldoende middelen, infrastructuur en personeel beschikbaar om de archeologische prospectie met ingreep in de bodem uit te voeren en af te werken.

Het onderzoek van de voorgestelde opgravingsstrategie toont aan dat deze op voldoende wijze tegemoet komt aan de aard van de te onderzoeken site, de archeologische verwachtingen en de te beantwoorden vraagstellingen.

Het voorstel van publicatie via Aron rapporten tegen 30 november 2015 voldoet aan de verplichting om de resultaten van het onderzoek binnen een redelijke termijn kenbaar te maken.

De vergunning wordt verleend,

mits in acht name van art. 15 § 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, **dat stelt dat de vergunninghouder die rechtstreeks voor deze prospectie verantwoordelijk is deze ook daadwerkelijk op het terrein leidt,**

en mits in acht name van de algemene voorwaarden uit artikel 14 § 1 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium en de hierna volgende bijzondere voorwaarden:

Conform art. 14 § 2 van het archeologiebesluit hebben de bijzondere voorwaarden bepaald in de prospectievergunning voorrang op de algemene voorwaarden bepaald in art. 14 § 1. Daar waar de in deze vergunning bepaalde voorwaarden afwijken van de minimumnormen, hebben de bijzondere voorwaarden voorrang.

Wanneer de bijzondere voorwaarden bijkomende verplichtingen opleggen ten opzichte van de minimumnormen, vervangen deze de minimumnormen niet maar vormen ze bijkomende vereisten.

Indien de vergunninghouder door omstandigheden genooddaakt is om af te wijken van de onderstaande methoden of andere beslissingen moet nemen die van wezenlijk belang kunnen zijn voor het verdere onderzoek, dient dit vooraf voorgelegd te worden aan de opdrachtgever en aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de aan de (inter)gemeentelijke dienst waaraan de bevoegdheid voor archeologie is toegewezen. Beslissingen hierover worden schriftelijk be-

